

Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije

KMETIJSKO GOZDARSKI ZAVOD
LJUBLJANA

Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije
KMETIJSKO GOZDARSKI ZAVOD LJUBLJANA
Celovška cesta 135, 1000 Ljubljana

Oddelek za kmetijsko svetovanje

Strategija razvoja kmetijstva v občini Grosuplje

OSNUTEK (3)

Naročnik:

Občina Grosuplje

Ljubljana, september 2008

KMETIJSKA
SVETOVALNA
SLUŽBA
SLOVENIJE

SPLOŠNI PODATKI

Projektna skupina Oddelka za kmetijsko svetovanje KGZS - Zavoda LJ :

Vodja oddelka za kmetijsko svetovanje: Tomaž Močnik, univ. dipl. inž.zoot.

Svetovalci specialisti:

za poljedelstvo: Damjana Ilijaš, univ. dipl. ing. agr.

za živinorejo: Jasmina Slatnar, univ. dipl. ing. zoot.

za razvoj podeželja: Nada Grešak, dipl. ing. agr. in hort.

za zelenjadarstvo: Ana Ogorelec, univ. dipl. ing. agr.

za sadjarstvo: Alenka Caf, univ. dipl. ing. agr.

za travništvo in pašništvo: Anton Zavodnik, univ. dipl. ing. agr.

za gradnje v kmetijstvu: mag. Janez Koprivnikar, dr. vet. med.

Koordinator priprave dokumenta: Nada Grešak, dipl. ing. agr. in hort., specialistka za razvoj podeželja

Terenski svetovalki:

Ana Pavčič, inž. kmet.

Karmen Skalič, univ. dipl. ing. agr.

Zunanji sodelavci:

Sodelavci Javne svetovalne službe v čebelarstvu pri Čebelarški zvezi Slovenije

Potek del:

Formiranje projektne skupine

Analiza obstoječega stanja (korekcije in dopolnitve pripravljenega gradiva)

Posvetovanja in srečanja pri pripravi strategije razvoja kmetijstva za občino Grosuplje

Izdelava osnutka

Anketa

KAZALO VSEBINE

SPLOŠNI PODATKI	II
KAZALO VSEBINE	III
KAZALO PREGLEDNIC	V
KAZALO SLIK	VI
KAZALO KRATIC IN OKRAJŠAV	VII
POVZETEK	1
1 UVOD	2
2. ANALIZA STANJA	3
2.1. Življenjski in naselitveni prostor	3
2.1.1. Naravno geografski položaj	3
2.1.2. Klima	3
2.1.3. Vode	3
2.1.4. Tla	4
2.1.5. Poselitev	4
2.1.6. Komunalna opremljenost	7
2.1.7. Promet	7
3. DRUŽBENI IN KULTURNI PROSTOR	9
3.1. Glavne demografske značilnosti območja	9
3.2. Izobrazbena struktura prebivalstva	10
3.3. Društvena dejavnost	10
3.4. Pregled šolstva po občinah	11
3.5. Naravna, kulturna – zgodovinska in etnološka dediščina	11
3.5.1 Krajinski park Radensko polje (v ustanavljanju)*	13
4. TURIZEM IN GOSPODARSTVO	15
4.1. Turizem	15
4.2. Gospodarstvo	17
5. KMETIJSTVO	19
5.1. Značilnosti kmetijstva na projektnem območju	19
5.2. Kmetijska zemljišča in druge površine	19
5.3. Zaščitene kmetije	22
5.4. Nosilci kmetijskih gospodarstev	22
5.5. Živinoreja – glavna kmetijska dejavnost	24
5.6. Družinske kmetije po tipu kmetovanja	26
5.7. Družinske kmetije po rabi njiv	26
5.8. Sadovnjaki	28
5.9. Dopolnilne dejavnosti na kmetiji	29
5.10. Ekološke kmetije	30
5.11. Sofinanciranje kmetijske dejavnosti	30
6. GOZDARSTVO	30
6.1 Stanje gozdov	33
6.2 Ocena razvojnih možnosti	36
6.3 Cilji, usmeritve za trajnostno gospodarjenje z gozdovi	37
6.3.1 Usmeritve za krepitev in uskladitev funkcij gozdov	37
6.3.1.1 Usmeritve za gospodarjenje z varovalno funkcijo	37
6.3.1.2 Usmeritve za gospodarjenje s hidrološko funkcijo	37

6.3.1.3 Usmeritve za gospodarjenje z biotopsko funkcijo	37
6.3.1.4 Usmeritve za gospodarjenje s higiensko-zdravstveno funkcijo	38
6.3.1.5 Usmeritve za gospodarjenje z rekreacijsko, estetsko in turistično funkcijo	38
6.3.1.6 Usmeritve za gospodarjenje s funkcijo varovanja kulturne dediščine in funkcijo ohranjanja biotske raznovrstnosti in varstva naravnih vrednot	39
6.3.1.7 Usmeritve za gospodarjenje z lovnogospodarsko funkcijo	39
6.3.2 Usmeritve za delo s požarno ogroženimi gozdovi	39
6.3.3 Usmeritve za delo s semenskimi objekti	40
6.3.4 Usmeritve za tehnologijo dela in gradnjo	40
6.3.5 Usmeritve za posege v gozd in gozdni prostor	40
6.4 Dejavniki, ki zmanjšujejo gospodarske učinke gozdov	40
6.5 Gospodarske dejavnosti povezane z gozdom	42
6.5.1 Sečnja in izvajanje del v gozdovih	42
6.6 Ukrepi za izboljšanje življenjskih razmer prostoživečih živali	42
6.7 Ocena razvojnih možnosti	43
7. ČEBELARSTVO – RAZVOJNE MOŽNOSTI	44
7.1 Uvod	44
7.2 Stanje – Socioekonomska struktura	44
7.3 Problemi	45
7.4 Cilji	45
7.5 Ukrepi	48
8. ANALIZA STANJA PO METODI SWOT	49
9. RAZVOJ KMETIJSTVA	51
9.1. Razvojna vizija kmetijstva	51
9.2. Cilj razvoja kmetijstva	51
9.2.1 Povečanje oskrbljenosti prebivalcev Grosupelj in okolice s kakovostnimi sonaravno pridelanimi kmetijskimi pridelki	52
9.2.1.1 Kmečka tržnica v mestu – stičišče mesta in vasi – stičišče tradicije in trendov	52
9.2.2 Povečanje oskrbljenosti prebivalcev Grosupelj s svežim sadjem in zelenjavo	53
9.2.2.1 Oskrba z zelenjavo	53
9.2.2.2 Oskrba s sadjem	54
9.2.3 Spodbujanje rejcev k ohranjanju sonaravne reje domačih živali	57
9.2.3.1 Sonaravno pridelano meso	59
9.2.3.2 Strokovna podpora rejcem krav molznic in spodbujanje ohranjanja sonaravnega načina prireje mleka	61
9.2.4 Pridelava krmnih rastlin in zagotavljanje prehranske varnosti zaradi ohranjanja njivskih površin	63
9.2.5 Upravljanje s kmetijskimi zemljišči	66
9.2.6 Povečanje ponudbe za aktivni oddih, rekreacijo in istočasno nabavo zdrave hrane na podeželju	68
10. ANKETA IZVEDENA MED »AKTIVNIMI« KMETIJAMI	70
11. ZAKLJUČEK	73
VIRI	74
PRILOGE	75

KAZALO PREGLEDNIC

- Preglednica 1: Število prebivalcev, površina občine in gostota poselitve
Preglednica 2: Število prebivalcev po naseljih
Preglednica 3: Število prebivalcev po krajevnih skupnostih
Preglednica 4: Cestno omrežje v občini Grosuplje
Preglednica 5: Prebivalstvo v občini, na dan 31. 12. 2006 in 30. 6. 2006
Preglednica 6: Prebivalstvo v občini in petletnih starostnih skupinah, drugo polletje 2006
Preglednica 7: Prebivalstvo, staro 15 let ali več, po izobrazbi, 2002
Preglednica 8: Naravna in kulturna dediščina
Preglednica 9: Turistične regije za potrebe turistične statistike, 2004
Preglednica 10: Nastanitvene zmogljivosti v občini, 2006
Preglednica 11: Prihodi turistov v občini 1998–2004
Preglednica 12: Turistične prenočitve
Preglednica 13: Bruto domači proizvod na prebivalca po regijah, 2003 in 2004
Preglednica 14: Stopnja registrirane brezposelnosti v letih 1997–2005 (%) po regijah
Preglednica 15: Brezposelnost in zaposlenost v občini Grosuplje, 2005
Preglednica 16: Družinske kmetije po rabi KZU (v ha)
Preglednica 17: Število in povprečna velikost kmetijskih gospodarstev
Preglednica 18: Porazdelitev družinskih kmetij po velikostnih razredih KZU (ha), 2000
Preglednica 19: Površine OMD/nížinska območja po katastrskih občinah (Ur.l. RS št. 116/04) in vključene spremembe v PRP 2007 - 2013
Preglednica 20: Število kmetij v območjih OMD kmetij
Preglednica 21: Starost gospodarjev na družinskih kmetijah po starostnih skupinah, 2000
Preglednica 22: Število družinskih kmetij glede na izobrazbo gospodarjev, 2000
Preglednica 23: Družinski člani in redno zaposleni na družinskih kmetijah, 2000
Preglednica 24: Družinske kmetije z GVŽ, 2000
Preglednica 25: Stalež govedi
Preglednica 26: Stalež drobnice
Preglednica 27: Družinske kmetije po tipu kmetovanja, 2000
Preglednica 28: Družinske kmetije po rabi njiv, 2000
Preglednica 29: Družinske kmetije po površini poljščin, 2000
Preglednica 30: Družinske kmetije po vrstah sadnega drevja (kmečki sadovnjaki)
Preglednica 31: Najpomembnejše dopolnilne dejavnosti na družinskih kmetijah v Sloveniji
Preglednica 32: Registrirane dopolnilne dejavnosti na družinskih kmetijah v občini Grosuplje
Preglednica 33: Podatki o številu ekoloških kmetij, 2006
Preglednica 34: Proračunska sredstva, dodeljena za kmetijstvo (v €)
Preglednica 35: Število vlog za uveljavljanje ukrepov SKOP in pridobljena plačila za 2006
Preglednica 36: Uveljavljeni ukrepi SKOP po površinah in številu vlog v letu 2006
Preglednica 37: Število kmetij občine Grosuplje v SKOP programu v letih 2003- 2006
Preglednica 38: Površina gozdov po katastrskih občinah ter lokalnih skupnostih
Preglednica 39: Površina gozdov po oblikah lastništva (ha)
Preglednica 40: Posestna sestava zasebnih gozdov
Preglednica 41: Pregled površin po potencialno najugodnejših načinih spravila
Preglednica 42: Prednostni predeli za gradnjo gozdnih cest

KAZALO SLIK

Slika 1: Stopnja registrirane brezposelnosti v osrednji Sloveniji v obdobju 1997–2004

Slika 2: Velikost kmetij v občini Grosuplje

Slika 3: Kmetijska gospodarstva po tipu kmetovanja

Slika 4: Število družinskih kmetij po rabi njiv

Slika 5: Površina družinskih kmetij po rabi njiv (v ha)

Slika 6: Družinske kmetije po vrstah sadnega drevja (kmečki sadovnjaki)

Slika 7: Registrirane dopolnilne dejavnosti na družinskih kmetijah v občini Grosuplje

Slika 8: Število kmetij v posameznem ukrepu SKOP v letu 2006

Slika 9: Število kmetij občine Grosuplje v SKOP programu v letih 2003 do 2006

KAZALO KRATIC IN OKRAJŠAV

ARSKTRP – Agencija RS za kmetijske trge in razvoj podeželja
BF – Biotehniška fakulteta, Ljubljana
DZS – Državna založba Slovenije
ETA - ukrep SKOP/KOP programa (ohranjanje ekstenzivnega travinja)
EK - ukrep SKOP/KOP programa (ekološko kmetovanje)
EU - Evropska unija
FURS – Fitosanitarna uprava Republike Slovenije
GERK – grafična enota rabe kmetijskih zemljišč
GGE – Gozdno gospodarska enota
GVŽ – glav velike živine
IPL - ukrep SKOP/KOP programa (integrirano poljedelstvo)
IVR - ukrep SKOP/KOP programa (integrirano vrtnarstvo)
IPS - ukrep SKOP/KOP programa (integrirano sadjarstvo)
KGZS – Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije
KO – katastrska občina
KOL - ukrep SKOP/KOP programa (ohranjanje kolobarja)
KOP – Kmetijsko okoljski program 2007-2013
KMG – kmetijsko gospodarstvo
KS – krajevna skupnost
KZO - ukrep SKOP/KOP programa (kmetovanje na zavarovanih območjih)
KZU – kmetijska zemljišča v uporabi
MKGP – Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano
NS – navzkrižna skladnost
OMD – območja z omejenimi dejavniki
PDM – polna delovna moč
PRP – Program razvoja podeželja za RS 2007-2013
REJ – ukrep SKOP/KOP programa (sonaravna reja domačih živali)
RS – Republika Slovenija
SKOP – Slovenski kmetijski okoljski program 2007-2010
SURS – Statistični urad Republike Slovenije
Sv. – Svetega / Svete
S 35 - ukrep SKOP/KOP programa (košnja strmih travnikov: nagib 35 - 50 %)
S 50 - ukrep SKOP/KOP programa (košnja strmih travnikov: nagib nad 50 %)
UMAR – Urad Republike Slovenije za makroekonomske analize in razvoj
VF – Veterinarska Fakulteta, Ljubljana
VVO - ukrep SKOP/KOP programa (varovanje zavarovanih območij)
ZEL - ukrep SKOP/KOP programa (ozelenitev njivskih površin)
ZVE - ukrep SKOP/KOP programa (reja domačih živali v osrednjem območju pojavljanja velikih zveri)

POVZETEK

Občina Grosuplje ima, v primerjavi s sosednjima občinama Ivančna Gorica in velike Lašče in v primerjavi s slovenskim povprečjem, relativno visoko gostoto prebivalcev, kar pomeni, da je koncentracija nekmečkega prebivalstva v nekaterih naseljih velika. To dejstvo odpira možnosti za trženje kmetijskih pridelkov, izdelkov in storitev v občini sami. Komunalna opremljenost in prometne povezave so dobre, kar pomeni, da obstajajo možnosti za trženje tudi izven občine.

Za kmetovanje v projektnem območju je značilno relativno intenzivno kmetijstvo na rodovitnem ravninskem delu občine ter ekstenzivnejše kmetovanje na terasah in prisojnih pobočjih hribovitih predelov. Na 498 kmetijah je prevladujoča dejavnost živinoreja, tri kmetije pa so poljedelsko oziroma vrtnarsko usmerjene. 141 kmetij je zaščitenih, kar pomeni, da se pri predaji naslednikom ne bi smele deliti na manjše proizvodne enote. Starostna struktura gospodarjev na kmetijah je slaba, saj je skoraj polovica (42,5%) starejših od 60 let in po presoji Kmetijske svetovalne službe so te kmetije iz hribovitega predela občine. Na nižinskih kmetijah je starostna struktura gospodarjev boljša. Tudi stopnja izobrazbe med gospodarji ni ugodna. Še vedno ima več kot polovica gospodarjev na kmetijah samo osnovnošolsko izobrazbo ali manj kot to.

Povprečna zasebna gozdna posest v občini meri le 1,50 ha, kar kaže na izredno razdrobljenost teh gozdov. V GGE ni nobenega zasebnega lastnika, ki bi imel gozdno posest večjo od 30 ha, kar pomeni, da je možnost pridobivanja dodatnega dohodka iz naslova gozdarstva omogočena le manjšemu številu kmetij. Prioriteta na tem področju je v bodočnosti izgradnja gozdnih prometnic v čim večjem številu.

Razvojna vizija kmetijstva v občini Grosuplje, ki sledi razvojnim ciljem kmetijstva, pomeni ohranjanje obstoječe kmetijske pridelave, večjo oskrbo prebivalcev urbanega območja s kmetijskimi pridelki, izdelki in storitvami ter ohranjanje obdelanosti kmetijskih zemljišč. Z razvojem dopolnilnih dejavnosti poskušajmo povečati dohodek na kmetijah in ohranimo poseljenost podeželja, kar bo posledično pomenilo ohranitev kulturne krajine, izboljšanje kakovosti življenja na podeželju in trajnostni razvoj podeželja.

Na osnovi analize stanja na področju kmetijstva, opredelitve ciljev razvojne strategije in izvedbe ankete med kmetijami, se predlaga izdelava akcijskega načrta razvoja kmetijstva v občini Grosuplje, s primernim naborom ukrepov, ki bo omogočil specializacijo kmetijske proizvodnje na kmetijah, ki so izrazile namen za specializacijo. Predlagamo nabor ukrepov, ki bodo pospešili količinsko povečanje proizvodnje pridelkov, izdelkov in storitev na kmetijah (zagotovitev zadostne ponudbe na lokalni tržnici – mlečni in mesni proizvodi, zelenjava, med..) ter razvoj turistične in drugih dejavnosti na kmetijah (storitve s kmetijsko mehanizacijo, vzrejo sladkovodnih rib, predelavo in spravilo lesa...). Smiselna je tudi priprava ukrepov za izboljšanje starostne strukture gospodarjev manjših kmetij na hribovitem predelu občine.

1. UVOD

Kmetijstvo je gospodarska dejavnost, ki je, ne glede na čas in prostor deležno posebne družbene pozornosti. Njegovo glavno poslanstvo je zagotavljanje zadostne preskrbe s hrano, vsekakor pa sta pomen in vloga kmetijstva za okolje in družbo tudi izrednega pomena. S svojo okoljsko in socialno vlogo vsekakor pomembno prispeva k vitalnosti podeželskega prostora.

Po vstopu Slovenije v EU in prevzemom Skupne kmetijske politike je slovensko kmetijstvo v celoti postalo odvisno od globalnih trendov, ki temeljijo na skupnih ciljeh kmetijske politike, ki so povezani s stabilno pridelavo kakovostne in varne hrane, zagotavljanjem prehranske varnosti, ohranjanjem poseljenosti in obdelanosti podeželja in krajine, varstvom kmetijskih zemljišč, trajnim povečevanjem konkurenčne sposobnosti kmetijstva, zagotavljanjem primerne dohodkovne ravni na kmetijskih gospodarstvih ter uresničevanjem načel varstva okolja in ohranjanja narave.

Cilje skupne kmetijske politike republike Slovenije bomo poskušali doseči z ukrepi in aktivnostmi, ki so opredeljene v Programu razvoja podeželja Republike Slovenije za obdobje 2007 – 2013, ki temelji na smernicah Skupnosti za razvoj podeželja in Nacionalnem strateškem načrtu. Program razvoja podeželja 2007 – 2013 je temeljni razvojni dokument, ki v okviru štirih razvojnih osi usmerja razvoj kmetijstva in podeželja v naslednjih sedmih letih.

Politika razvoja podeželja pomaga podeželskim območjem, da izpolnjujejo svoj potencial kot privlačen kraj za naložbe, delo in življenje. S tem, ko so vse aktivnosti prilagojene stanju okolja in narave, neposredno podpira tudi trajnostni razvoj, ki temelji na usklajenosti ekonomskega, ekološkega in socialnega področja.

Poleg politike razvoja podeželja so za podeželje pomembne tudi druge politike, predvsem politika strukturnih skladov.

Strategija razvoja kmetijstva občine Grosuplje je usklajena z zgoraj navedenimi razvojnimi dokumenti in napoveduje sledenje strateškim usmeritvam razvoja kmetijstva na nacionalnem nivoju. Zasnovana je na analizi stanja posameznih komponent v prostoru – življenjskega in naselitvenega, družbenega in kulturnega prostora, stanju turizma in gospodarstva ter stanju kmetijstva v občini Grosuplje.

2. ANALIZA STANJA

2.1 Življenjski in naselitveni prostor

2.1.1. Naravno geografski položaj

Preglednica 1: Število prebivalcev, površina občine in gostota poselitve

OBČINA	ŠT. PREBIVALCEV	POVRŠINA (km ²)	GOSTOTA (prebivalci/km ²)
Grosuplje	18.085	133,8	135,16
Ivančna Gorica	14.692	227,0	64,72
Velike Lašče	4.093	103,2	39,66
SLOVENIJA	2.025.866	20.273	99,93

Vir: SURS, demografsko in socialno področje, prebivalstvo na dan 31.12.2007

V občini Grosuplje je leta 2007 živel 18.085 prebivalcev na 133,8 km². Gostota poselitve je v povprečju znašala 135,16 prebivalcev/km², kar je nad slovenskim povprečjem. Če primerjamo s sosednjima občinama Ivančna Gorica in Velike Lašče, je tam gostota poselitve pod slovenskim povprečjem.

2.1.2. Klima

Občina Grosuplje ima zmerno celinsko podnebje osrednje Slovenije, na katero še dodatno vpliva razgibano površje. Povprečna letna temperatura območja znaša od 10,4 do 11,8° Celzija. Januarske temperature znašajo od –1,1 do 7° C in juliju od 20,9 do 23,6° C, povprečna letna količina padavin pa od 1091 do 1697 mm. Megla je posledica tako površinskih voda grosupeljskega podolja kot tudi posledica pretoka zraka po avtocestnem koridorju – Ljubljansko barje. Prevladujoča vetrova na območju sta sever in severovzhodnik.

Vsi navedeni podatki so zbrani iz podatkov stat.si

2.1.3. Vode

V okolici Grosupljega so široka polja na pretežno slabo prepustnih tleh z obilo vodnimi tokovi, ki vijugajo po polju. Označuje jih visoka obvodna vegetacija, vsi ti tokovi pa se kljub kraškim razmeram območja podzemno stekajo h Krki, ki jo pesniško imenujemo najlepša kraška reka v Sloveniji.

Vodovodno omrežje je urejeno v večini naselij v Grosupljem. Predvsem hriboviti predeli se še oskrbujejo z vodo iz številnih majhnih vodovodov. Nekateri med njimi so neustrezni, predvsem zaradi dotrajanosti (posledica neprimerne oz. neustreznega vzdrževanja) in premajhnih zalog vode. Zaradi višinskih razlik v hribovitih predelih, je ureditev vodovodov dodatno otežena. V letu 2003 so bila zaradi suše v poletnem času nekatera gospodinjstva odvisna od oskrbe pitne vode s strani gasilcev.

2.1.4. Tla

Kamninska podlaga ima posreden in neposreden vpliv na razvoj tal. Vpliv se izraža v geomorfologiji oblička oziroma reliefu kot tlotvornemu dejavniku. Kar 93 % površja Slovenije so sedimentne kamnine, magmatskih je 3 %, metamorfnih kamnin pa 4 %. Najpogostejši sedimentni kamnini sta apnenec in dolomit. Grosupeljska pokrajina je del Dolenjskega podolja za katerega so značilna precej kamnita, mestoma tudi vlažna, namočena tla z visoko podtalnico, s posameznimi kraškimi značilnostmi kot je kraško polje s poplavnimi kotlinami in podzemnimi vodnimi otoki, vrtačami in uvalami. Tla so nizko produktivna, manj primerna za intenzivno proizvodnjo. Zaradi naštetih lastnosti je pomembno omejena uporaba kmetijske mehanizacije.

V podolju prevladujejo dolomiti, deloma tudi apnenci in lastnosti prsti so značilno povezane s kamninami in reliefom, odvisne pa tudi od vodnih in podnebnih razmer. Večino podolja pokrivajo pokarbonatne prsti in sicer rdeče rjave glin s sloji rumenorjave ilovice. Na splošno so te prsti plitve, do 40 cm globoke. Plitva tla so poraščena s travo, grmovjem in gozdom, na globljih prsteh pa so urejene njive. Tekstura takšnih tal je ilovnata (težja tla), dobro je izražena poliedrična struktura: Fizikalne in kemične lastnosti so relativno dobre, razgiban, kraški relief pa večinoma onemogoča pripravo večjih obdelovalnih površin. Največjo oviro kmetijski rabi povzroča površinska skalovitost terena.

2.1.5. Poselitev

Preglednica 2: Število prebivalcev po naseljih

št.	Ime naselja	nov.06	jun.06	nov.05	maj.05	okt.04	apr.03	KS	Ime KS
1	BIČJE	81	82	80	79	81	81	4	ŠT. JURIJ
2	BLEČJI VRH	52	54	54	54	54	52	5	POLICA
3	BREZJE PRI GROSUPLJEM	580	426	316	247	161	134	1	GROSUPLJE
4	BRVACE	89	89	87	84	81	74	1	GROSUPLJE
5	CEROVO	36	30	32	34	34	36	4	ŠT. JURIJ
6	CIKAVA	239	236	225	225	227	220	9	ŠMARJE SAP
7	ČUŠPERK	207	207	208	207	205	202	6	RAČNA
8	DOBJE	18	17	18	18	20	21	5	POLICA
9	DOLE PRI POLICI	123	119	117	114	109	102	5	POLICA
10	DOLENJA VAS PRI POLICI	73	73	73	74	73	73	5	POLICA
11	GABRJE PRI ILOVI GORI	8	8	9	9	9	7	2	ILOVA GORA
12	GAJNIČE	46	46	46	46	41	33	9	ŠMARJE SAP
13	GATINA	123	122	121	122	118	118	1	GROSUPLJE
14	GORENJA VAS PRI POLICI	52	54	54	56	54	54	5	POLICA
15	GORNJI ROGATEC	35	39	38	36	38	32	4	ŠT. JURIJ
16	GRADIŠČE	24	24	27	26	29	31	5	POLICA
17	GROSUPLJE	6547	6487	6377	6326	6302	6176	1	GROSUPLJE
18	HRASTJE GROSUPLJEM PRI	72	71	65	70	70	62	1	GROSUPLJE
19	HUDA POLICA	25	23	23	23	23	22	9	ŠMARJE SAP

20	KOŽLJEVEC	26	26	26	26	26	25	5	POLICA
21	LOBČEK	131	132	136	136	136	132	3	MLAČEVO
22	LUČE	294	295	298	289	288	276	10	ŽALNA
23	MALA ILOVA GORA	71	70	71	72	73	70	2	ILOVA GORA
24	MALA LOKA PRI VIŠNJI GORI	39	41	41	39	38	34	10	ŽALNA
25	MALA RAČNA	172	170	171	170	174	172	6	RAČNA
26	MALA STARA VAS	99	98	97	97	98	91	5	POLICA
27	MALA VAS PRI GROSUPLJEM	266	268	268	266	262	248	4	ŠT. JURIJ
28	MALE LIPLJENE	96	92	91	93	92	90	8	ŠKOCJAN
29	MALI KONEC	30	30	30	30	29	27	5	POLICA
30	MALI VRH PRI ŠMARJU	353	354	360	357	360	360	9	ŠMARJE SAP
31	MALO MLAČEVO	172	170	171	168	169	162	3	MLAČEVO
32	MEDVEDICA	50	49	46	46	46	46	4	ŠT. JURIJ
33	PARADIŠČE	64	63	62	61	62	65	9	ŠMARJE SAP
34	PECE	80	69	69	63	60	56	4	
35	PEČ	80	76	80	78	78	81	5	ŠT. JURIJ
36	PLEŠIVICA PRI ŽALNI	143	143	141	142	136	122	10	POLICA
37	PODGORICA PRI PODTABORU	46	46	46	47	46	46	4	ŽALNA
38	PODGORICA PRI ŠMARJU	89	89	92	89	86	87	9	ŠT. JURIJ
39	POLICA	611	605	586	573	559	541	5	ŠMARJE SAP
40	PONOVA VAS	504	494	486	474	464	445	4	POLICA
41	PREDOLE	86	92	91	90	91	89	6	ŠT. JURIJ
42	ROŽNIK	53	53	58	58	57	54	8	RAČNA
43	SELA PRI ŠMARJU	161	159	159	160	158	152	9	ŠKOCJAN
44	SPODNJA SLIVNICA	506	509	509	499	495	482	7	ŠMARJE SAP
45	SPODNJE BLATO	133	128	121	120	113	111	1	SPODNJA SLIVNICA
46	SPODNJE DUPLICE	37	37	37	37	36	36	1	GROSUPLJE
47	ŠKOCJAN	76	76	71	68	67	65	8	GROSUPLJE
48	ŠMARJE-SAP	1463	1459	1459	1454	1432	1369	9	ŠKOCJAN
49	ŠT. JURIJ	326	326	327	325	318	312	4	ŠMARJE SAP
50	TLAKE	154	137	131	128	122	121	9	ŠT. JURIJ
51	TROŠČINE	30	30	31	29	31	28	5	ŠMARJE SAP
52	UDJE	63	63	64	59	60	64	4	POLICA
53	VELIKA ILOVA GORA	70	73	75	75	74	68	2	ŠT. JURIJ
54	VELIKA LOKA	255	255	255	253	253	261	10	ILOVA GORA
55	VELIKA RAČNA	226	219	216	221	218	213	6	ŽALNA

56	VELIKA STARA VAS	116	112	110	111	108	109	5	RAČNA
57	VELIKE LIPLJENE	148	135	131	130	125	120	8	POLICA
58	VELIKI VRH PRI ŠMARJU	251	251	248	248	247	240	9	ŠKOCJAN
59	VELIKO MLAČEVO	512	510	517	518	515	509	3	ŠMARJE SAP
60	VINO	143	140	133	132	131	128	4	MLAČEVO
61	VRBIČJE	71	67	66	68	66	55	4	ŠT. JURIJ
62	ZAGRADEC GROSUPLJEM PRI	199	200	200	202	201	197	3	ŠT. JURIJ
63	ZGORNJA SLIVNICA	111	113	116	117	106	100	9	MLAČEVO
64	ZGORNJE DUPLICE	33	33	34	33	33	25	5	ŠMARJE SAP
65	ŽALNA	336	331	336	332	328	331	10	POLICA
66	ŽELEZNICA	21	20	21	20	19	12	8	ŽALNA
67	PRAPROČE GROSUPLJEM PRI	44	44	44	43	43	44	1	ŠKOCJAN
	Skupaj	17470	17159	16898	16696	16458	16001		GROSUPLJE
	Povečanje	311	261	202	238	457			

Vir podatkov: MNZ, Centralni register prebivalstva

Preglednica 3: Število prebivalcev po krajevnih skupnostih

KS	Ime KS	Nov. 2006	Junij 2006	Nov. 2005	Maj 2005	Okt 2004	April 2003
001	GROSUPLJE	7625	7404	7168	7049	6924	6755
002	ILOVA GORA	149	151	155	156	156	145
003	MLAČEVO	1014	1012	1024	1024	1021	1000
004	ŠT. JURIJ	1701	1673	1655	1629	1606	1549
005	POLICA	1367	1351	1337	1319	1301	1260
006	RAČNA	691	688	686	688	688	676
007	SPODNJA SLIVNICA	506	509	509	499	495	482
008	ŠKOCJAN	394	376	372	369	360	341
009	ŠMARJE SAP	2956	2930	2921	2908	2864	2769
010	ŽALNA	1067	1065	1071	1055	1043	1024
	Skupaj	17470	17159	16898	16696	16458	16001

Vir podatkov: MNZ, Centralni register prebivalstva

V občini Grosuplje je leta 2007 živel 18.085 prebivalcev na 133,8 km². Gostota poselitve je v povprečju znašala 135,16 prebivalcev/km². Občina zajema 67 naselij in 10 krajevnih skupnosti. Najgosteje naseljeni sta dve in sicer Grosuplje in Šmarje Sap, kjer pa je najmanj kmečkega prebivalstva. Naselje Grosuplje, ki je občinsko središče, je v letu 2007 postalo mesto. Naraščanje števila prebivalstva, ki je najbolj izrazito v KS Grosuplje (naselja Brezje in samo Grosuplje), je posledica blokovskih gradenj in pa privatnih hiš nekmečkega prebivalstva. Podobna situacija se odvija v naselju Polica, kjer število kmečkih gospodarstev upada in narašča število nekmečkih gospodinjstev.

2.1.6. Komunalna opremljenost

Večina naselij v občini ima urejena vodovodna omrežja, ki pa so zaradi svoje dotrajanosti marsikje potrebna obnove. Te so mišljene predvsem v posodobitvi obstoječih omrežij, s katerimi bi zmanjšali izgube pitne vode na poti od črpališč do končnih uporabnikov. Na onesnaženost vodnih virov vplivajo kmetijstvo, industrija in prekomerna poselitev v urbanih predelih. Stanje v kmetijstvu se je v zadnjih dveh letih bistveno izboljšalo z izgradnjo manjkajočih skladiščnih kapacitet za skladiščenje organskih gnojil (gnoja, gnojevke in gnojnice), opravili pa so že tudi več izobraževanj za uporabnike sredstev za varstvo rastlin.

Poleg javnih vodovodov je kar nekaj lokalnih vodovodov oz. zajetij pitne vode, zgrajenih večinoma brez ustreznih lokacijskih in gradbenih dovoljenj. Njihov največji problem je slaba kakovost vode, saj so pogosto v bližini kmetijskih površin, hlevov in stanovanjskih objektov. Kapaciteta takšnih vodovodov oz. zajetij je majhna, v sušnih obdobjih je potrebno nekatere kraje oskrbeti z vodo.

Večji del odpadnih voda se zbira v kanalizacijskih sistemih, ki so večinoma mešanega tipa. Ti so namenjeni skupnemu odvajanju komunalnih, odpadnih tehnoloških in meteoritnih voda. V bližini naselja Grosuplje sicer obratuje čistilna naprava, ki pa je potrebna temeljite obnove, v občinskih programih je že načrtovana gradnja nove.

Za odvoz odpadkov v bližnje odlagališče Špaja dolina skrbi komunalna. Z vsakoletnimi zbiranji in odvozi kosovnih odpadkov iz gospodinjstev, ki jih organizirajo občine, se je zmanjšalo tudi število divjih odlagališč.

2.1.7. Promet

Občina Grosuplje ima dobro cestno in železniško povezavo z glavnimi prometnicami proti Kočevju, Novemu mestu in še posebej z glavnim mestom republike Slovenije. Tudi v okviru same občine so cestne povezave relativno dobre, nekateri odseki so sicer potrebni obnove; precej sredstev občina že sedaj namenja ureditvi cestišč in pločnikov v centru Grosuplja.

Preglednica 4: Cestno omrežje v občini Grosuplje

Občinske ceste	Grosuplje	229,0 km
regionalne ceste III - R3	Grosuplje	31,4 km
glavne ceste II - G2	Grosuplje	2,1 km
avtoceste - AC	Grosuplje	13,6 km
Skupaj državne ceste	Grosuplje	47,1 km

Zaradi razbremenitve cestnega omrežja in potreb po prenosu tovorov s ceste na železnico se proučuje tudi možnosti za posodobitev železniške infrastrukture na območju. Predinvesticijska zasnova proge Grosuplje-Kočevje je že pokazala na potrebne ukrepe za posodobitev proge. Gre za zagotovitev ustrezne nosilnosti proge (dvig dopustnih osnih obremenitev), ureditev geometrije tira, rekonstruiranje postaje (tiri, kretnice, peroni), ureditev postajališča (peroni) ter oprema celotne proge z novimi signalnovarnostnimi napravami, ki bodo omogočale daljinsko vodenje

prometa. Obnova proge bi potekala v treh v fazah:

- 1. faza: odsek Grosuplje – Ortnek (rok: december 2007), v vrednosti 5,9 milijarde tolarjev,

- 2. faza odsek Ortnek – Kočevje (rok: december 2009), v vrednosti 4,3 milijarde tolarjev

- 3. faza odsek Grosuplje – Kočevje (rok: december 2009), v vrednosti 1,7 milijarde tolarjev.

Obnova te proge je že predvidena v predlogu Resolucije o nacionalnem programu razvoja javne železniške infrastrukture, vendar pa viri za financiranje načrtovanih ukrepov na progi še niso zagotovljeni. V teku je intenzivno iskanje ustreznega finančnega modela za zagotovitev izjemno obsežnih investicijskih programov.

3. DRUŽBENI IN KULTURNI PROSTOR

3.1 Glavne demografske značilnosti območja

Preglednica 5: Prebivalstvo v občini, na dan 31. 12. 2007 in 30. 6. 2007

Občina	Stanje na dan 30. 6. 2007				Stanje na dan 31. 12. 2007			
	Moški	Ženske	Skupaj	Delež	Moški	Ženske	Skupaj	Delež
Slovenija	995.125	1.024.281	2.019.406		1.000.624	1.025.242.	2.025.866	
Grosuplje	8.998	8.855	17.853	0,88	9.151	8.934	18.085	0,89
Ivančna Gorica	7.274	7.245	14.519	0,72	7.382	7.310	14.692	0,73
Velike Lašče	2.077	2.010	4.087	0,20	2.079	2.014	4.093	0,20

Vir: SURS, <http://www.stat.si> (demografsko in socialno področje)

Prebivalstvo v občini Grosuplje narašča hitreje kot v Sloveniji na splošno. Razlog naraščanja števila prebivalstva ni le v nataliteti, pač pa v doseljevanju predvsem mestnega prebivalstva. Ti se zaradi dobrih prometnih povezav z glavnim mestom, kjer je večina zaposlena in pa zavoljo možnosti gradnje v grosupeljsko okolico še vedno radi naseljujejo.

V občini Grosuplje se je v polovici leta prebivalstvo povečalo za 0,01 %, medtem ko je stanje v sosednjih občinah enako.

Preglednica 6: Prebivalstvo v občini in petletnih starostnih skupinah, drugo polletje 2007

Starostna skupina	Občina Grosuplje	Slovenija	Delež v %
0 do 4	1.057	92.950	1,14
5 do 9	1.023	90.828	1,13
10 do 14	980	97.303	1,01
15 do 19	1.113	114.568	0,97
20 do 24	1.226	135.638	0,90
25 do 29	1.484	154.193	0,96
30 do 34	1.593	153.128	1,04
35 do 39	1.387	146.413	0,95
40 do 44	1.451	157.833	0,92
45 do 49	1.270	154.821	0,82
50 do 54	1.301	157.873	0,82
55 do 59	1.127	140.837	0,80
60 do 64	766	102.634	0,75
65 do 69	719	98.561	0,73
70 do 74	638	85.382	0,75
75 do 79	515	70.737	0,73
80 do 84	276	45.568	0,60
85 do 89	115	19.777	0,58
90 do 94	28	5.080	0,55
95 do 99	14	1.582	0,88
100+	2	160	1,25
SKUPAJ	18.085	2.025.866	

Vir: SURS, <http://www.stat.si> (demografsko in socialno področje)

Najštevilčnejša skupina prebivalstva je v starostnih skupinah od 10 do 60 let (aktivno prebivalstvo). To velja tudi za RS v kateri prebivalstvo občine Grosuplje, različno po starostnih skupinah, obsega od 0,5 pa do 1% prebivalstva.

3.2. Izobrazbena struktura prebivalstva

Preglednica 7: Prebivalstvo, staro 15 let ali več, po izobrazbi, 2002

	Slovenija	Grosuplje	Delež v %
SKUPAJ	1.663.969	12.816	100
Brez izobrazbe	11.337	76	0,6
Nepopolna OŠ	104.219	699	5,5
OŠ	433.910	2911	22,7
SŠ	899.341	7541	58,8
Višja šola	84.044	661	5,2
Visoka	131.018	928	7,2

Vir: SURS, <http://www.stat.si> (demografsko in socialno področje – Popis 2002)

Najvišji delež v izobrazbeni strukturi dosegajo prebivalci s srednješolsko (58,8 %) in osnovnošolsko izobrazbo (22,7 %). Sledijo še prebivalci z visoko (7,2 %), višjo (5,2 %) in nepopolno osnovnošolsko izobrazbo (5,5 %). Brez izobrazbe je le 0,6 % prebivalcev.

3.3. Društvena dejavnost

Na področju kmetijstva delujejo naslednja društva:

- Društvo podeželskih žena SONČNICA; Cesta na Krko 1b; Leto registracije 1995; razvilo iz Aktiva kmečkih žena Grosuplje
- Strojni krožek KMETOVALEC; Cesta na Krko 1b; leto ustanovitve 1994
- Govedorejsko društvo Grosuplje; Cesta na Krko 1b;
- Čebelarstvo Grosuplje; Spodnje Blato 20 a; obstaja že več kot sto let (po izjavi predsednika)
- Društvo čebelarjev Carnica Grosuplje; Pod gozdom VII/9
- Konjeniško društvo Trubarjeva konjenica, Velike Lipljene
- Konjeniški klub Grosuplje, Kolodvorska 3
- Ribiška družina Grosuplje; Veliko Mlačevo 61

Vsako od naštetih društev opravlja svojo vlogo v podeželskem prostoru občine. Še najvidnejšo in mnogokrat nepogrešljive so članice DPŽ Sončnica, ki s svojo kulinarčno ponudbo popestri marsikatero ali skoraj vsako prireditev v občini in tudi izven občinskih meja.

Na področju podeželskega prostora občine delujejo še naslednja društva:

- Prostovoljna gasilska društva (18)
- Turistična društva (8)
- Lovske družine (3)
- Kulturna društva (17)
- Kinološka društva (2)
- Športna društva (16)
- Društvo za zatiranje komarjev

- Klub Nature

Našteta društva so najbolj aktivno povezana s podeželjem.

3.4. Pregled šolstva po občini

V občini Grosuplje sta dve osnovni šoli in sicer OŠ Louisa Adamiča, katero obiskuje skupno 1125 učencev v dveh enotah v naselju Grosuplje, v eni enoti v naselju Šmarje – Sap, ter treh podružničnih enotah in sicer v Žalni, Št. Juriju in na Kopanju, na katerih trenutno poteka pouk do četrtega razreda. OŠ Brinje obiskuje 555 učencev v eni enoti v Grosupljem in eni podružnični enoti na Polici, kjer prav tako kot na drugih podružničnih enotah poteka pouk do četrtega razreda.

V partnerstvu sta tudi dve osnovni šoli s prilagojenim programom. Obe sta v Ljubljani medtem, ko je enota s prilagojenim programom pri osnovni šoli tudi v Grosuplju. Tako je poskrbljeno tudi za šolanje otrok s posebnimi potrebami.

(Vir: Razvojni program Sožitje med mestom in podeželjem/

3.5. Naravna, kulturna – zgodovinska in etnološka dediščina

Izvor imena Grosuplje

Zgodovinski viri razkrivajo, da se ime Grosuplje prvič pojavi davnega leta 1136, bilo je zapisano kot GROSLUPP ali po Valvasorjevo Velike uplje. Ime ima kar 13 razlag in najbolj lahko verjamemo tisti, ki pravi, da je ime nastalo po pogrezljivem kraškem svetu "grezopolje". Grosupeljski hribi naseljeni že v halštatski dobi. Izkopanine na Koščakovem in Cerkvinem hribu kažejo, da je bilo območje Grosupljega naseljeno že v halštatski dobi, približno 500 let pr.n.š.. Po severnem delu občine je bila v času rimskega imperija speljana pomembna cesta, ki je povezovala Akvilejo in Sirmij ob spodnji Savi v Vojvodini. Skoraj po isti trasi sedaj teče vzhodni del avtoceste, imenovane Ilirika. Na višjih hribih so ob srednjeveških cerkvicah in utrdbah zagoreli opozorilni kresovi. V te utrdbe so spravili žito in druge jestvine. Ženske, otroke in ostarele ter nekaj živeža in živine so poskrili v Ledenico v današnji Županovi jami in druge kraške jame, ki jih tod ni tako malo.

Kljub nekaterim prizadevanjem in utrjevanju so bili gradovi preslabo organizirani, da bi zadovoljivo branili ljudi pred turško nevarnostjo. V osrčju Kranjske dežele, v Škocjanskih hribih, v pokrajini, ki so ji vladali mogočni Turjačani, pa so pri sv. Kancijanu v Škocjanu krstili Primoža Trubarja. Prav v tej cerkvi je bil nato od 1585 do 1589 leta župnik Jurij Dalmatin. Prve knjige, ki so na Slovenskem vzniknile v obdobju protestantizma, pa so temeljni kamni v prebujanju narodne zavesti.

S priporočilom stiških menihov o obrambi pred turško nevarnostjo so leta 1493 ob cerkvi sv. Miklavža nad Cerovim zgradili obzidje in v utrdbi več prostorov za shranjevanje živeža. Podobni kmečki tabori so bili tudi na Kopanju pri Veliki Račni, v Šmarju ob cerkvi, na Železnici pri Škocjanu, morda tudi na Magdalenski gori in še kje.

Preglednica 8: Naravna in kulturna dediščina

Kraške jame	Županova ali Taborska jama	Lepotica dolenskega podzemnega krasa, odkrita l.1926
	Ilova gora s kraškimi jamami in brezni	
Kraška polja	Radensko polje	Eno izmed 9 najbolj izrazitih kraških polj v Sloveniji
Gradovi	Boštanjski grad	Postavili gospodje Lambergi v drugi polovici 15. stoletja
	gradič Zavrh	Postavili gospodje Lambergi v začetku 17.stoletja
	gradič Brinje	Postavili gospodje Lambergi v začetku 16. stoletja
	dvorec Praproče	Po Valvazorju je bil že leta 1333 podarjen stiškemu samostanu; rojstna hiša pisatelja Louisa Adamiča ; sedaj v njej urejena njegova spominska soba
	grad Čušperk	Obodni grad pozidan okoli leta 1160, sedaj razvalina
Cerkve*	Sv. Kancijan v Škocjanu	V letih 1585-1589 je bil župnik Jurij Dalmatin, tu je bil krščen Primož Trubar
	Sv. Miklavž nad Cerovim	Leta 1493 zgrajeno obzidje za obrambo pred turško nevarnostjo; eden najbolj ohranjenih proti turških taborov v Sloveniji
	Sv. Martin	Prvič omenjena v letu 1526
	cerkev na Sp. Slivnici	Kraj naseljen že v prazgodovinski dobi; cerkev omenjena 1526
	kapela žalostne matere božje v Čušperku	Prvi zapisi leta 1742 , še danes zelo dobro ohranjena
	kapela Sv. Marjete v Veliki Račni	Kraj naseljen že v prazgodovinskem času; cerkev prvič zapisana v listini iz leta 1433
Arheološka najdišča	Magdalenska gora	Železnodobno gradišče in gomile, najdbe hranijo v Ljubljani, Dunaju in v Harvardu
	najdišče Limberk	
Arheološka pot	arheološka pot	Poteka po ožjem varovanem območju; ostanki železnodobnega gradišča in gomil
Ostale stavbe	Stara pošta	Oskrbna zgradba za poštne kočijaže ; ob vstopni cesti za Grosuplje pri avtocestnem odcepu Cikava

(Vir: Spletni portal občine Grosuplje in knjiga *Umetnostnozgodovinska topografija grosupeljske krajine*, avtor dr. Stane Mikuš.

* pomembnejše zgradbe

3.5.1 Krajski park Radensko polje (v ustanavljanju)*

Prve težnje po ustanavljanju krajinskega parka Radensko polje segajo že vrsto let nazaj v zgodnja 80. leta prejšnjega stoletja. Ob anketi izvedeni leta 1991 bi za ustanovitev Krajinskega parka Radensko polje glasovalo več kot 80 % vprašanih.

Zavedati se moramo, da imamo na tem območju zaradi izjemne naravne danosti, številnih naravnih vrednot lokalnega in tudi državnega pomena in zaradi opredelitve območja Nature 2000 moralno dolžnost, da te lepote ohranimo za naslednje rodove ter zakonsko dolžnost, saj nas k temu zavezujejo določila EU. Tako naj bi prostorski in gospodarski razvoj tega območja temeljil na ohranjanju biotske raznovrstnosti in krajinske pestrosti in trajnostnega načina življenja človeka ob upoštevanju v Evropski skupnosti uveljavljenih standardov varstva narave, ki jih predpisuje habitatna direktiva, po kateri je območje Radenskega polja tudi razglašeno za območje Natura 2000.

Z predvideno ustanovitvijo krajinskega parka se sicer že opredeljenemu območju Natura 2000 ponudijo tudi razvojne možnosti za lokalno prebivalstvo. Opredeljeno območje Natura 2000, Radensko polje kot državna naravna vrednota je dejstvo. To obstaja, če se razglasi zavarovano območje ali ne. Z razglasitvijo postane upravljanje takega območja bolj povezano, celostno. Upravljaivec mora upravljati park transparentno in na način participativnega pristopa ostalih zainteresiranih deležnikov. Predvsem pa mora skupaj z deležniki iskati razvojne možnosti zaradi naravnih danosti, ki so prisotne na območju.

Območje Radenskega polja je naravni in kulturni biser, ki je v svoji sedanjosti biološki pestrosti nastajal v tisočletni interakciji narave in ljudi. Razprostira se na dobrih 4 km², na nadmorski višini 325 m in je najmanjše med devetimi izrazitejšimi kraškimi polji v Sloveniji. Leži sredi dolenskega krasa tri kilometre jugovzhodno od Grosuplja, na skrajnem jugovzhodnem obronku Grosupeljske kotline in približno 20 km jugovzhodno od Ljubljane.

Polje z vseh strani obdajajo strma gozdnata pobočja, le na SZ obrobju je z ravninskim delom odprto na Grosupeljsko polje. Sredi polja se dvigata dva griča. Severno grič Boštanj in na južnem delu osamelec Kopanj, ki je najlepši primer huma dinarskih kraških polj v slovenskem merilu (Lampič in Smrekar, 1998, Topole 1998, Florjanc in Jernejc-Babič 1999)

Območje Radenskega polja je pomembno ravno zaradi posebnosti, ki jih vsebuje kraški svet. Na njegovem relativno majhnem območju najdemo vse značilne kraške pojave, kot so kraški izviri, ponorne jame, retja ali estavele, presihajoče jezero. Lijakaste kotanje z manjšimi jamami (rupami) v dnu, imenovane retja ali estavele, delujejo kot izviri v deževnem obdobju in ponori v sušnem.

Tako se skupaj iščejo alternativne dejavnosti na področju kmetijstva, vzdrževanja kulturne krajine, ohranjanja tradicionalne in razvoja male obrti, razvoja trgovine, uveljavljanja skupne blagovne znamke, razvoja izobraževanja in raziskovanja in razvoja oddiha in sprostitve na podeželju.

Na območju, predlaganem za zavarovanje, naj bi se oblikovala skupna znamka kakovosti za izdelke in storitve, ki omogoča večjo prepoznavnost in promocijo tega območja širše po Sloveniji in tudi izven meja države.

Vir: Spletni portal Krajinski park Radensko polje

4. TURIZEM IN GOSPODARSTVO

4.1. Turizem

Preglednica 9: Turistične regije za potrebe turistične statistike, 2004

	Prihodi			Prenočitve		
	domači	tuji	skupaj	domači	tuji	skupaj
Julijske Alpe	133.966	401.551	535.517	351.494	1.230.747	1.582.241
Obala	233.830	291.825	525.655	942.716	1.059.286	2.002.002
Kras	16.345	130.407	146.752	34.711	210.508	245.219
Pohorje z okolico	82.497	99.677	182.174	302.434	244.289	546.723
Ljubljana z okolico	23.619	277.692	301.311	49.115	530.069	579.184
Savinjska	111.437	83.946	195.383	552.426	357.983	910.409
Pomurje	95.029	86.745	181.774	386.059	368.917	754.976
Dolenjska in Bela krajina	124.008	86.876	210.884	558.268	268.358	826.626
Carniola	19.709	37.579	57.288	44.834	86.019	130.853
Zasavje	1.989	2.554	4.543	3.897	6.607	10.504
Slovenija	842.429	1.498.852	2.341.281	3.225.954	4.362.783	7.588.737

Vir: Slovenska turistična organizacija, www.slovenia.info

Preglednica 10: Nastanitvene zmogljivosti v občini, 2006

Občina	Nastanitveni objekti	Sobe	Ležišča
Grosuplje	Hotel&Casino Kongo	39	75
	Penzion Podržaj	15	33
	Center Grajski vrt Boštanj*	14	42
SKUPAJ		68	150

Vir: Interni podatki oskrbnikov nastanitvenih objektov, upravne enote

*Spletni portal Krajinski park Radensko polje

Po uradnih podatkih v občini Grosuplje prenočitvene/nastanitvene možnosti ponujata le dva poslovna subjekta in sicer Hotel&Casino Kongo in Penzion Podržaj. Na podeželju/kmetijah v tem trenutku ni nikakršne tovrstne ponudbe z izjemo povsem nove ponudbe v Centru Grajski vrt Boštanj.

Preglednica 11: Prihodi turistov v občini 1998–2007

Leto	Grosuplje	Ivančna Gorica
1998	5805	*
2000	9880	*
2001	8707	*
2002	7700	*
2003	11017	91
2004	10534	98
2005	9132	89
2006	8096	77
2007	8775	135

Vir: SURS, Statistične informacije, gostinstvo in turizem, št. 62/99, 22/01, 53/02, 52/03, 206/03, 71/04, 345/04, 90/05

* ni podatka

Preglednica 12: Turistične prenočitve

Leto	Grosuplje	Ivančna Gorica
1998	7038	*
2000	14658	*
2001	11919	*
2002	9757	*
2003	14468	264
2004	13569	341
2005	11731	189
2006	10144	174
2007	12691	448

Vir: SURS, Statistične informacije, gostinstvo in turizem, št. 62/99, 22/01, 53/02, 52/03, 206/03, 71/04, 345/04, 90/05

* ni podatka

V zadnjih letih se povečuje število turistov, ki prihajajo v občino in povečuje se tudi število nočitev. Predvidevamo, da bi bilo to število še večje, če bi v grosupeljskem območju obstajalo več ponudnikov tovrstnih storitev.

V statistični regiji Ljubljana z okolico je bilo leta 2004 301.311 prihodov turistov, od tega 3,5 % pripada občini Grosuplje, medtem ko je bilo v občini Ivančna Gorica le 0,3 % zabeleženih prihodov.

V Ljubljani z okolico je bilo leta 2004 579.184 turističnih prenočitev, od tega kar 2,3 % v Občini Grosuplje, 0,06 % pa pripada občini Ivančna Gorica.

4.2. Gospodarstvo*Preglednica 13: Bruto domači proizvod na prebivalca po regijah, 2003 in 2004*

Regija	2003			2004		
	v 1000 SIT	V 1000 EUR	Indeks SLO=100	v 1000 SIT	V 1000 EUR	Indeks SLO=100
Osrednjeslovenska	4196	17,51	144	4487	18,72	143
Obalno kraška	3011	12,56	103	3242	13,53	103
Gorenjska	2531	10,56	87	2704	11,28	86
Goriška	2779	11,60	95	3009	12,56	96
Savinjska	2585	10,79	89	2801	11,67	89
Jugovzhodna Slovenija	2625	10,95	90	2855	11,91	91
Pomurska	1995	8,32	68	2167	9,04	69
Notranjsko kraška	2226	9,29	76	2417	10,09	77
Podravska	2426	10,12	83	2653	11,07	84
Koroška	2272	9,48	78	2433	10,15	77
Spodnje Posavska	2328	9,71	80	2499	10,43	80
Zasavska	2089	8,71	72	2254	9,41	72
Slovenija	2912	12,15	100	3140	13,10	100

Vir: Regije 2006—izbrani socio-ekonomski kazalniki po regijah, Delovni zvezek št. 15, Janja Pečar, UMAR, Ljubljana, 2006

Konec leta 2007 je bila stopnja registrirane brezposelnosti v Grosuplje približno enaka (5,5%) z letom 2006, ko je znašala 5,3%.

Brezposelnost v občini Grosuplje je nižja kot je zabeležena brezposelnost v Sloveniji

Preglednica 14 : Registrirane brezposelne osebe, december 2006/ 2007

Območna služba/	Stanje konec meseca				Razlika
	dec. 06		dec. 07		dec 06/ dec. 07
Urad za delo	število	%	število	%	absolutno
SLOVENIJA	78.303	9,4	68.411	7,7	-7.247
OS Ljubljana	16.775	100,0	14.560	100,0	-1.427
UD Grosuplje	887	5,3	803	5,5	-84

Vir: www.ess.gov.si (Zavod RS za zaposlovanje)

Preglednica 15: Zaposlitve, januar- maj 2008

Območna služba /	2007		2008		razlika 2007-2008	
	jan. - maj		jan. - maj		jan. - maj	
Urad za delo	število	%	število	%	absolutno	%
SLOVENIJA	66.828		69.409		2.581	3,9
OS Ljubljana	22.140	100,0	23.503	100,0	1.363	6,2
UD Grosuplje	826	3,7	937	4,0	111	13,4

Vir: www.ess.gov.si (Zavod RS za zaposlovanje)

5. KMETIJSTVO IN GOZDARSTVO

5.1. Značilnosti kmetijstva na projektnem območju

Kmetijstvo skupaj z gozdarstvom pomembno sooblikuje krajinsko podobo občine in omogoča zaposlitev oziroma dopolnilni dohodek delu prebivalstva. Ob intenzivnih spremembah v prostoru in družbi tudi primarna raba prostora dobiva novo vlogo in pomen kljub vse manjšemu gospodarskemu pomenu teh dejavnosti. Vse bolj pomembne postajajo sekundarne funkcije, kot so gospodarno ravnanje z naravnimi viri, tlemi in vodami ter ohranjanje skozi stoletja oblikovane kulturne krajine in kulturnih značilnosti prostora. Kmetijstvo je namreč še vedno najboljši skrbnik naravnih virov in tudi v primestnem prostoru eden najpomembnejših, če ne kar najpomembnejši oblikovalec krajinske podobe.

Za kmetovanje v projektnem območju je značilno relativno intenzivno kmetijstvo na rodovitnem ravninskem delu občine ter ekstenzivnejše kmetovanje na terasah in prisojnih pobočjih hribovitih predelov. Problem kmetijstva v občini je razdrobljenost kmetijskih površin, ki otežuje dostop do kmetijskih površin in povečuje stroške kmetovanja. Večja je razdrobljenost kmetijskih površin v hribovitem delu regije. Za povečanje učinkovitosti bo potrebno pospešiti združevanje kmetijskih površin.

Razvoj naselij vse bolj zapira možnosti za normalen razvoj kmetij. Zaradi takšnega prostorskega razvoja imajo kmetje težave pri rabi prometne infrastrukture, kjer ovirajo promet in težave s sovaščani, ki jih kmetijstvo v bližini doma moti.

Bližina večjih urbanih središč omogoča hitro in stroškovno učinkovito prodajo kmetijskih pridelkov in izdelkov ter nakup opreme, materiala in storitev, to prednost pa kmetijstvo preslabo izkorišča.

Le manjši delež kmetov se ukvarja z dopolnilnimi dejavnostmi, v prihodnosti pa bo obstoj mnogih kmetij odvisen od usmeritve v dopolnilne dejavnost. Njihovo uvajanje bo nujno predvsem na manjših kmetijah.

V občini je glavna kmetijska panoga živinoreja, prevladuje mlečna in mesna govedoreja. Med poljedelskimi kulturami se pridelava največ silažne koruze, na ravninskem delu prevladuje pridelovanje žit in poljščin. V zadnjem času se razvija pridelovanje zelenjave.

5.2. Kmetijska zemljišča in druge površine

Preglednica 16: Družinske kmetije po rabi KZU (v ha)

KATEGORIJA	Vsa kmet. zemljišča v uporabi (ha)	Travniki in pašniki (ha in %)	Njive in vrtovi (ha in %)	Kmečki sadovnjaki (ha in %)	Vinogradi (ha in %)	Intenzivni sadovnjaki (ha in %)
SLOVENIJA	256.177	74.183 (28,9)	80.799 (31,5)	61.132 (23,9)	35.107 (13,7)	4.956 (1,9)
Grosuplje	3.388	2.408 (71,1)	939 (27,7)	29 (0,9)	*	*
Ivančna Gorica	6442,7	4617,4 (71,7)	1709,2 (26,5)	85,8 (1,3)	*	*
Velike Lašče	2046,8	1822,3 (89,0)	158,5 (7,7)	*	*	*

*ni podatkov

Vir: SURS, Popis KMG 2000

Kmetije v občini Grosuplje imajo v uporabi 3.388 ha kmetijskih zemljišč, daleč največ je travnikov in pašnikov, saj le-ti predstavljajo kar 71% vseh kmetijskih zemljišč, na njive in vrtove odpade le 27,7% zemljišč, kmečkih sadovnjakov je le 0,9 %. Glede na Slovensko povprečje je v Grosupeljski občini za več kot polovico večji delež travinja, delež njiv in vrtov približno enak kot Slovensko povprečje, kmečkih sadovnjakov pa je bistveno manj.

Če primerjamo z občino Ivančna Gorica, je stanje podobno, medtem ko je v občini Velike Lašče večji delež travnikov in pašnikov (89 %) in manjši delež njiv in vrtov (7,7 %).

Preglednica 17: Število in povprečna velikost kmetijskih gospodarstev

OBČINA	Število KMG	Število GVŽ	KZU skupaj (ha)	Povprečna velikost KMG glede na:	
				KZU/KMG (ha)	Število GVŽ/KMG (ha)
Slovenija	86.320	442.787	456.214	5,28	5,13
Grosuplje	498	3609,0	3.388	6,80	7,25
Ivančna Gorica	1070	6419,5	6442,7	6,02	6,0
Velike Lašče	361	1585,3	2046,8	5,67	4,4

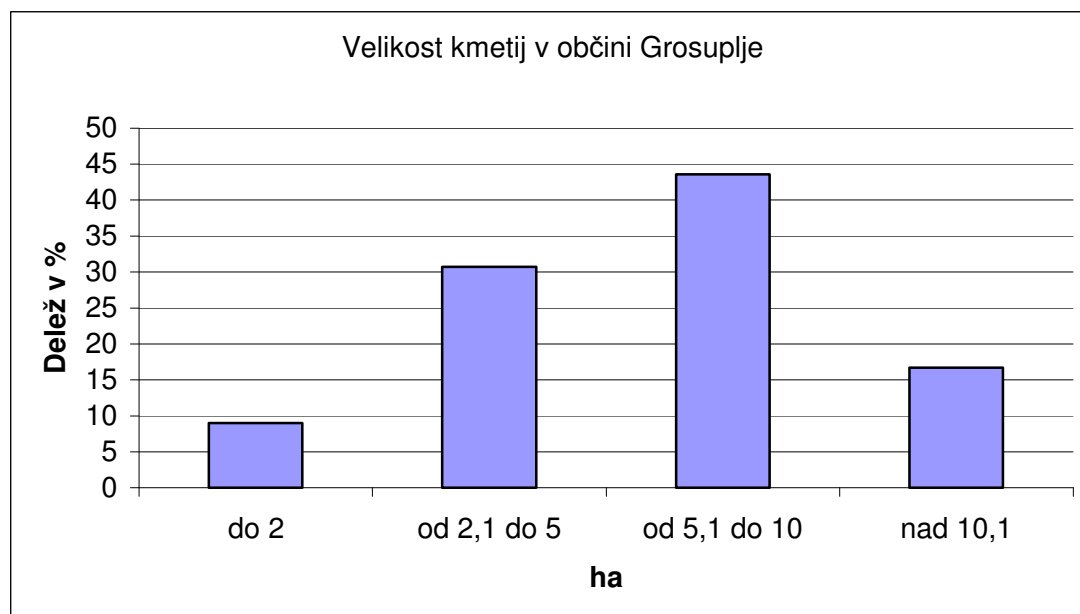
Vir: Nacionalni strateški načrt razvoja podeželja 2007–2013 (analiza stanja), julij 2005, str. 30) in SURS, Popis KMG, 2000.

Po popisu iz leta 2000 je v občini Grosuplje 498 kmetij, kar predstavlja 0,57% vseh kmetij v Sloveniji. Povprečna velikost kmetije je 6,80 ha kmetijskih zemljišč na katerih redijo v povprečju 7,25 glave velike živine, kar je precej nad slovenskim povprečjem. V občini Ivančna Gorica je stanje podobno, medtem ko imajo v občini Velike Lašče nekoliko manj glav velike živine na kmetijo (4,4).

Preglednica 18: Porazdelitev družinskih kmetij po velikostnih razredih KZU (ha), 2000

OBMOČJE	KZU (ha in %)				Skupaj
	do 2	od 2,1 do 5	od 5,1 do 10	od 10,1	
SLOVENIJA	22.997 (26,6)	30.380 (35)	22.053 (25,5)	10.890 (12,6)	86.320
Grosuplje	45 (9,0)	153 (30,7)	217 (43,6)	83 (16,7)	498
Ivančna Gorica	158 (14,8)	147 (13,7)	369 (34,5)	396 (37,0)	1070
Velike Lašče	47 (13,0)	62 (17,2)	122 (33,8)	130 (36,0)	361

Vir: SURS, Popis KMG 2000

Slika 2: Velikost kmetij v občini Grosuplje

Posestna struktura v občino Grosuplje je relativno neugodna, pa vendarle v večini parametrov boljša kot je slovensko povprečje. 43,6% je gospodarstev z 5,1 do 10 hektarji kmetijskih zemljišč in 16,7% tistih, ki obdelujejo več kot 10,1 hektarske kmetije. Kmetije velikostnega razreda do 5 hektarjev pa predstavljajo 39,7% vseh kmetij v občini.

V občini Ivančna Gorica je 34,5% kmetij z 5,1 do 10 ha kmetijskih zemljišč, 37% pa ima več kot 10,1 ha kmet. zemljišč. Preostalih 28,5 % kmetij pa obdeluje do 5 ha kmet. zemljišč. V občini Velike Lašče je podobna slika kot v Ivančni Gorici.

Preglednica 19: Površine OMD/nížinska območja po katastrskih občinah (Ur.l. RS št. 116/04) in vključene spremembe v PRP 2007 - 2013

Katastrska občina		Vključenost v OMD	Nižinsko območje	Površina v ha	Delež v OMD
šifra	ime				
1780	Blečji vrh	cela		962	100
2642	Grosuplje	Del 73 ha		566	13
1792	Luče	101 ha 407 ha posebne omejitve		508	100
1787	Mali Vrh	cela		388	100
1781	Polica	550		823	67
1785	Sela	458		674	68
1782	Stara vas	cela		656	100
1786	Šmarje	63		261	24
1791	Žalna	417 735 Posebne omejitve		1152	100
1793	Ilova gora	Druga območja		374	100
1794	Račna	Druga območja		1236	100

1795	Velike Lipljane	Druga območja		1288	100
1789	Ponova vas	Posebne omejitve		1023	100
1790	Slivnica	Posebne omejitve		1305	100
1784	Stranska vas		cela	169	0
1788	Vino		cela	753	0
1783	Grosuplje naselje		cela	249	0
SKUPAJ					69 %

Zemljišča v občini Grosuplje so razdeljena v 17 katastrskih občin, ki pa so v Programu razvoja podeželja Republike Slovenije za obdobje 2007 – 2013 različno opredeljena:

- **V OMD** spadajo KO Blečji vrh, KO Mali vrh in KO Stara vas v celoti ter del KO Grosuplje, KO Luče, KO Polica, KO Sela, KO Šmarje, KO Žalna
- **V Druga območja** pa KO Ilova gora, KO Račna in KO Velike Lipljane
- **V območja s posebnimi omejitvami** pa KO Ponova vas, KO Slivnica , del KO Žalna in KO Luče
- **V nižinski del** pa KO Grosuplje naselje, KO Vino in KO Stranska vas

Preglednica 20: Število kmetij v območjih OMD kmetij

Občina	Število kmetij	Vključenost v OMD-št. kmetij	Nižinsko območje-število kmetij
Grosuplje	498	344	154

Po podatkih PRP 207 -2013 je 344 kmetij ali 69% vseh površin v Grosupljem v območju s težjimi pridelovalnimi možnostmi in 154 kmetij ali 31% v območju z lažjimi pogoji pridelave. Na teh območjih pa je v zadnjem času opaziti težnjo po zazidavi kmetijskih površin, saj so to površine v neposredni bližini mesta (KO Stranska vas; KO Grosuplje naselje)

5.3. Zaščitene kmetije

Po podatkih UE Grosuplje, ki ima 544 zaščitene kmetije, le-teh izhaja iz občine Grosuplje 141 ali 25,9%.

5.4. Nosilci kmetijskih gospodarstev

Preglednica 21: Starost gospodarjev na družinskih kmetijah po starostnih skupinah, 2000

OBMOČJE	Število KMG glede na starost gospodarjev (let)					Skupaj
	pod 35 let	35–44,9 let	45–54,9 let	55–63,9 let	nad 64 let	
SLOVENIJA	4.487	13.222	19.979	20.942	27.706 (32%)	86.336
Grosuplje	19	57	93	117	212 (42,5%)	498
Ivančna Gorica	70	147	184	255	414 (38,7%)	1070
Velike Lašče	11	40	78	79	153 (42,4%)	361

Vir: SURS, Popis KMG 2000

Iz gornje preglednice je razvidno, da je starostna struktura gospodarjev na grosupeljskih kmetijah izrazito slaba, saj na skoraj polovici kmetij (42,5%) gospodarijo ljudje, ki so starejši od 64 let.

Podobno se kaže tudi v sosednjih občinah Ivančna Gorica in Velike Lašče. V prvi je 38,7 % gospodarjev starejših od 64 let, v drugi pa kar 42,4 %.

Preglednica 22: Število družinskih kmetij glede na izobrazbo gospodarjev, 2000

OBMOČJE	Gospodarji na družinskih kmetijah glede na stopnjo izobrazbe (%)					SKUPAJ
	Manj kot OŠ	OŠ	Poklicna	Srednješolska	Najmanj višja	
SLOVENIJA	9.717	40.698	22.448	10.596	2.781	86.336
Grosuplje	80 (16,09)	198 (39,8)	153 (30,7)	58 (11,6)	9 (1,8)	498
Ivančna Gorica	251 (23,5)	475 (44,4)	244 (22,8)	82 (7,7)	17 (1,6)	1070
Velike Lašče	44 (12,2)	185 (51,2)	87 (24,1)	35 (9,7)	10 (2,8)	361

Vir: SURS, Popis KMG 2000

Na kmetijskih gospodarstvih prevladuje osnovnošolska (39,8 %) in poklicna izobrazba (30,7 %) gospodarjev, na tretjem mestu so gospodarji, ki nimajo končane osnovne šole (16,09 %) in le 13,4 % jih ima srednješolsko oziroma višješolsko izobrazbo.

V občinah Ivančna Gorica in Velike Lašče je struktura podobna.

Preglednica 23: Družinski člani in redno zaposleni na družinskih kmetijah, 2000

OBMOČJE	Družinski člani na družinskih kmetijah (št. in %)						SKUPAJ
	ne dela na kmetiji	delajo na kmetiji	edina dejavnost	glavna dejavnost	stranska dejavnost	občasna pomoč	
SLOVENIJA	70.453	252.725	46.213	23.838	105.130	77.544	323.178
Grosuplje	445 (22,5)	1537 (77,5)	380 (24,7)	131 (8,5)	587 (38,2)	439 (28,6)	1982
Ivančna Gorica	1064 (24,7)	3252 (75,3)	915 (28,2)	252 (7,7)	1169 (35,9)	916 (28,2)	4316
Velike Lašče	308 (23,1)	1025 (76,9)	242 (23,6)	86 (8,4)	379 (37,0)	318 (31,0)	1333

Vir: SURS, Popis KMG 2000

Skupni delež vsega delovno aktivnega prebivalstva je 40 % oz. 6.994 prebivalcev. Od tega je na kmetijah delovno aktivnih 21,9 %, kar predstavlja 8,7 % prebivalstva občine.

Na družinskih kmetijah živi in dela 1982 ljudi, kar predstavlja 716,25 PDM (PDM=polna delovna moč ali 1800 delovnih ur/leto). Kmetovanje kot glavno dejavnost opravlja 131 prebivalcev ali 95,88 PDM; kot edino dejavnost jo opravlja 380 prebivalcev ali 307,63 PDM, kot stransko 587 ali 257,88 PDM in za 439 ljudi ali 54,88 PDM pa je to le občasna pomoč.

Na kmetijah v občini Grosuplje dela na kmetiji 22,5 % družinskih članov, ostali (77,5 %) pa ne. Večini je kmetovanje stranska dejavnost (38,2 %) ali pa občasno

pomagajo na kmetiji (28,6 %). 24,7 % družinskih članov je kmetovanje edina dejavnost, 8,5 % družinskim članom pa je glavna dejavnost.

V sosednjih občinah je stanje podobno.

5.5. Živinoreja – glavna kmetijska dejavnost

Preglednica 24: Družinske kmetije z GVŽ, 2000

OBMOČJE	Kmetije z GVŽ	Govedo (št.)	Krave molznice (št.)	Prašiči (št.)	Drobnica (št.)	Skupni GVŽ	GVŽ/kmetijo
SLOVENIJA	77.189	483.511	136.840	390.155		442.787	5,73
Grosuplje	491	4763	1273	192	*	3.609	7,35
Ivančna Gorica	1036	8227	1797	1348	*	6419,53	6,20
Velike Lašče	326	1844	415	451	*	1585,29	4,86

*ni podatkov

Vir: SURS, Kmetijstvo in ribištvo

Govedoreja

Na 491 kmetijah od skupno 498 kmetij redijo živali in imajo v povprečju 7,35 GVŽ, kar je nad slovenskim povprečjem. Realno je v občini kar nekaj večjih mlečnih pridelovalnih kmetij : po podatki KZ Grosuplje je v letu 2006 oddajalo mleko 99 kmetijskih gospodarstev v skupni količini 4.736.962 litrov, kar pomeni povprečno 47.848,10 litrov na kmetijsko gospodarstvo. Ocenjujejo, da je skupna količina tržnih viškov mleka preko 5 mio litrov. Število kmetij na katerih redijo krave molznice se v zadnjih letih resda zmanjšuje, povečuje pa se prireja po kravi.

Na področju pitanja je razen manjših kmetij z rejo krav dojl, na katerih je tržni višek mlado pitano govedo, nekaj kmetij s preko 100 do 150 pitanci.

Živinoreja (izključno govedoreja) je vodilna kmetijska panoga v občini. Na marginalnih območjih (KO Lipljena, del KO Polica in še kje), kjer se zelo hitro zmanjšuje stalež živali, delovno aktivno kmečko prebivalstvo se stara, mladi pa so zaposleni izven kmetijstva pa bi bila primerna mešana živinoreja (govedo z drobnico), paša ali vsaj večje število krav dojlj za samo vzdrževanje kmetije.

Preglednica 25: Stalež govedi

Občina	Popis – 1. 6. 2000		Podatki CRG – 1. 1. 2007	
	Št. govedi	Št. kmetij	Št. govedi	Št. kmetij
Grosuplje	4763	454	4494	430*

Vir: Centralni register govedi

*ocena KSS

Drobnica

Preglednica 26: Stalež drobnice

Regija, Občina	Popis – 1. 6. 2000		Podatki CRG – 1. 1. 2007	
	Št. drobnice	Št. kmetij	Št. drobnice	Št. kmetij
Grosuplje	*	*	266	4

Vir: Centralni register govedi

*ni podatka

Število drobnice na kmetijah je v zadnjem obdobju naraslo, tudi zaradi finančnih spodbud države. Kot smo že navajali, bi bilo dobrodošlo povečati število predvsem kmetij, ki redijo tudi drobnico.

Konjereja

Konjereja je pred leti bila dokaj razvita, predvsem se je redilo konje za meso in jih izvažali v Italijo. Nato je v preteklem desetletju skoraj zamrla, sedaj pa se postopoma oživlja in uveljavlja se reja športnih in drugih pasem konj. Kljub državnim spodbudam se reja avtohtonih pasem konj ne širi (nimajo urejene dokumentacije), medtem ko reja športnih konj in drugih pasem (haflinger) postopoma narašča (interni viri KSS). Vsekakor pa je spodbudna reja konj, ker prispevajo k preprečevanju zaraščanja kmetijskih površin ter urejanju dodatnih površin (male agromelioracije – izravnave terena, kjer je to mogoče, postavljanje novih pašnikov ali obnavljanje že nekaj desetletij opuščenih pašnikov ipd.). Nekoč je bila reja govedi in konj namenjena tudi dodatni delovni moči na kmetiji, danes pa preprečevanju zaraščanja površin, rekreaciji in razvoju turizma (sodelovanje na prireditvah, sodelovanje s šolami in domovi starejših občanov).

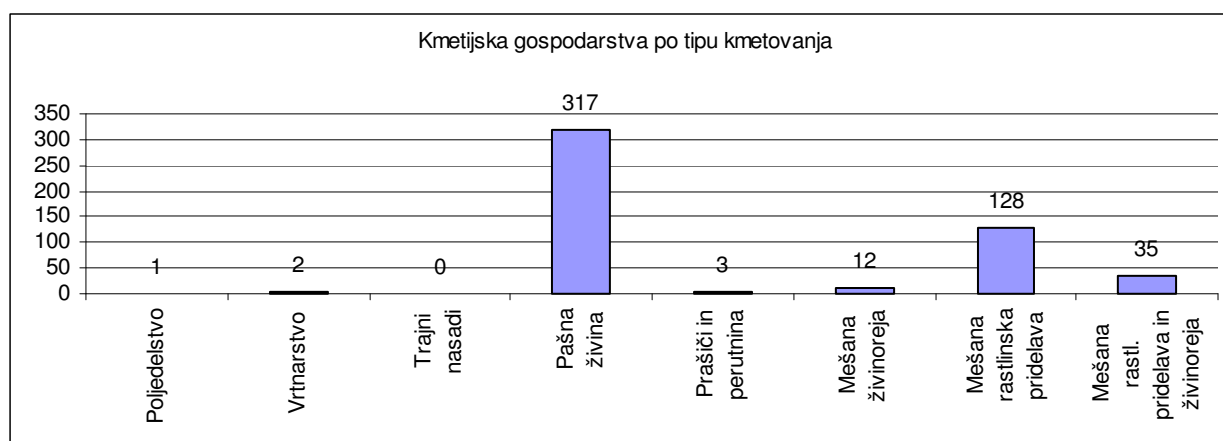

5.6. Družinske kmetije po tipu kmetovanja

Preglednica 27: Družinske kmetije po tipu kmetovanja, 2000

OBMOČJE	Poljedelstvo	Vrtnarstvo	Trajni nasadi	Pašna živina	Prašiči in perutnina	Mešana živinoreja	Mešana rastlinska pridelava	Mešana rastl. pridelava in živinoreja	SKUPAJ
SLOVENIJA	2.819	438	9.920	22.284	2.028	24.369	10.975	13.598	86.467
Grosuplje	1	2	0	317	3	12	128	35	498
Ivančna Gorica	7	3	4	432	3	54	385	182	1070
Velike Lašče	0	0	0	157	3	28	108	65	361

Vir: SURS, Popis KMG 2000

Slika 3. Kmetijska gospodarstva po tipu kmetovanja

Iz podatkov popisa kmetijstva v letu 2000 je razvidno, da so družinske kmetije projektne območja predvsem živinorejske, krmo pridelovalne in se je le ena izrekla kot poljedelska in dve kot vrtnarske.

V sosednjih občinah je stanje podobno.

5.7. Družinske kmetije po rabi njiv

Skupna površina njiv znaša 939 ha in to na 493 kmetijah. Torej je le 5 kmetij, ki nimajo njivskih površin. Domala vsaka kmetija prideluje zelenjavo in krompir in to za lastne potrebe. Na območju je le ena kmetija, ki prideluje krompir na površini, ki je večja od 10 hektarjev, četudi trži krompir domače pridelave večje število kmetov. V strukturi pridelave pripada vodilna vloga pridelava krmnih rastlin in to predvsem koruzi (za zrnje in silažo) in šele nato so žita, krompir in zelenjava. Drobna struktura tudi pri njivskih površinah ima posledico:

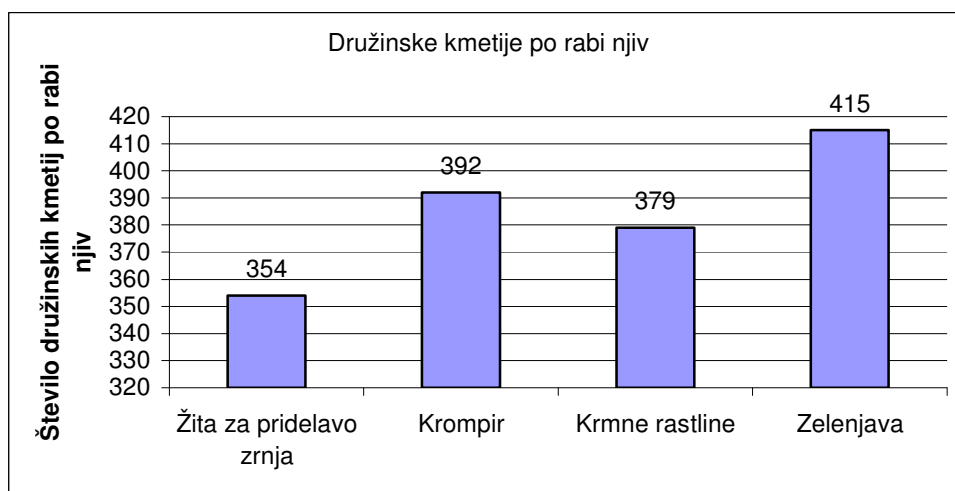
- Njive so premajhne za pridelavo žit ali tržno zanimivejših poljščin
- Zaradi pričakovanih klimatskih razmer bodo te površine tudi manj primerne za racionalno pridelavo odpornejših/alternativnih poljščin

Predvsem v hribovitejših območjih občine je opaziti trend opuščanja njivske pridelave, razen krompirja in zelenjave za lastne potrebe. V nižjem centralnem delu pa je delež njivskih površin največji. Tu pa se prideluje rastline za krmo živali in pa nekaj oljne ogrščice.

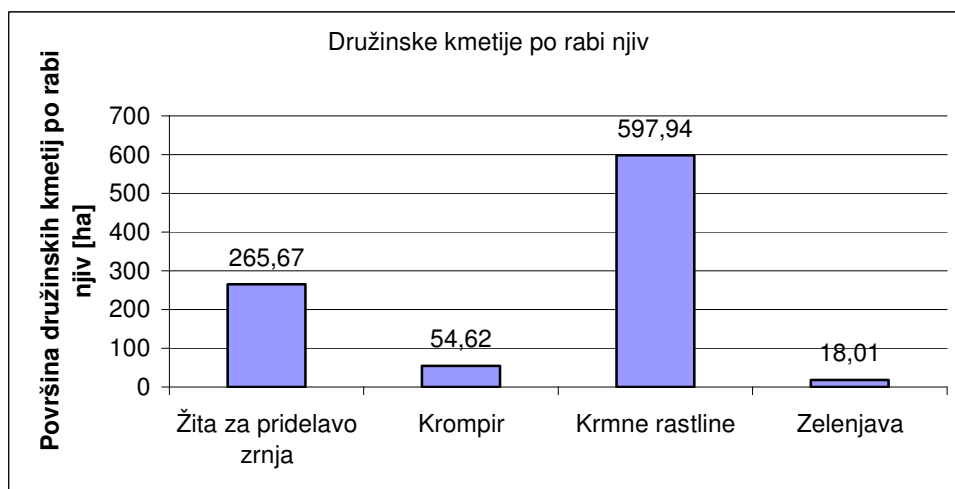
Preglednica 28: Družinske kmetije po rabi njiv, 2000

OBMOČJE	Žita za pridelavo zrnja		Krompir		Krmne rastline		Zelenjava		Njive in vrtovi skupaj	
	družinske kmetije	površina ha	družinske kmetije	površina ha	družinske kmetije	površina ha	družinske kmetije	površina ha	družinske kmetije	površina ha
Slovenija	55.874	85.852,09	54.882	2.876,86	39.380	41.035,08	58.353	8.799,97	80.799	150.178,03
Grosuplje	354	265,67	392	54,62	379	597,94	415	18,01	493	939,39
Ivančna Gorica	913	768,42	933	285,15	671	614,50	770	31,90	1056	1709,15
Velike Lašče	81	18,97	316	30,73	149	99,56	249	7,25	342	158,45

Vir: SURS, Popis KMG 2000

Slika 4: Število družinskih kmetij po rabi njiv

Slika 5: Površina družinskih kmetij po rabi njiv (v ha)

Preglednica 29: Družinske kmetije po površini poljščin, 2000

OBMOČJE	Pšenica		Ječmen		Koruzna zrnje		Krompir		Silažna koruza	
	družin. kmetije	površina ha	družin. kmetije	površina ha	družin. kmetije	površina ha	družin. kmetije	površina ha	družin. kmetije	površina ha
SLOVENIJA	30.814	28.691	21.316	11.293	44.784	41.945	58.353	8.799	16.554	24.892
Grosuplje	181	103	66	38	251	109	392	55	198	264
Ivančna Gorica	560	287,8	382	230	620	233,5	933	285,2	337	399
Velike Lašče	23	4,3	3	1	42	7,3	316	30,7	38	25,6

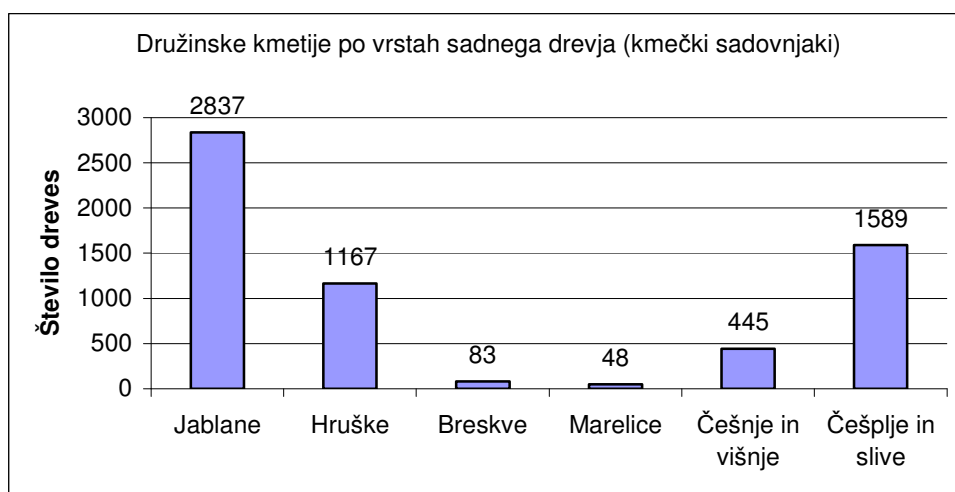
Vir: SURS, Popis KMG 2000

5.8. Sadovnjaki

Preglednica 30: Družinske kmetije po vrstah sadnega drevja (kmečki sadovnjaki)

	Jablane	Hruške	Breskve	Marelice	Češnje in višnje	Češplje in slive	Skupaj
SLOVENIJA	798.429	236.586	72.275	26.300	142.362	357.104	1.846.837
Grosuplje	2837	1167	83	48	445	1589	7.043
Ivančna Gorica	5692	2768	213	42	906	3574	14.725
Velike Lašče	6553	2044	17	13	397	2833	12.639

Vir: SURS, Popis KMG 2000

Slika 6: Družinske kmetije po vrstah sadnega drevja (kmečki sadovnjaki)

Na območju je skorajda vse sadjarstvo prisotno v starih kmečkih sadovnjakih, v katerih prevladujejo visokodebelne sorte jablan in hrušk, ter češpelj in sliv. Kljub strokovnim ugotovitvam, da so na projektnem območju t.i. sadne lege (Blečji vrh, Peč in del v troščinskih hribih), se ljudje na odločajo za obnavljanje starih nasadov, vsaj ne v večjem številu. Pridelano sadje in orehe (ostale sadne vrste: marelice, breskve... so le posamezna drevesa) v večini porabijo za lastne potrebe: predelava v žganje, mošt in sok ter marmelado. Svežega sadja iz domačih sadovnjakov ni.

5.9. Dopolnilne dejavnosti na kmetiji

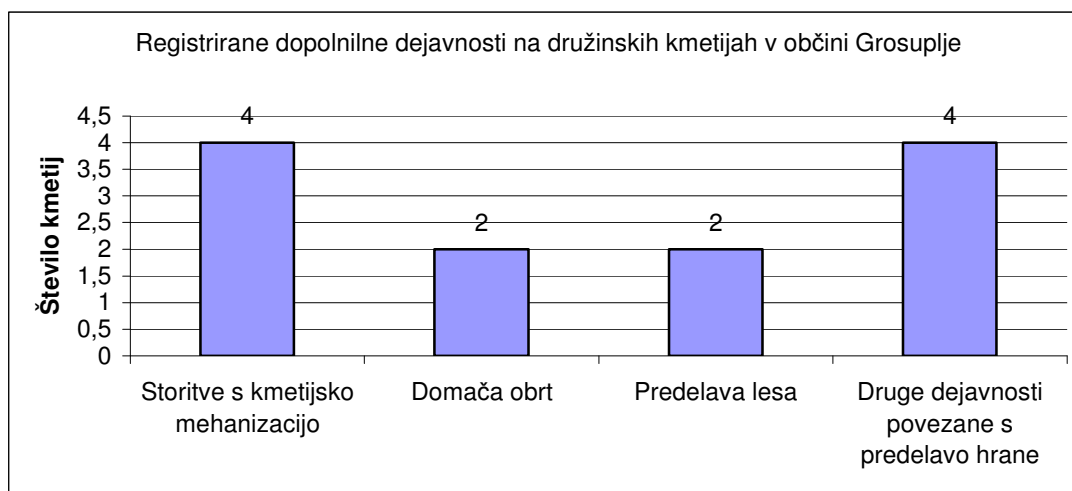
Preglednica 31: Najpomembnejše dopolnilne dejavnosti na družinskih kmetijah v Sloveniji

Vrsta dopolnilne dejavnosti	Št. kmetij v letu 2000	Št. kmetij v letu 2003	Rast / padec
Predelava mesa	221	101	↓
Predelava mleka	247	115	↓
Predelava sadja in zelenjave	394	354	↓
Druge dejavnosti povezane s predelavo hrane	172	104	↓
Predelava lesa	699	508	↓
Storitve s kmetijsko mehanizacijo	750	905	↑
Turizem na kmetijskem gospodarstvu	692	675	↓
Domača obrt	268	130	↓
Komunalne storitve	330	149	↓

Vir: Nacionalni strateški načrt razvoja podeželja 2007–2013, julij 2005, str. 36

Preglednica 32: Registrirane dopolnilne dejavnosti na družinskih kmetijah v občini Grosuplje

Vrsta dopolnilne dejavnosti	Št. kmetij v letu 2007 v Grosupljem
Storitve s kmetijsko mehanizacijo	4
Domača obrt	2
Predelava lesa	2
Druge dejavnosti povezane s predelavo hrane	4
SKUPAJ	12

Slika 7: Registrirane dopolnilne dejavnosti na družinskih kmetijah v občini Grosuplje

Le 2,4% kmetijskih gospodarstev se registrirano ukvarja z dopolnilno dejavnostjo in še to so usluge plūženja, sečnje v gozdovih, pridelava in dodelava medu in izdelkov iz njega ter zelenjava. Iz predstavitvenega gradiva pa je moč razbrati, da je v občini Grosuplje veliko ponudbe naravnih, kulturnozgodovinskih znamenitosti, ki bi predstavljala dodatno ponudbo za goste na kmetijah v kolikor bi se kmetije za tovrstno dejavnost odločile.

5.10. Ekološke kmetije

Preglednica 33: Podatki o številu ekoloških kmetij, 2006

Občina	2004	2005	2006
Grosuplje	4	4	4

Vir: ARSKTRP, podatki iz zbirnih vlog 2004–2006

V občini Grosuplje so le 4 kmetije vključene v ekološko kmetovanje, vzrok temu je najbrž starostna in izobrazbena struktura gospodarjev na kmetijah, ki je neugodna, ekološko kmetovanje pa zahteva znanja, ki pomenijo nadgradnjo znanj potrebnih za konvencionalno kmetovanje.

5.11. Sofinanciranje kmetijske dejavnosti

Sofinanciranje kmetijske dejavnosti poteka na več ravneh:

- Občinski proračun, ki sredstva za kmetijstvo namenja različno po letih v odvisnosti od velikosti proračunskih sredstev
- Sredstva države predvsem za t.i. kmetijsko okoljske ukrepe

Preglednica 34: Proračunska sredstva, dodeljena za kmetijstvo (v €)

Občina	2003	2004	2005	2006
Grosuplje	89.255	106.013	101.58	106.178

Vir: interni podatki občine

Kmetijska politika je prve ukrepe za podporo okolju prijaznih načinov kmetovanja začela izvajati v letu 1999 v večjem obsegu pa po sprejetju SKOP v letu 2001. Na državni ravni se površine in število uveljavljenih ukrepov v zadnjem obdobju povečuje (delež površin na katerih se izvajajo SKOP ukrepi je narasel na 36% v letu 2004). V letošnjem letu, ko je ponovno prišlo do sprememb kmetijsko okoljskega programa se je po podatkih ARSKTRP ponovno povečalo tako število vključenih kmetij, kot tudi podatki za posamezne ukrepe.

V občini Grosuplje je v letu 2006 vlagalo zahtevke za plačila SKOP/KOP 83 kmetij, ki so tudi prejela sredstva države.

Preglednica 35: Število vlog za uveljavljanje ukrepov SKOP in pridobljena plačila za 2006

Leto	2006	
Občina	Št. vlog	Plačila v eurih
Grosuplje	83	81.747,62

Vir: Podatki ARSKTRP

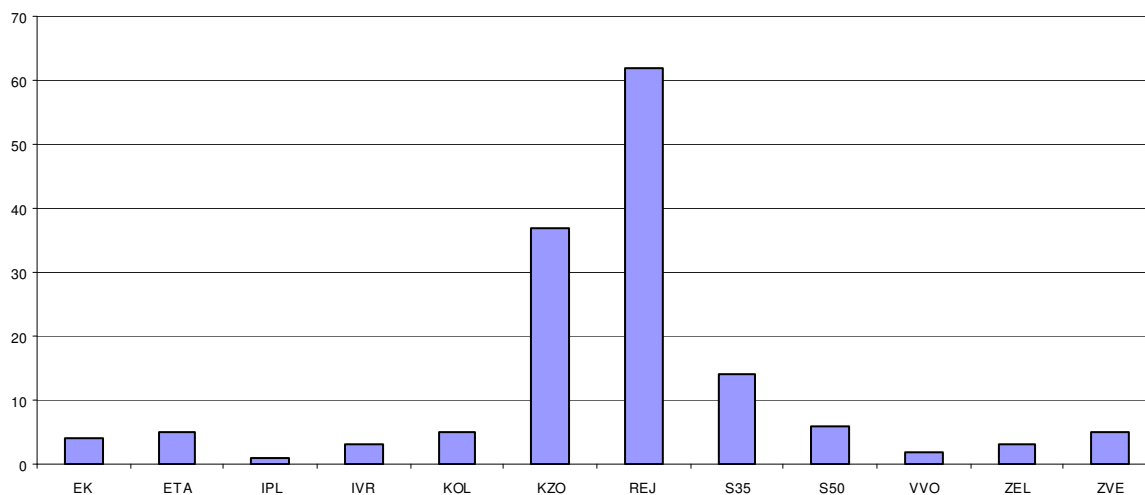
Večina, kar 74,6 % vlagateljev se je odločilo za ukrep REJ in ga izvajajo na 19% kmetijskih zemljišč v uporabi. V spodnji tabeli so podatki še za ostale ukrepe, ki jih izvajajo kmetije, manjkajo pa ukrepi pomoči za nagnjene terene (S35 in S50). Ta ukrep izvajajo predvsem kmetje v KO Lipljene in Polica).

Preglednica 36: Uveljavljeni ukrepi SKOP po površinah in številu vlog v letu 2006

2006	Grosuplje	
Ukrep SKOP	Površina v ha	Št. vlog
REJ	652	62
ETA	17	5
IPL	62	1
IPS	0	0
KOL	69	5
IVR	7	3
KZO	140	37

Vir: Podatki ARSKTRP

ŠTEVILO KMETIJ V POSAMEZNEM UKREPU SKOP V LETU 2006

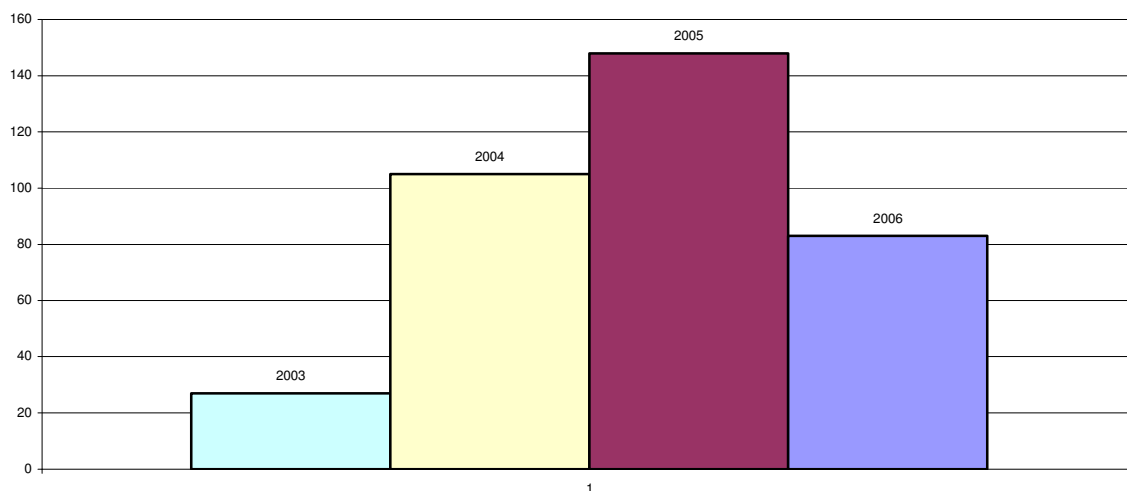

Slika 8: Število kmetij v posameznem ukrepu SKOP v letu 2006

Preglednica 37: Število kmetij občine Grosuplje v SKOP programu v letih 2003- 2006

Leto	EK	ETA	IPL	IVR	KOL	KZO	REJ	S35	S50	VVO	ZEL	ZVE	ŠTEVILO KMETIJ
2006	4	5	1	3	5	37	62	14	6	2	3	5	83
2005	4	6	2	3	11	0	71	14	7	10	6	8	148
2004	7	7	5	4	7	7	43	18	10	1	3	27	105
2003	4	2		3	6		17				1	8	27

ŠTEVILO KMETIJ OBČINE GROSUPLJE V SKOP PROGRAMU V LETIH 2003 DO 2006

Slika 9: Število kmetij občine Grosuplje v SKOP programu v letih 2003 do 2006
Vir: Podatki ARSKTRP

V občini Grosuplje se je za t.i. SKOP ukrepe odločilo od 83 pa do 148 kmetij, različno po letih. Spremembe v številu udeležencev v programu pripisujemo predvsem naknadnim spremembam pogojev znotraj programa, predvsem pa ugotavljamo, da bi glede na pridelovalne možnosti morale biti v SKOP/KOP ukrepe vključenih več kmetij.

6. GOZDARSTVO

Cilj gospodarjenja z gozdovi je trajnostni razvoj gozda v vsej njegovi biotski raznovrstnosti in ohranjanje ter razvoj njegovih ekoloških, gospodarskih in socialnih funkcij, ohranitev in razvoj populacij prostoživečih živali in njihovega okolja ter trajnostna raba vseh materialnih danosti gozda za lastnika, razvoj podeželja in vso družbo.

6.1 Stanje gozdov

Delež gozdov v površini občine je 55%, gozdnatost se je v zadnjem desetletju povečala za preko 400 ha. Od okoli 7.220 ha je največ gozdov v zasebni lasti (skoraj 95%), državnih gozdov je nekaj več kot 4%, manjšinski delež predstavljajo gozdovi v lasti občine in pravnih oseb. Zaradi dobrih rastišč so skoraj vse površine večnamenski gozdovi, le 0,5% predstavljajo z občinskim odlokom iz leta 1988 razglašeni varovalni gozdovi (41 ha – SV del območja - Debeli vrh).

Preglednica 38: Površina gozdov po katastrskih občinah ter lokalnih skupnostih

Občina	Šifra Ko	Oznaka	Ime KO	Pov. KO v GGE	Pov. gozda KO v GGE	Opomba
Grosuplje	1780	J	BLEČJI VRH	967.12	666.63	
Grosuplje	1781	I	POLICA	601.35	394.75	
Grosuplje	1782	G	STARA VAS	746.31	445.79	
Grosuplje	1783	E	GROSUPLJE-NASELJE	425.42	66.12	
Grosuplje	1784	D	STRANSKA VAS	380.30	52.65	
Grosuplje	1785	C	SELA	837.10	455.12	
Grosuplje	1786	B	ŠMARJE	316.68	158.56	
Grosuplje	1787	A	MALI VRH	390.04	165.94	
Grosuplje	1788	R	VINO	781.26	388.58	
Grosuplje	1789	H	PONOVA VAS	1,003.41	440.60	
Grosuplje	1790	N	SLIVNICA	1,323.48	551.65	
Grosuplje	1791	L	ŽALNA	1,156.39	671.50	
Grosuplje	1792	K	LUČE	509.62	364.04	
Grosuplje	1793	M	ILOVA GORA	375.60	245.58	
Grosuplje	1794	O	RAČNA	1,233.26	846.08	
Grosuplje	1795	P	VELIKE LIPLJENE	1,292.82	924.94	
Grosuplje	2642	F	GROSUPLJE	719.26	383.49	
Velike Lašče	1711	S	TURJAK	25.53	25.52	del
			Skupaj	13,084.96	7,247.54	

* Pod opombo se vpiše del, če GGE ne zajema cele KO

GGE se nahaja v 17 k.o. v celoti in še v delu ene k.o. Celotna GGE obsega 13.085 ha celotne površine, gozdovi pa se razprostirajo na površini 7.247,54 ha.

Preglednica 39: Površina gozdov po oblikah lastništva (ha)

	Zasebni gozdovi	Državni gozdovi	Občinski gozdovi	G. dr. prav. oseb	Skupaj
Površina gozda	6,858.86	355.36	20.70	12.62	7,247.54
Delež (%)	94.64	4.90	0.29	0.17	100.00

V občini Grosuplje sta evidentirana dva tipa krajine. Prevladuje gozdnata krajina (9.840,00 ha oz. 75%), drugi krajinski tip je kmetijska in primestna krajina (3.245,00 ha oz. 25%). V obeh tipih ima posamično gozdno drevje in skupine gozdnega drevja zunaj naselij pomembno ekološko in estetsko vlogo in dajejo krajini poseben pečat. Predstavljajo biokoridorje v krajini ter povečujejo biološko pestrost. So edini ostanki naravne vegetacije v kmetijskem in urbanem okolju. Nudijo zatočišče živalim, ki prehajajo skozi kmetijsko krajino in omogočajo pretok snovi in energije skozi krajino.

Večina gozdov je izrazito lesnoproizvodnih. Prevladuje združba predgorskih bukovih gozdov (40%) ter gozdovi gradna in bukve (30%). Z več kot 5% površine so zastopani še kisli bukovi gozdovi z rebrenjačo (9%), nižinski gozdovi gradna in belega gabra (9%) in toploljubni bukovi gozdovi (7%).

Na okoli 750 ha gozdov so izjemno poudarjene ekološke funkcije, zlasti hidrološka - na ožjih območjih vodnih zajetij in drugih vodnih virov in kraških jam ter brezen. Na območju gozdnega prostora je evidentiranih 64 izvirov in šest podzemnih jam. Z odloki zavarovani so naravni spomeniki: Županova jama, Zatočna jama, Viršnica in Lazarjeva jama (Ur.I.RS, št. 34/96). Radensko polje je razglašeno za ekološko pomembno območje.

Poudarjeno biotopsko funkcijo imajo tudi gozdni osamelci v kmetijski krajini in gozdovi s kalužami (osem), v k.o. Račna je evidentiran tudi brlog medveda. Lovnogospodarsko funkcijo prve stopnje poudarjenosti opravljajo gozdovi v okolici evidentiranih krmišč.

Na okoli 460 ha gozdov so poudarjene socialne funkcije (varovanje kulturne dediščine in higiensko-zdravstvena funkcija). Prvo stopnjo poudarjenosti funkcije varovanja kulturne dediščine opravljajo gozdovi ob objektih kulturne dediščine (prazgodovinske nasebine, kulturni spomeniki, arheološka dediščina) – vanjo je uvrščenih okoli 500 ha gozdov. Higiensko zdravstveno funkcijo prve stopnje poudarjenosti opravljajo gozdovi v oddaljenosti do 1 km okrog naselja Grosuplje (3,3% gozdnega prostora). Drugo stopnjo poudarjenosti te funkcije imajo gozdovi na razdalji 1 do 3 km okrog naselja Grosuplje in okoli manjših strnjenih naselij na razdalji 1km (17,2% gozdnega prostora). Tudi rekreacijska funkcija je vezana na poseljen prostor, in sicer imajo prvo stopnjo poudarjenosti zelo obiskani gozdovi v okolici Grosupljeja.

Skozi občino v dolžini 2.1 km poteka tudi evropska pešpot E6.

Obrambno funkcijo opravljajo gozdovi ob vojaških objektih v K.O. Grosuplje, na skupni površini 56 ha.

Zasebna posest je močno razdrobljena, povprečna posest meri le 1,50 ha (okoli 4.580 zasebnih lastnikov gozdov). Kar dve tretjini vseh posestnikov v območju ima gozdno posest manjšo od 1 ha.

Preglednica 40: Posestna sestava zasebnih gozdov

Velikost gozdne posesti	Sestava v %			
	po številu posestnikov		po gozdni površini	
	% v razredu	kumulativa (%)	% v razredu	kumulativa (%)
do 1 ha	66.41	66.40	15.17	15.17
1 do 5 ha	26.20	92.60	39.16	54.32
5 do 10 ha	5.25	97.85	25.41	79.73
10 do 30 ha	2.14	100.00	20.26	100.00
30 do 100 ha	0.00	0.00	0.00	0.00
nad 100 ha	0.00	0.00	0.00	0.00
Skupaj:	100.00		100.00	

Lesna zaloga je 254 m³/ha, 56 m³/ha več kot v pred desetimi leti, prevladujejo listavci z 59%, iglavcev je 41%. Med drevesnimi vrstami imata v lesni zalogi največji delež bukev (38%) in smreka (37%), sledijo: graden (9%), gorski javor (4%), beli gaber (4%) in rdeči bor (3,5%) ter vse ostale vrste skupaj še 4.5%. Prirastek znaša preko 6 m³/ha letno. Gozd je pomemben surovinski vir, ki v občini ni v celoti izkoriščen. Kljub trendu povečanja letnega poseka možni posek, določen v gozdnogospodarskem načrtu gozdnogospodarske enote Grosuplje, ni dosežen.

V preteklosti je bila smreka močno pospeševana in skoraj polovica gozdov je zasmrečenih. Sestojno prevladujejo debeljaki, ki zavzemajo skoraj polovico vseh gozdov. Sanitarne sečnje iglavcev, napadenih z lubadarjem so v zadnjih letih povečale obseg površin v obnovi, s tem pa tudi potrebo po umetni obnovi in posledično: nastalo bo veliko mladih površin, nujno potrebnih negovalnih del.

Najvišji možni letni posek je okoli 25.800 m³ drevja. Strukturno iglavci predstavljajo 45%, listavci pa 55%. Letna realizacija listavcev je v zadnjih letih precej nižja od možne, iglavcev pa zaradi sanitarnih sečenj lubadark prekoračena.

Obseg potrebnih gojitvenih del obsega letno površino okoli 160 ha. Težišče je na negi gošč, letvenjakov in drogovnjakov. Gozdovi se dobro naravno pomlajajo, umetna obnova bo mestoma potrebna na površinah, ki so bile nepripravljene na pomladitev posekane zaradi lubadarja. Tam bo zaradi močne rasti praproti oz. robide in leske potrebno tudi največ nege mladja.

Odprtost gozdov za spravilo z vlakami je dokaj dobra. Praktično v vseh gozdovih se lahko izvaja traktorsko spravilo, ki je na 15% površine kombinirano z ročnim spravilom. Mestoma so površine primerne tudi za strojno sečnjo. Povprečna pravilna razdalja je dolga okoli 500 m, kar pa kaže na prenizko odprtost z gozdnimi cestami (le 15,2 m/ha).

Preglednica 41: Pregled površin po potencialno najugodnejših načinih spravila

Način spravila	Površina		Spravilna razdalja - v %					
	ha	%	do 200	200-400	400-600	600-800	800-1200	nad 1200
S traktorjem	6,077.36	84.3	2.0	28.0	29.0	28.0	13.0	0.0
Z žičnico	67.52	1.0	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Kombinirano I *	1,061.40	14.7	0.0	10.0	37.0	28.0	25.0	0.0
Skupaj	7,206.28	100.0	2.0	25.0	30.0	28.0	15.0	0.0

*kombinirano I – kombinirano traktorsko in ročno spravilo

V zgornjem prikazu niso zajeti varovalni gozdovi (41,26 ha), kjer ni načrtovanih ukrepov.

V preteklem desetletju so bili gozdovi dvakrat močnejše poškodovani po žledu. Sledilo je nekaj izrazito sušnih let in posledično gradacija povečana številčnost lubadarja. Gozdovi so večinoma srednje požarno ogroženi, gozdov z veliko požarno ogroženostjo je 45 ha, gozdov z zelo veliko in majhno požarno ogroženostjo v GGE ni.

Površin v zaraščanju je zaenkrat še več kot je površin krčitev gozdov za druge namene, se pa pritisk na gozdne površine povečuje predvsem na področju urbanizacije in spremljajoče infrastrukture.

V gozdovih sta dva večja legalna peskokopa (Pleše, Šmarje). Evidentiranih tudi 9, bolj ali manj redno izkoriščanih peskokopov (Grič pri pri Žalni, Dole, Udje, Velike Lipljene, Vino, Kožljevec, Polica, Spodnje Duplice, Mali Konec).

Območje občine južno od AC Ljubljana - Novo mesto sodi v Lovskupravjalsko območje Kočevje, severno pa v LUO Zasavje. Upravljavci lovišč v občini so Lovske družine: Grosuplje, Taborska jama, Višnja gora, manjši del pa pokrivati še LD Škofljica in Pugled.

6.2 Ocena razvojnih možnosti

Skladno z nacionalnim gozdnim programom je gozdne sestoje potrebno krepiti, da bodo še naprej lahko opravljali številne, prej naštete funkcije.

Z vidika zagotavljanja ekoloških funkcij to pomeni predvsem dosledno upoštevanje režimov v varovalnih gozdovih ter upoštevanje ekoloških funkcij pri gospodarjenju z gozdovi v vseh gospodarskih gozdovih.

Trajnostnemu, sonaravnemu in večnamenskemu gospodarjenju z gozdovi ustrezajo malopovršinski sistemi gospodarjenja, ki omogočajo prožno prilagajanje gozdnogojitvenih ukrepov rastiščnim razmeram in naravnim razvojnim težnjam gozdov. Pri tem je osnovna pozornost usmerjena k zagotavljanju naravne vrstne strukture gozdnega drevja in naravni pestrosti vsega gozdnega ekosistema. Gospodarska vrednost gozda se krepi z nego gozdnih sestojev, z njo se pospešuje razvoj vitalnejšega in bolj kakovostnega drevja v celotnem obdobju gozdnih sestojev.

Z vidika zagotavljanja večjih gospodarskih učinkov od gozdov je mogoče razvojne možnosti trajnostnega gospodarjenja z gozdovi izkoristiti predvsem z nadaljnjim povečevanjem lesne zaloge in s tem tudi prirastka lesa, optimiziranjem omrežja gozdnih prometnic ipd. ter realiziranjem možnega poseka. Razvojne možnosti je treba izkoristiti tudi z aktivnejšim vključevanjem lastnikov gozdov v procese načrtovanja razvoja gozdov, predvsem pa s strokovnim, načrtnim in aktivnejšim spodbujanjem lastnikov gozdov za gospodarjenje. K povečanju gospodarskih učinkov gozdov je mogoče prispevati tudi z večjo izrabo gozdov za druge dejavnosti (lovstvo, čebelarstvo, nabiranje plodov in drugih materialnih dobrin gozda, turizem in rekreacija idr.), posredno pa tudi z oplemenitenjem oziroma nadaljnjo predelavo dobrin iz gozda.

Na področju socialnih funkcij gozdov in njihovih drugih družbenih vidikov je mogoče razvojne možnosti izkoristiti z vsemi ukrepi, ki ohranjajo in krepijo gozdni ekosistem in ekološko ravnotežje v krajini ter z vsemi ukrepi, s katerimi povečujemo gospodarske učinke gozdov.

6.3 Cilji, usmeritve za trajnostno gospodarjenje z gozdovi

6.3.1 Usmeritve za krepitev in uskladitev funkcij gozdov

Za vse funkcije je skupno potrebno preprečevanje vseh posegov, za katere niso vnaprej pridobljena predpisana soglasja in dovoljenja. Za vse sedanje rane v gozdovih (npr. nelegalni peskokopi, odlagališča materiala, ki ne sodi v gozd, ...) morajo biti izdelani sanacijski načrti, nelegalni posegi pa nato v skladu z njimi sanirani.

6.3.1.1 Usmeritve za gospodarjenje z varovalno funkcijo

Varovalno funkcijo gozdov se zagotavlja z neprekinjeno zastrtostjo gozdnih tal, z naravnim obnavljanjem sestojev in s strnjeno zgradbo sestojev. Na strmih pobočjih, kjer je nevarnost plazjenja, se zaradi razbremenitve tal vzdržuje nižje lesne zaloge. Preprečiti je treba posege, ki bi lahko prispevali k nevarnosti površinske in globinske erozije.

6.3.1.2 Usmeritve za gospodarjenje s hidrološko funkcijo

Hidrološka funkcija gozdov se krepi z naravnim, stabilnim in mešanim gozdom, ki zavira naglo taljenje snega in s tem neenakomeren odtok vode. Pri sečnji naj se uporabljajo biološko razgradljiva olja. Prepovedano je odlaganje vseh vodi nevarnih odpadkov, ki se uporabljajo pri sečnji, izdelavi in spravi. Les naj se ne spravlja po jarkih, kjer teče voda. Na območjih, kjer je veliko vodotokov, naj bo spravilo v zimskem času, ko so tla zmrznjena. Vlake naj se ne gradijo po jarkih, po katerih teče voda. Pri gradnji in rekonstrukciji vlak naj se ne spreminja vodotokov.

6.3.1.3 Usmeritve za gospodarjenje z biotopsko funkcijo

Zagotavlja se ohranitev in razvoj manjšinskih ekosistemov ter vseh, še posebej pa minoritetnih, zaščitenih in ogroženih drevesnih, grmovnih in drugih rastlinskih vrst. Posebna skrb velja plodonosnim vrstam. Zaradi varovanja avtohtonih rastlinskih združb in krajinsko-estetskih kvalitiet prostora, vnašanje neavtohtonih rastlinskih in

živalskih vrst in nasadov monokultur ni dopustno. Naravnemu razvoju in razkroju se prepusti v vsakem oddelku vsaj eno drevo debeline nad 50 cm. V sestojih naj ostane najmanj od 0,5% do 3% odmrle lesne mase. Votla drevesa in posamezne sušice se ohrani kot življenjski prostor duplarjev. Po potrebi se namesti gnezdnice, le-te se redno vzdržuje. Pušča se vsa drevesa z gnezdi premera nad 40 cm. Del dreves, označenih za posek, zlasti jelk in z bršljanom obraslih dreves, se pušča za zimsko sečnjo, za prehrano divjadi. Izloči se ekocelice kot površine, prepuščene naravnemu razvoju. Posebna pozornost velja ohranitvi mravljišč.

Skrbi se za neokrnjen, razgiban gozdni rob in ohranja se gozdne otoke, omejke, posamezna drevesa in skupine dreves izven gozda. Preprečuje se zaraščanje in pogozdovanje jas in skrbi za redno vzdrževanje teh površin.

Čas dela v gozdu se prilagodi tako, da to ne moti ptic pri gnezdenju, drugih živali pa pri paritvi in vzreji mladičev, t.j. zlasti v času od 1. marca do 30. junija. Prav tako niso dopustna dela v zimovališčih rastlinojede divjadi od 1. decembra do 31. marca.

V predelih s 1. stopnjo poudarjenosti funkcije se ne gradi infrastrukturnih in drugih objektov.

6.3.1.4 Usmeritve za gospodarjenje z higiensko-zdravstveno funkcijo

Pospešuje se stabilno, razgibano in strnjeno sestojno zgradbo. Funkcijo zmore uspešno opravljati predvsem gozd naravne drevesne sestave, brez vnesenih smrekovih monokultur.

Na račun imisijsko občutljive smreke se pospešuje rastišču ustrezne drevesne vrste, s čim večjim deležem listavcev.

6.3.1.5 Usmeritve za gospodarjenje z rekreacijsko, estetsko in turistično funkcijo

Zaželena je raznodobna in malopovršinska zgradba sestojev z nekoliko večjim deležem starejših razvojnih faz, z visokimi lesnimi zalogami, s čim pestrejšo strukturo rastišču primernih drevesnih in grmovnih vrst. Pospešuje, ohranja in varuje se minoritetne in še posebej lepo cvetoče drevesne in grmovne vrste. Ohranja in po možnosti vzdržuje se estetsko zanimiva drevesa in grme oz. skupine le-teh. Merila so izredne dimenzije drevja, izjemen habitus. Ta drevesa se ohranja do zrelosti za sanitarno sečnjo. Predvsem ob poteh in stezah ter drugih rekreacijskih objektih, pa tudi povsod drugje, se kot nosilce izbira estetsko zanimiva drevesa, drevesa, primerna za plezanje, drevesa plodonosnih vrst, lepo cvetoča drevesa.

Velikopovršinski posegi niso dopustni, izjema so sanacije v primeru kalamitet, ujm in drugih katastrof. Posebna pozornost velja gozdnemu robu. Ta naj bo horizontalno in vertikalno razgiban, z naravno oz. pronaravno zgradbo. Ohranja se gozdne otoke, obrežne loge, posamezna drevesa in skupine drevja izven gozda. Gozdne prometnice se načrtuje tako, da lahko služijo tudi rekreaciji.

6.3.1.6 Usmeritve za gospodarjenje s funkcijo varovanja kulturne dediščine in funkcijo ohranjanja biotske raznovrstnosti in varstva naravnih vrednot

Na območjih zavarovanih objektov zavarovane kulturne dediščine so večinoma prepovedani vsakršni posegi, v skladu z varstvenimi režimi teh objektov. Izven območij zavarovanih objektov so dopustne sanitarne sečnje, vedutne sečnje in malopovršinske negovalne sečnje.

Za območja zavarovanih objektov se upoštevajo varstveni režimi iz aktov o zavarovanju naravnih vrednot ter kulturne dediščine kot tudi načrti upravljanja zavarovanih območij. Radensko polje je opredeljeno kot območje kompleksnega varstva kulturne dediščine (OKV) in kot izjemna krajina Slovenije, kar pomeni, da je to pomembnejše območje kulturne dediščine in kot prostorska kategorija obvezno izhodišče za lokalno raven planiranja.

V primerih predvidenih posegov v zemeljske plasti (gradnja gozdnih prometnic) na območjih kulturne dediščine (predvsem arheološka najdišča), je zanje glede na določila Zakona o varstvu kulturne dediščine (Ur.l.RS, št.7/99) potrebno pridobiti kulturnovarstvene pogoje ter kulturnovarstveno soglasje k izvedbenim projektom s strani ZVKDS, OE Ljubljana. V okolici objektov kulturne dediščine se sestavo in zgradbo gozda prilagodi značaju kulturnega objekta, objekte se varuje pred zaraščanjem. Dosledno se izvaja gozdni red. Skladiščenje lesa na in ob objektih kulturne dediščine je prepovedano.

Na območjih naravne dediščine naj se ne gradi infrastrukturnih in drugih objektov. Na območjih izvirov naj se ohranja strnjen gozd. Ob jamah in breznihi se drevje prepusti naravnemu razkroju.

6.3.1.7 Usmeritve za gospodarjenje z lovno-gospodarsko funkcijo

Poudarek je na vzdrževanju pašnikov in travnikov v gozdu in gozdnem prostoru, pridelavi sena, vzdrževanju grmišč, vzdrževanju zaraščajočih pasišč. Ohranja in pospešuje se grmovne vrste in vse plodonosne rastlinske vrste. Številčnost populacij se usmerja tako, da je usklajena s prehransko sposobnostjo okolja. Višina in struktura odstrela se uravnava glede na številčnost, starostno in spolno strukturo divjadi ter glede na stopnjo objedenosti mladja. Krmišča in vsi drugi lovskotehniški objekti se lahko na novo postavijo le v soglasju z lastnikom zemljišča ter z ZGS, kar velja tudi za postavitev solnic, ki se jih ne sme postavljati v mladovjih in v sestojih v obnovi, ob cestah, bližje kot 50 m od vodnih virov in na način, ki onemogoča vnos soli vanje in v območja redkih, ogroženih in zavarovanih živalskih in rastlinskih vrst. Zaradi vse večjega pritiska na gozd s strani, rekreativcev, gobarjev, motokros, štirikolesnikov itd., bo v bodoče potrebno za nekatere predele uvesti omejitve.

6.3.2 Usmeritve za delo s požarno ogroženimi gozdovi

Zavod za gozdove Slovenije izdelava načrt varstva gozdov pred požari. V območjih gozdov velike stopnje požarne ogroženosti mora biti organizirana opazovalna služba. Opozorilne protipožarne table se naj postavijo ob poteh in stezah v gozdu in gozdnem prostoru s 1. stopnjo poudarjenosti rekreacijske in turistične funkcije.

6.3.3 Usmeritve za delo s semenskimi objekti

V semenskih sestojih je potrebno redno izvajati sanitarno sečnjo in v okolici semenskih sestojev pri izbiralnih redčenjih dati večji poudarek izločanju osebkov z nezaželenimi lastnostmi in s tem omejiti dotok 'slabih' genov v semenski sestoj.

6.3.4 Usmeritve za tehnologijo dela in gradnjo

Pri gozdni proizvodnji in pri gradnji, rekonstrukcijah ter vzdrževanju gozdnih prometnic naj se uporabljajo naravi prijazne tehnologije. Sečnja se bo v veliki večini še naprej izvajala z motorno žago, kjer je zlasti na področjih hidrološke funkcije obvezna uporaba biološko razgradljivih olj. Ponekod, kjer so za to potencialni pogoji (ravni in položnejši tereni, majhna skalovitost, manjša poudarjenost ekoloških in socialnih funkcij), je možna tudi strojna sečnja in odvoz sortimentov po vlakah iz gozda.

Pri novogradnjah in rekonstrukcijah gozdnih prometnic naj se predvsem pri nekoliko večjih nagibih in na področjih, kjer so poudarjene ekološke in socialne funkcije gozdov uporablja tehnologija rovokopača ali bagra z udarnim kladivom (na skalovitih področjih, kjer naj se ne uporablja miniranja).

6.3.5 Usmeritve za posege v gozd in gozdni prostor

Zaradi ekološke stabilnosti je poleg prisotnosti posamičnega gozdnega drevja in skupin gozdnega drevja zunaj naselij, v krajini pomembna tudi njihova prostorska razporeditev. Z upoštevanjem lege in razporeditve le teh se razvrstijo v sledeče skupine:

- obvodno drevje in grmovna vegetacija,
- omejki in skupine dreves, ki povezujejo večje gozdne komplekse,
- drevje ob cestah,
- stara drevesa in osamelci sredi polj,
- vse posamične prvine gozdne vegetacije v gozdnati, kmetijski in primestni krajini.

Vse skupine drevja opravljajo pomembno biotopsko, estetsko in higiensko zdravstveno funkcijo. Posamezne skupine drevja opravljajo tudi varovalno in zaščitno funkcijo. Določeno drevje pa predstavlja naravno dediščino.

Pri obvodnem drevju in grmovni vegetaciji je potrebno skrbeti za stopničasto zgradbo s pestro drevesno in grmovno sestavo, ki se jo postopno obnavlja. Pri prestarih in pomanjkljivih, nestabilnih zasnovah, je potrebno poskrbeti za obnovo in pomladitev. Pomlajuje se enkrat ena, drugič druga stran struge. Neposredno ob vodi se redči močnejše in izseka večja drevesa, da je omogočen neoviran pretok vode. Na poplavnih površinah se puščajo večja vitalna drevesa in med njimi grmovni sloj. Potrebno je odstraniti vse sečne ostanke. Grmovje je potrebno redno obsekovati, če sili na kmetijske površine. Ti ukrepi veljajo predvsem za strnjene pasove obvodnega drevja na Radenskem polju, zgornji tok reke Grosupeljšice in zgornji tok Podlomščice.

V omejkah in skupinah dreves, ki povezujejo večje gozdne komplekse je potrebno skrbeti za ohranjanje biološke pestrosti in bogato vrstno pestrost tako drevesnih kot

grmovnih vrst. Posek naj bo omejen zgolj na sanitarne sečnje. Gozdni rob naj se oblikuje vertikalno in horizontalno razgibano.

Ukrepi za drevje ob cestah so identični tistim v obvodni vegetaciji, le da naj bo to dovolj strnjeno, da deluje protihrupno.

Posamezna stara drevesa in osamelce sredi polj je potrebno ohranjati v obeh tipih krajine in sicer do sanitarne sečnje. Pravočasno je potrebno nadomestiti ta drevesa s sadnjo iste drevesne vrste. Pri estetsko najbolj izrazitih drevesih so možni tudi nekateri drevesnokirurški posegi (drevesa ob znamenjih, križiščih poti,...). Posebno vlogo in pozornost mora biti namenjena posameznim drevesom in osamelcem na Radenskem polju in v naravnem rezervatu Bičje.

V ostalih posamičnih prvinah gozdne vegetacije v obeh tipih krajine se skrbi zlasti za njihov obstoj, da se ne izsekajo. Izsekujejo se le najbolj nevitarna drevesa in redčijo se mlajše razvojne faze.

Pri sečnji drevja v vseh omenjenih skupinah, ki ga napadejo škodljivci, se je potrebno držati enakih prepisov, ki sicer veljajo za drevje v gozdu.

Zavod za gozdove Slovenije mora poskrbeti, da bodo lastniki zgoraj navedenih skupin posamičnega gozdnega drevja in skupin gozdnega drevja zunaj naselij na primeren način seznanjeni in motivirani za delo s temi površinami.

6.4 Dejavniki, ki zmanjšujejo gospodarske učinke gozdov

Gospodarske učinke gozdov zmanjšujejo vsi dejavniki, ki ogrožajo oziroma ovirajo njihovo funkcioniranje in stabilnost ali jih neposredno poškodujejo. To so zlasti:

- razdrobljenost gozdne posesti in solastništvo in nepovezanost lastnikov gozdov pri izvedbi del v gozdovih in pri prodaji lesa: dela v gozdovih bi bilo mogoče izvesti veliko racionalneje, če bi jih izvedli hkrati na večjih površinah; v razmerah razdrobljene posesti je mogoče to zagotoviti samo s povezovanjem lastnikov gozdov. Nepovezani lastniki gozdov so z majhnimi količinami gozdnolesnih sortimentov pri prodaji lesa neučinkoviti, še posebej težko prodajo manj kakovostne sortimente;

- nezadovoljiva tehnična opremljenost lastnikov gozdov za delo v gozdu: zaradi majhnih gozdnih posesti so lastniki gozdov praviloma zelo slabo opremljeni za delo v gozdu, saj se jim zaradi majhnega obsega del v gozdovih ne zdi smotrno veliko investirati v opremo; to se odraža v manjših učinkih in več nesrečah v gozdovih;

- nezadostna usposobljenost lastnikov gozdov za dela v gozdu: zaradi majhnega obsega del v gozdovih kot posledica majhne gozdne posesti so lastniki za dela v gozdu slabo usposobljeni, kar se prav tako odraža v manjših učinkih in več nesrečah pri delu;

- pomanjkanje gozdnih cest : dolga spravična razdalja večja stroške pridobivanja lesa;

- premajhen obseg izvedenih gozdnogojitvenih del: mnogi lastniki gozdov, zlasti tisti z majhno gozdno posestjo, ki prevladuje, ne posvečajo dovolj pozornosti gospodarjenju z gozdom, večina jih tudi ni usposobljena za delo v gozdu, zato mnogi kljub sofinanciranju gozdnogojitvenih del s strani države ali EU teh del niso pripravljene izvesti. Gozd z opustitvijo obnove s sadnjo, kjer je ta nujna, ter negovalnih del dolgoročno najbolj slabi prav z gospodarskega vidika.

6.5 Gospodarske dejavnosti, povezane z gozdom

6.5.1 Sečnja in izvajanje del v gozdovih

Z gozdnogospodarskim načrtom načrtovani najvišji možni posek je okoli 26.000m³ letno, iglavci predstavljajo 45%, listavci pa 55% možnega poseka. Ta naj bi bil v 80% realiziran z redčenji, 20% pa s pomladitvenimi sečnjami. Izredno velik obseg sanitarnih sečenj v zadnjih treh letih bo sečnje iglavcev v prihodnjih letih zmanjšal, povečale pa se bodo količine poseka listavcev, ki so bile sedaj zmanjšane na minimum domačih potreb po lesu listavcev.

Večina gozdov v občini se ob normalni dinamiki sečenj brez težav obnavlja po naravni poti, zato je obnova s sadnjo predvidena le kot dopolnitev in obogatitev naravne obnove. Zaradi velikega obsega sanitarnih sečenj so bile v preteklih letih mestoma razgaljene velike površine gozdov, kjer obnova še ni bila predvidena. Take površine ob pomanjkljivi negi hitro preraste praprot, oz. robida, odvisno od rastišča, nato pa še leska in drugi grmovni listavci. Zato se bo letos in v prihodnjem letu povečal obseg umetne obnove z listavci oz. s smreko kot predkulturo in nato tudi obseg nege mladja. Letno bo potrebno zagotoviti tudi okrog 120 ha nege že obstoječih mladovij.

Na območju občine je potrebno usposobiti več lastnikov gozdov, kateri bi bili sposobni izvesti vsa dela v gozdovih tudi izven svoje posesti.

To bomo dosegli z organizacijo naslednjih tečajev oziroma delavnic:

- Varno delo z motorno žago (začetni in nadaljevalni).
- Varno delo s traktorjem v gozdu.
- Nega mladega gozda.
- Vzdrževanje gozdnih prometnic.
- Organiziranje strokovnih ekskurzij po Sloveniji in tujini.

Za tehnično opremljanje izvajalcev bo zavod nudil pomoč pri izpolnjevanju razpisnih dokumentov.

6.6 Ukrepi za izboljšanje življenjskih razmer prostoživečih živali

Lovstvo je dejavnost trajnostnega gospodarjenja z divjadjo, ki poleg pravice do koriščenja naravnega bogastva obsega tudi obveznosti izvajanja javne službe in javnih pooblastil, ki se izvajajo zaradi ohranitve in varstva divjadi ter njihovega življenjskega okolja.

Poleg ukrepov v populacijo divjadi z odstrelom, morajo upravljavci lovišč skrbeti tudi za izboljšanje življenjskih pogojev divjadi. Tu je potrebno dobro sodelovanje med LD in lastniki kmetijskih in gozdnih zemljišč.

Ti ukrepi so:

- košnja lazov v gozdovih
- vzdrževanje kaluž in manjših vodnih virov v gozdu
- sadnja in vzdrževanje plodonosnega drevja in grmovja
- vzdrževanje grmišč

Pomembno vlogo ima tudi mir v gozdovih. Vsem obiskovalcem gozdov priporočamo, da se v gozdu obnašajo kot da so tam na obisku. Časovno naj se v gozd odpravijo po jutranjem mraku in ga zapustijo pred večernim mrakom. Če je le mogoče naj se zadržujejo v starejših razvojnih fazah gozda in se izogibajo goščav.

6.7 Ocena razvojnih možnosti

Povečati je treba izkoriščenost proizvodnega potenciala gozdnih rastišč, zlasti z hitro obnovo in nato nego površin, ki so bile zaradi sanitarnih sečenj posekane na golo. Obstoječa mladovja na dobrih rastiščih z intenzivno nego oblikovati v visokovredne sestoje.

Povečati je treba odprtost gozdov z gozdnimi prometnicami: lastnikom gozdov je potrebno pomagati, da izpolnijo »birokratske zahteve razpisov« in kandidirajo na razpisih za pridobitev subvencij iz evropskih ter domačih finančnih virov. Obstoječe gozdne prometnice je potrebno sprotno vzdrževati in tako preprečevati nastanke škod ob morebitnih neurjih.

Pri prometu z gozdnimi parcelami z davčno politiko pospeševati združevanje (zaokroževanje) posesti.

Z okrepljenim združevanjem lastnikom je mogoče doseči boljše tržne rezultate pri prodaji gozdnih lesnih sortimentov. Pospeševati je treba uporabo sodobnih tehnologij in organizacijskih oblik ob presoji sprejemljivosti na varovanih območjih.

7. ČEBELARSTVO – RAZVOJNE MOŽNOSTI

7.1 Uvod

Slovenija ima bogato čebelarstvo tradicijo. Že leta 1693, v letu Valvasorjeve smrti, se je zbralo 46 znanstvenikov, pravnikov, zdravnikov in duhovnikov, ki so si nadeli ime **Academia operosorum**. Ustanovitev so oznanili s knjižico Apes Academicae Operosorum Labacensium ali po naše Akademske čebele ljubljanskih delovnih. Člani – operozi so si za zgled postavili čebelo, sedanja Slovenska akademija znanosti in umetnosti pa je naslednica Akademije delavnih – operozov (Stanonik, 1995).

Slovenski čebelarji Janša, Glavar, Žnideršič in drugi so pomembno prispevali v **svetovno zakladnico znanja**. K temu, da so bili med pionirji na področju vedenja o čebelah, je prispevala tudi **kranjska čebela** (*Apis mellifera carnica*), ki je zaradi svojih odlik postala druga najpomembnejša rasa čebel na svetu. Zaradi znanja in bogate tradicije je bilo čebelarstvo v preteklosti pomembna izvozno naravnana kmetijska panoga, ki se je ponašala z izvozom medu in čebeljih družin.

Slovenija ima zaradi različnih podnebij (mediteransko, panonsko, alpsko, sub-alpsko) zelo različne pogoje za čebelarjenje. Raznoliko rastlinstvo omogoča pridelavo vrste vrstnih medov (kostanjev, lipov, akacijev, hojev, smrekov med itn) kar je naša priložnost.

Znano je, da sodi Slovenija med najbolj gozdnate dežele Evrope, zato je gozdno medenje (mana) pomembna paša za slovenske čebele, pridelek pa za slovensko čebelarstvo izrednega pomena. Povpraševanje po maninih medovih je v deželah severno od nas veliko večje od ponudbe. Žal pa je gozdno medenje na iglavcih izpostavljeno velikim nihanjem med leti, donosi niso stalni. So pa ob natančnem napovedovanju paš in učinkovitem izkoriščanju le-teh možnosti za pridelavo maninih medov večje.

Glavni pomen čebelarstva pa ni v čebeljih pridelkih temveč v oprraševanju rastlin, kar nima samo izrednega pomena v kmetijstvu, še posebej v sadjarstvu, temveč tudi na splošno pri ohranjanju ravnovesja v naravi. Ravno oprraševanje s pomočjo čebel predstavlja največjo koristnost in temelj pri vrednotenju čebelarstva v celotnem kmetijstvu.

Čebelarstvo na območju Grosupljega ima lahko bi rekli stoletno tradicijo. Najstarejše čebelarstvo društvo je na Spodnjem Blatu, združuje več kot sto malih čebelarjev. Na tem območju pa čebelarji tudi kar nekaj profesionalnih čebelarjev. Kar nekaj čebelarjev z večjim številom družin se je odločilo za kontrolirano pridelavo medu in le-ti tržijo tudi izdelke iz čebeljih pridelkov.

7.2 Stanje – Socioekonomska struktura

Po podatkih iz evidence Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, Sektorja za identifikacijo in registracijo živali (nadalje SIR), je starostna struktura čebelarjev, **ki imajo stalno prebivališče v občini Grosuplje** in so v letu 2008 sporočili število čebeljih družin sledeča*:

Starost	Število čebelarjev	Vsota čebeljih družin
od 20 do 40 let	7	2062
od 40 do 60 let	14	1924
od 60 do 80 let	24	832
nad 80 let	1	25
SKUPAJ	46	4843

*Vir podatkov: Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, SIR, Centralni register čebelnjakov – oktober 2008

Iz podatkov je razbrati, da je največ čebelarjev tistih, ki so stari med 60 in 80 let, skupna vsota čebeljih družin po razredih pa je najvišja v razredu čebelarjev, ki so stari od 20 do 40 let.

Starostna struktura 61 čebelarjev, **ki so registrirani v občini Grosuplje** (15 med njimi jih v letu 2008 ni javilo števila čebeljih družin) pa je naslednja*:

Starost	Število čebelarjev
od 20 do 40 let	12
od 40 do 60 let	17
od 60 do 80 let	30
nad 80 let	2
SKUPAJ	61

*Vir podatkov: Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, SIR, Centralni register čebelnjakov – oktober 2008

7.3 Problemi

Pri nas je premalo ustaljena zavest, da je pri čebelah najpomembnejša njihova posredna pridelava, to je vpliv na višino pridelkov številnih kmetijskih kultur in drugih žužkocvetk. Ker čebele prezimijo množično, so zlasti pomembne pri oprraševanju zgodaj cvetočih rastlin, ko je v naravi zelo malo drugih oprasovalcev. Problemi, ki so opazni na območju občine Grosuplje v povezavi s čebelarstvom so naslednji:

- javnost premalo pozna pomen čebel za ohranjanje ravnovesja v naravi
- raba kemičnih sredstev za varstvo rastlin je še vedno v neskladju z dobro kmetijsko prakso (tudi pri manjših pridelovalcih – vrtničarjih)
- neučinkovito zatiranje zajedavca na čebeli - varoje, letne izgube znašajo po podatkih Nacionalnega veterinarskega inštituta (NVI) za Slovenijo v povprečju 30 odstotkov.
- izgube čebel zaradi rabe kemičnih sredstev, zlasti v ravninskem delu občine
- vzrok za slabe ekonomske rezultate v čebelarstvu je tudi zastarela tehnologija
- problem izkoriščanja paš zaradi prepovedi postavitve čebelnjakov na kmetijskih zemljiščih
- premalo mladih, ki bi se zanimali za čebelarstvo
- čebelarstvo premalo izkoriščeno v sklopu turistične ponudbe

7.4 Cilji

Ohraniti in po možnosti še dodatno oživiti čebelarstvo na območju občine in stalno utrjevati ugled grosupeljskega čebelarstva, ki ima 100-letno tradicijo. Enakomerna poseljenost s čebelami je eden od zelo pomembnih dejavnikov za ohranjanje biološkega ravnovesja in raznovrstnosti v naravi, saj so čebele glavni oprasovalci žužkocvetnih rastlin. Poleg tega se brez zadostnega opráševanja zmanjša tudi pridelek v kmetijstvu. Občutno se zmanjša pridelek sadja, oljne repice, ajde, itd. Pri splošni sadjarski pridelavi potrebujemo za pravočasno in kakovostno oploditev 2–3 čebelje družine na hektar, pri intenzivni pridelavi jabolk potrebujemo 3–4 družine, pri hruškah, višnjah in češnjah pa od 6–8 čebeljih družin na

hektar. Za druge kmetijske kulture, kot so oljna ogrščica, ajda, sončnica, kumarice in podobne, potrebujemo za kakovostno opravevanje tudi do 10 čebeljih družin na hektar. Zaradi povečevanja števila prebivalcev na našem planetu postaja problem proizvodnje hrane vse bolj alarmanten. Ker pridobivanje novih obdelovalnih površin ne gre več v korak z vse večjim številom prebivalcev, je edina rešitev večja pridelava na enoto površine. To lahko dosežemo z določenimi agrotehničnimi postopki, med katerimi je zelo pomembno prav opravevanje. Iz tega vidika je še kako pomembno, da so čebele enakomerno razporejene po R Sloveniji.

Čebele so tudi prvi indikator zastrupljenega okolja, saj so izredno občutljive na razne strupene snovi, zato so tudi s tega vidika izredno pomembne.

V letu 2008 vse slovenske občine sprejemajo Prostorsko ureditvene plane. V ta namen je Čebelarstva zveza Slovenije na vse občine poslala dopis, v katerem jih poziva, da čebelarjem v občini omogočijo gradnjo čebelnjakov izven naselij in tudi izven tako imenovanega grajenega območja kmetije in sicer tako, da to možnost ustrezno opredelijo v prostorskih izvedbenih aktih. Da se morebitne predvidene možnosti za gradnjo čebelnjakov ne bi izrabljale za gradnjo počitniških hišic smo predlagali, da v svoje prostorske izvedbene akte vpišejo predpogoj, da je gradnja ali postavitve čebelnjaka možna le pod pogojem, da se predhodno pridobi pozitivno mnenje čebelarstva svetovalne službe, iz katerega izhaja:

- da je zemljišče, na katerem naj bi stal takšen čebelnjak, v skladu s predpisi, ki urejajo čebelarstvo,
- da je zemljišče vključeno v kataster čebelje paše in čebelarstva pašni red,
- da je investitor, vpisan v Priznana rejsko organizacijo za kranjsko čebelo.

Vzpodbujati je potrebno sistematično izobraževanje čebelarjev o tehnologiji čebelarjenja, ki omogoča večji donos pridelkov in boljše ekonomiko pa tudi izobraževanje o preventivi zdravstvenega varstva ter zatiranju nalezljivih bolezni čebel in zajedavcev, da bi le te lažje obvladovali (po možnosti s preverjanjem znanja). Zato menimo, da je izobraževanje čebelarjev začetnikov in tudi čebelarjev z daljšim stažem čebelarjenja ključnega pomena za ohranitev in napredek čebelarstva v občini in širše. V sodelovanju s priporočili strokovnjakov je potrebno vzpodbujati čebelarje, da se odločijo za čebelarjenje v prostornejših panjih (spodbude pri tovrstnih investicijah, povezane z ustreznim izobraževanjem, priporočila pri izdaji dovoljenj za postavitve čebelnjakov), saj so panji, v kakršnih čebelarji večina slovenskih čebelarjev, omejeni in ne omogočajo maksimalnega donosa pridelkov in s tem boljše ekonomike čebelarjenja. Možnost izboljšanja ekonomičnosti in donosnosti čebelarjenja je tudi s prevozom čebel na pašo, še posebej na pasišča, ki nudijo gozdno pašo.

Glede na starostno strukturo čebelarjev, je nujno potrebno posvetiti pozornost delu z mladimi in njihovo vključevanje v čebelarstva vrste. Ker na osnovni šoli v občini Grosuplje trenutno ne deluje čebelarstva krožek, je potrebno v prihodnje organizirati čebelarstva krožke, kjer se bodo učenci seznanili s kulturo in tradicijo čebelarstva, poklicem čebelarja, kjer bodo izoblikovali pozitiven odnos do narave, se seznanili s pomembnostjo čebel za ohranitev narave, kako lahko sami in drugi ljudje vplivajo na naravo in pridobili izkušnje v čebelarstvu. V prihodnje je potrebno poiskati mentorja, motivirati otroke k vključitvi v čebelarstva krožke ter zagotoviti ustrezne pogoje za delo. Delo z mladino je dolgoročna naložba, rezultati pa se pokažejo šele čez več let.

Potrebno je nadaljevati tudi s predstavitvijo čebelarstva v okviru naravoslovnih dni.

Izboljšanjem zdravstvenega varstva čebel, predvsem pri odkrivanju in zatiranju hude gnilobe čebelje zalege in odpravljanju varoze.

Če pride zaradi zastrupitev ali bolezni do zimskih izgub čebel ali so izgube posledica akutnih zastrupitev ali bolezni med letom, do teh izgub pa ni prišlo po krivdi čebelarja, je za ohranitev poseljenosti občine s čebelami nujno, da se takemu čebelarju pomaga s sredstvi iz državnega proračuna ali proračuna občine.

Na območju z intenzivnim kmetijstvom je potrebno osveščati ljudi za rabo fitofarmaceutskih sredstev v skladu z dobro kmetijsko prakso in v skladu s Pravilnikom o dolžnosti uporabnikov fitofarmaceutskih sredstev (pravočasno obveščanje čebelarjev o škropljenju, škropljenje v nočnem času itd.) ter rabo manj strupenih sredstev za varstvo rastlin. Potrebno je sodelovanje čebelarjev s kmetijskimi organizacijami in kmeti. Tam, kjer je intenzivna kmetijska pridelava, se je treba s kmeti oziroma s kmetijskimi organizacijami dogovarjati o obveščanju okoliških čebelarjev o času in načinu uporabe sredstev za zaščito rastlin, da bi se preprečila morebitna škoda na čebelah. Tako bi lahko kmetje ustrezno zaščitili svoje pridelke, čebelarji pa svoje čebele. Za kmetovalce in občane bi lahko organizirali predavanja o povezavi čebelarstva s sadjarstvom.

V turistično ponudbo občine Grosuplje je potrebno vključiti tudi čebelarstvo. Za ohranjanje čebelarstva bi morali seznanjati čebelarje z možnostjo registracije dopolnilne dejavnosti s katero poskušamo na kmetijah povečati ponudbo in s tem tudi dohodek in tako pripomoremo k nadaljnji poseljenosti na podeželju. Potrebno bi bilo organizirati izobraževanja na področju čebelarstva in s tem oživljati tudi stare čebelarske tradicije kot je npr. predelava medu v medene pijače itd. Prebivalce in obiskovalce bi bilo potrebno ozaveščati o pomembnosti ukvarjanja s čebelarstvom (opraševanje). Organizirati je potrebno skupni nastop čebelarjev in drugih zainteresiranih (s področja turizma) z namenom, da bi domačinom in obiskovalcem ponudili kakovostne čebelje pridelke. TIC bi bilo potrebno seznaniti, da v svojo ponudbo ogledov vključi tudi čebelarstvo in tako s pomočjo lokalnih vodičev nudi možnost ogleda okoliškega čebelarstva in ponudbe, ki jo ponuja (med, propolis, cvetni prah, matični mleček, vosek) ter seznanitev obiskovalcev glede kakovosti in uporabnosti prej naštetih pridelkov. Primerna bi bila tudi organizacija medenih tržnic, ki bi popestrile dogajanje v kraju samem.

Smiselno bi bilo tudi sodelovanje čebelarskega društva z Društvom podeželskih žena. Organizirala se bi lahko izobraževanja glede čebelarstva ter uporabe medu in izdelkov iz čebeljih pridelkov v kulinariki. V okviru Zveze kulturnih društev bi se lahko organizirala predavanja o zgodovini in pomenu čebelarstva ter čebeljih pridelkov, ki bi s svojim obsegom lahko segala tako v vrtce, osnovne šole, in bi s tem na zanimiv način otrokom približala čebelarstvo in njegov pomen. Organizirano izobraževanje bi lahko potekalo tudi v domu za starejše.

Poleg prodaje medenih pridelkov in izdelkov na tržnici bi ponudbo Grosupeljskih čebelarjev lahko nudile tudi tamkajšnji hotel in penzion. Goste bi bilo potrebno obveščati o ponudbi čebelarjev. Povezati se in sodelovati bi bilo potrebno z Oddelkom za okolje, prostor in gospodarstvo na občini Grosuplje.

Čebelarstva bi se lahko predstavila in promovirala tudi v sklopu občinskih praznikov.

Čebelarji iz Grosupljega bodo sodelovali tudi v okviru dobrodelno izobraževalne akcije ČZS »Medeni zajtrk v vrtcih in šolah«, pri čemer se bodo zajtrka udeležili tudi čebelarji in otrokom predstavili pomen čebelarstva in čebeljih pridelkov.

7.5 Ukrepi

- evidentiranje in ovrednotenje pašnih potencialov ter ga sproti dopolnjevati,
- seznanjanje novih čebelarjev z možnostjo koriščenja evropskih sredstev,
- uvajanje boljše oskrbe čebel in zaščite le teh pred varozo preko predavanj, prikazov zdravljenja, organizacij ekskurzij,
- v prostorsko ureditvene plane (PUP) vnesti možnost postavitve čebelnjakov izven zazidljivih parcel oz. postavitve čebelnjakov na kmetijska zemljišča,
- vzpostavitev čebelarskih krožkov na OŠ in organizacija naravoslovnih dni,
- udeležba na predavanjih preko Javne svetovalne službe v čebelarstvu
- podpora investicijam v čebelarstvu,
- podpora nakupa družin v primeru zastrupitve, zimskih izgub čebel,
- obveščanje čebelarjev o času škropljenja in načinu uporabe sredstev za zaščito rastlin,
- organizacija skupne prodaje čebeljih pridelkov na medenih tržnicah, občinskem prazniku, vzpostavitev čebelarske turistične poti, povezovanje s TIC-om,
- organizacija predavanj za kmetovalce in občane o povezavi čebelarstva s sadjarstvom,
- seznanjanje širše javnosti s pomenom čebel, čebelarstva in čebeljih pridelkov.

8. ANALIZA STANJA PO METODI SWOT

Na podlagi ugotovitev analize stanja projektnega območja je izdelana SWOT analiza, ki predstavlja sintezo ključnih strateških dejavnikov, ki vplivajo na razvoj kmetijstva. Posebej so izpostavljene ključne prednosti in priložnosti, ter istočasno slabosti in nevarnosti. Identificirane slabosti želimo z začrtanimi cilji in aktivnostmi odpraviti ter jih spremeniti v prednosti, vse nevarnosti pa dobro proučiti in poiskati ustrezne rešitve, da jih spremenimo v priložnosti.

Prednosti:

- ugoden geografski položaj omogoča dostopnost iz vseh predelov Slovenije,
- sorazmerno nizka obremenjenost okolja zaradi kmetijske dejavnosti,
- pestrost podeželja zaradi prostorske in naravne razgibanosti (pokrajinska dvojnost – doline in hribovit svet) daje prebivalcem ustrezno bivalno okolje in dobre možnosti za rekreacijo,
- relativno majhna oddaljenost od izobraževalnih, kulturnih in drugih institucij,
- bogata kulturna, zgodovinska in naravna dediščina na podeželju,
- zainteresiranost kmetovalcev za sonaravne oblike kmetovanja (ukrepi SKOP/KOP programa: sonaravna reja domačih živali, ...),
- bogata in raznolika dejavnost številnih društev,
- ohranjena kulturna krajina z značilnimi poselitvenimi elementi
- bližina urbanih središč (možnosti neposrednega trženja),
- malo razvite turistične ponudbe v občini – malo konkurence.

Slabosti:

- neugodna starostna in izobrazbena struktura prebivalcev na podeželju,
- zaraščanje površin in depopulacija podeželja,
- neugodna konfiguracija površin za kmetijsko dejavnost,
- slabo razvita ali neredno vzdrževana sodobna infrastruktura na določenih območjih (prometna dostopnost, telefon, kabelska TV itd.),
- premalo izkoriščeni turistično rekreacijski potenciali in dediščina,
- neugodna - razdrobljena lastniška struktura kmetijskih površin in kmetij (več lastnikov – veliko dedičev),
- na ravninskem delu občine je prisotna visoka podtalnica zaradi nevezdrževanja melioracijskih sistemov,
- slaba tržna organiziranost kmetijstva (predvsem pomanjkanje vertikalnih kapitalnih povezav: pridelava-predelava-trženje), v splošnem nizka intenzivnost in s tem povezana nekonkurenčnost kmetijstvu ,
- finančna šibkost kmetij (kmetije brez razvojnih perspektiv),
- prevladujejo »neprofesionalne« kmetije – mešane.

Priložnosti:

- možnosti direktnega trženja produktov podeželja zaradi bližine mesta,
- razvoj turistične in rekreativne dejavnosti z večjim pretokom informacij in boljšo organiziranostjo ter usklajenostjo med ponudniki,
- razvoj podeželskega turizma (izletniških in stacionarnih turističnih kmetij, kmetij odprtih vrat, pedagoških kmetij, izletniških kmetij), povečan interes po alternativnih možnostih oddiha namesto klasičnih destinacij,
- razvoj različnih aktivnosti na podeželju za domove za ostarele (objekti,časne aktivnosti v naravi – rekreacija, sprostitve, itd.),
- razvoj dopolnilnih dejavnosti na kmetijah (premalo izkoriščen potencial) in osebnega dela ter dodatnih dejavnosti,
- povezanost šole in podeželja (učni programi, krožki – EKO, šola v naravi, taborjenje, rekreacija, počitnice ipd.),
- sodelovanje različnih društev in večja vključenost v programe, ki naj bi se dogajali na podeželju,
- bogata kulturna, zgodovinska in naravna dediščina naj bi bile motiv za večji obisk celotnega območja,
- opuščanje kmetovanja daje možnost razvoju večjih in dolgoročno konkurenčnih kmetij,
- obrobne KO so kmetijsko vse manj aktivne, nove možnosti v živinoreji (paša krav dojl, drobnice...)
- možnost razvoja podjetništva z dodelavo oz. predelavo kmetijskih proizvodov, izdelkov domače obrti, druge storitve ...,
- povezovanje in sodelovanje vseh za razvoj podeželja pomembnih institucij (nadgradnja vertikalne kapitalne povezave),
- razvoj sonaravnih oblik kmetovanja,
- razvoj in trženje zavarovanih območji,
- povezovanje kmetij z ekstenzivnim kmetovanjem in trženje pod skupno blagovno znamko.

Nevarnosti:

- stihijska urbanizacija, ki vodi v visoke stroške infrastrukturnega opremljanja in s tem ogrožanje kmetij zaradi neustreznega razmejevanja med urbanim in ruralnim,
- neugodno podporno okolje z administrativnimi ovirami (zapleteni in dolgotrajni postopki pridobivanja dokumentacije za registracijo dejavnosti),
- neenakomeren razvoj in koncentracija gospodarskih moči lahko povzročita, da postane celotno podeželsko območje bolj spalno naselje urbanih mestnih središč,
- neizpolnjevanje pričakovanj podeželskega prebivalstva,
- pomanjkanje zadostnega kapitala za vlaganje v investicije na podeželju, cenejše destinacije s podobno ponudbo, nezadosten obseg razvojnih spodbud za razvoj turizma, kmetijstva in podjetništva,
- škodljivo obremenjevanje okolja in narave,
- zaraščanje kulturne krajine,
- pasivnost in čakanje na zunanje razvojne in investicijske vire - odsotnost inovativnosti in podjetnosti,
- nesposobnost dolgoročnega razvojnega načrtovanja,
- nekonkurenčnost kmetijske proizvodnje zaradi razdrobljenosti in majhnosti kmetij,
- brezbriznost prebivalcev urbanih središč,
- pogostost naravnih nesreč (toča, suša, pozeba ...),

9. RAZVOJ KMETIJSTVA

9.1. Razvojna vizija kmetijstva

Razvojna vizija kmetijstva v občini Grosuplje temelji na ohranjanju obstoječe kmetijske pridelave in proizvodne funkcije kmetijskih zemljišč, kot ohranjanju naravnih proizvodnih virov. Ohranjen dosedanji obseg kmetijskih zemljišč in izboljšana proizvodnja zmogljivost bosta omogočila količinsko povečanje proizvodnje, kar bo pripomoglo k večji oskrbi prebivalcev urbanega območja z lokalno pridelanimi proizvodi in trajni obdelanosti kmetijskih zemljišč., Z razvojem dopolnilnih in dodatnih dejavnosti na kmetijah se bo povečal dohodek na kmetijah in ohranila poseljenost podeželja, kar bo posledično pomenilo ohranitev kulturne krajine, izboljšanje kakovosti življenja na podeželju, zagotavljanje pogojev za razvoj sekundarnih dejavnosti in zagotovljen trajnostni razvoj podeželja.

Razvojna vizija kmetijstva v občini Grosuplje pomeni :

- obstoj čistih družinskih kmetij
- obstoj manjših, mešanih kmetij, ki bodo temelj ohranjanja kulturne krajine
- sožitje med kmetijstvom, gozdarstvom in čebelarstvom
- zagotovljena lokalna oskrba prebivalstva s pridelki in izdelki z grosupeljskih kmetij

9.2. Cilj razvoja kmetijstva

Cilj razvoja kmetijstva v občini Grosuplje je sonaravna rastlinska in živinorejska pridelava ter predelava kmetijskih pridelkov ali »ZDRAVA HRANA S KMETIJ GROSUPELJSKE DOLINE«.

Na posameznih področjih kmetijsko podeželskega prostora se bo z aktivnostmi sledilo naslednjim ciljem:

1. povečanju oskrbljenosti prebivalcev Grosupelj in okolice s kakovostnimi sonaravno pridelanimi kmetijskimi pridelki in izdelki
2. povečanju oskrbljenosti prebivalcev Grosupelj s svežim sadjem in zelenjavo
3. spodbujanju rejcev k ohranjanju sonaravne reje domačih živali
4. pridelavi krmnih rastlin in zagotavljanju prehranske varnosti zaradi ohranjanja njivskih površin
5. gospodarnemu upravljanju s kmetijskimi zemljišči
6. povečanju ponudbe za aktivni oddih, rekreacijo in razvoju podjetništva ter dopolnilnih dejavnosti na kmetijah
7. vzpostavitvi sožitja med kmetijstvom, čebelarstvom in gozdarstvom.

9.2.1 Povečanje oskrbljenosti prebivalcev Grosupelj in okolice s kakovostnimi sonaravno pridelanimi kmetijskimi pridelki

9.2.1.1 Kmečka tržnica v mestu – stičišče mesta in vasi – stičišče tradicije in trendov

Opis stanja

Po letu 1990 v Sloveniji skoraj ni več organizirane prodaje kmetijskih pridelkov. Zato je neposredna prodaja kmečkih pridelkov in izdelkov potrošniku ena od dobrih rešitev. Majhne kmetije se preusmerjajo v prodajo na domu ali na manjših tržnicah. Tržnice popestrijo dogajanje v mestnih središčih in so lahko popestritev družabnega in kulturnega življenja. Tržnice so duša mesta in okolice, zato so zanimive tudi za turiste, ki jih redno obiskujejo. Vsako večje naselje oziroma mesto, tako tudi Grosuplje, potrebuje kmečko tržnico.

Cilji

- približati vaško življenje meščanom, osveščati prebivalce mest o pomembnosti ohranjanja domače pridelave hrane in ohranjanja poseljenosti podeželja
- povečati ekonomsko učinkovitost kmetij s prodajo pridelkov in izdelkov na tržnici
- zagotoviti možnost prodaje pridelkov in izdelkov s kmetij
- zagotoviti ponudbo doma pridelane zelenjave, sadja in ostalih izdelkov s kmetij
- postavitve objekta na tržnici za prodajo

Ukrepi

- animacijsko predavanje
- delo v manjših skupinah (individualna srečanja, evidentiranje kmetij in vzpostavitev sortimenta prodajnih pridelkov in izdelkov...)
- priprava letakov s ponudbo,
- izvedba promocijskih dogodkov

Kazalci

- število ponudnikov na tržnici
- število prodajnih sortimentov (proizvodov, pridelkov, izdelkov...)
- število izobraževalnih aktivnosti (predavanja, delavnice, tečaji, individualna srečanja...)
- število udeležencev na izobraževanjih
- število promocijski letakov in ostalega promocijskega gradiva

9.2.2 Povečanje oskrbljenosti prebivalcev Grosupelj s svežim sadjem in zelenjavo

9.2.2.1 Oskrba z zelenjavo

Opis stanja

Zelenjavo, kot naknadni posevek prideluje veliko število kmetij več ali manj v kolobarju s poljščinami. Na treh kmetijah se ukvarjajo izključno z vrtnarstvom in na treh imajo integrirano pridelavo zelenjave. Povprečno je okoli 20 ha površin pokritih z zelenjavo in okoli 0,5 ha rastlinjakov.

- Zelenjava se težko proda na območju občine, kajti javni razpisi za vrtce, šole in ostale javne ustanove dajo prednost velikim, celoletnim dobaviteljem z zelenjavo
- Pridelovalci niso tržno povezani in neenotno nastopajo ne samo na območju občine, ampak tudi pri prodaji grosistom.
- Zelenjava je delovno intenzivna panoga (poleti), pridelovalci težko dobijo dodatno delovno silo, ker je možnost zaposlitve na območju velika
- Vrtnarstvo je specifična panoga in nepoznavanje tehnologij pridelave in možnosti prodaje kot dodatnemu dohodku na mešanih kmetijah je še vedno velik problem

Cilji

- Razširitev dosedanje pridelave zelenjave pri obstoječih pridelovalcih
- Skupna promocija, ki bi zajela sedanje pridelovalce zelenjave in jih povezala v skupni pridelavi.
- Predstavitev doma pridelane zelenjave gostincem, turističnim delavcem in šolnikom (razstava, degustacija, kmetija odprtih vrat, mediji...). Občina bi tako izboljšala kulinarično in turistično ponudbo, ki je na obrobju Ljubljane premajhna.
- Usmerjati pridelovalce na dve prodajni poti. Zaradi velikih količin pridelane zelenjave in čedalje večje konkurence se bodo veliki pridelovalci morali tržno povezati (bližina Ljubljane). Vsi manjši pridelovalci lahko prodajo zelenjavo na domu ali direktno na kmečkih tržnicah.
- Izobraziti kmete o novih tehnologijah pridelave zelenjave s poudarkom na pridelavi kakovostne, neoporečne zelenjave in ohranjanju okolja
- izdelava blagovne znamke.

Ukrepi

- Prikazi pridelave kapusnic, solatnic, korenovk in gomoljnic, čebulnic, stročnic, plodovk v rastlinjakih ter nekaj trajnih nasadov špargljev. Vsa pridelava zelenjave mora biti pridelana na okolju in potrošniku prijazen način, kar pomeni, da se bodo vsi pridelovalci vključili v kontrolo integrirane pridelave zelenjave.

- Animacija novih pridelovalcev in razširitev pridelave na nekatere nove vrste zelenjave, predvsem tam, kjer je možnost direktne prodaje. Smiselno je postopno uvajanje vrtnin v poljedelski kolobar pri čistih kmetijah tako, da imajo kmetje skupne sejavnice, sadilce in kombajne. S tem bi se lahko izognili velikim delovnim konicam. Možna je tudi intenzivnejša pridelava v tunelih ali rastlinjakih na dopolnilnih kmetijah, kjer je na razpolago tudi delovna sila.
- Animacija ekoloških pridelovalcev zelenjave - ekološko pridelane zelenjave primanjkuje povsod po svetu, zato je prodaja lažja, saj zelenjavo z ekološkim certifikatom kupujejo direktno tudi večje trgovske hiše. To so navadno kmetije s celotno proizvodnjo od živinoreje (gnoj), poljedelstva, vrtnarstva in po možnosti še predelave in prodaje na domu.

Kazalci

a) pridelava

- število predavanj in ogledov kmetij, predstavitev tehnologij...
- število skupin pridelovalcev - zadruga.
- število kmetij usmerjenih v posamezne pridelave

b) prodaja

- število promocijskih aktivnosti (razstave, degustacije, kmetije odprtih vrat, dnevi špargljev, solat, kislega zelja, krompirjevih jed)
- število kmetij z izdelano ponudbo za gostince, turistične delavce, učne in rekreativne poti
- število kmetij vključenih v blagovno znamko BIODAR in znak pikapolonica

9.2.2.2 Oskrba s sadjem

a) OHRANJANJE IN RAZVOJ TRAVNIŠKIH SADOVNJAKOV

Travniški sadovnjaki so pomemben element kulturne krajine, pomemben poselitveni element, v travniških sadovnjakih zasledimo mnogo še živečih vrst živali in rastlin, zato so pomembni kot habitati. V travniških sadovnjakih se ohranjajo biotska in genetska raznolikost ter potencial. Potrošnik vse bolj išče pridelke in izdelke iz travniških sadovnjakov, zato bi bilo smiselno, da se ohranjajo in obnavljajo.

Opis stanja

Po statističnih podatkih je v občini Grosuplje 7043 visokodebelnih sadnih dreves, od tega največ jablan (2837) sliv in češpelj (1589) ter hrušk (1167). Sadje iz teh nasadov je predvsem namenjeno predelavi in porabi na domu. S primerno organiziranostjo, skupno predelavo sadja iz teh nasadov, postavitvijo in nadzorom nad standardi kakovosti, bi to sadje lahko pomenilo dodaten dohodek na kmetijah.

Cilji:

- ohraniti in nadaljevati tradicionalen način pridelave sadja v obstoječih visokodebelnih nasadih,
- ohranitev starih, tudi avtohtonih sort sadja, ki pomenijo genetski potencial pri iskanju novih odpornih sort,

- povezati pridelavo v teh ekosistemih s turistično ponudbo, učnimi nameni, doživljajskim turizmom
- razviti predelavo pridelkov (sokovi, sadne kaše, marmelade, kisi, žganja, suho sadje) in trženje le teh
- povečati porabo sadja v različnih oblikah (sveže in suho sadje, sokovi, kis...)

Ukrepi:

- animacijska predavanja, seznanjanje potencialnih pridelovalcev s tehnologijami
- izvedbe in ovrednotenje rezultatov anket
- praktična izvedba delavnic (prikaz rezi, predelave sadja v različne produkte)
- izvedba tečaja NPK za pridobitev licence za predelavo sadja
- organizacija ekskurzije na kmetije, kjer se ukvarjajo s pridelavo in predelavo sadja

Kazalci:

- število obnovljenih visokodebelnih sadnih dreves
- število posajenih sadik v travniških sadovnjakih
- število kmetij, ki se ukvarjajo s predelavo sadja
- organizirani pridelovalci/predelovalci
- registrirana blagovna znamka

b) INTENZIVNO SADJARSTVO

Opis stanja

v občini Grosuplje se trenutno nihče ne ukvarja z intenzivno pridelavo sadja, kljub temu, da so naravne danosti ugodne in bližina Ljubljane omogoča tudi razvoj in organizacijo neposredne prodaje, ki daje najboljše finančne rezultate.

S projektom želimo na določene kmetije uvesti intenziven način pridelave sadja, saj je to kmetijska panoga, ki na majhni površini omogoča ustvarjanje večjega dohodka. S skupno akcijo in ponudbo kakovostnega sadja, pridelanega v neposredni bližini, bomo prispevali k dvigu porabe sadja (izboljšanje prehranjevalnih navad in zdravstvenega stanja prebivalcev)

Glede na naravne danosti je možna pridelava sadja tako v standardu integrirane kot tudi ekološke pridelave. Z izbiro primernih leg ter izvajanje pravilne tehnologije lahko dosežemo dodaten dohodek na relativno majhni površini. Pridelano sadje bo na voljo na tržnici in na domovih pridelovalcev. Možnosti oblikovanja blagovne znamke, lahko tudi v kombinaciji s pridelovalci zelenjave.

Cilji:

- *uvajanje pridelave sadja kot možnost dodatnega dohodka na kmetijah*
- *seznanitev določenih kmetij z načini pridelave različnega sadja:*
- **lupinarji** (orehi, kostanj, lešniki), primerni predvsem za strmejše lege, kjer je ostala obdelava prezahtevna, možnost kombinacije s pašo. Predvsem oreh in

kostanj sta primerna za zasaditev strmejših terenov, kjer je nevarnost erozije in plazov.

Tudi: podpora za pridelavo lupinarjev.

- **Pečkarji** (jablane, hruške), uvajanje sort sodobnega sortimenta, ki ga zahtevajo kupci. Novejši trendi so sorte, odporne ali tolerantne na škrlup in pepelasto plesen, ki so primerne za integrirano in ekološko pridelavo. Cilj je pridelati kakovostno sadje in ga ponuditi neposredno potrošniku (različne poti).
- **Koščičarji** (češnje, slive), pridelava koščičastega sadja na primernih legah v gostih nasadih, uporaba sadik na šibkih podlagah, kar omogoča hitrejši prehod v rodnost in večji delež plodov, pridelanih na višini, ki omogoča obdelavo s tal (cenejša in enostavnejša tehnologija)
- **Jagodičje** (jagode, maline, ribez, ameriške borovnice) je skupina sadja, ki se zopet vrača v nasade in na mize potrošnikov. Vsebuje veliko za človeški organizem pomembnih snovi (polifenoli, vitamini, antociani), zato tudi povpraševanje po teh plodovih narašča. Tudi tehnologija pridelave je sorazmerno nezahtevna. Pridelava jagodičja je delovno intenzivna panoga, na majhni površini omogoča zaslužek sorazmerno visok zaslužek.

Tudi: plačilne pravice z dovoljenjem za pridelavo sadja.

- *povezati pridelovalce v mrežo trženja*
- *pridobiti dohodek za odprtje novih delovnih mest*
- *povečati porabo kakovostnega sadja v Sloveniji, s tem izboljšati prehranjevalne navade in zdravstveno stanje Slovencev.*

Ukrepi:

- animacijska predavanja, seznanjanje potencialnih pridelovalcev s tehnologijami
- izvedbe in ovrednotenje rezultatov anket
- praktična izvedba delavnic, tečajev (prikaz sajenja, rezi, ...ostalih del v nasadih)
- izvedba tečaja za NPK za pridobitev kvalifikacije za pridelavo in predelavo sadja
- organizacija ekskurzije
- organizacija in pomoč pri postavitvi razstav sadja

Kazalci:

- število in obseg novih nasadov različnih sadnih vrst
- število skupin pridelovalcev za skupni nastop na trgu
- ustvarjen dohodek na kmetijah, odpiranje delovnih mest na podeželju
- ponudba kakovostnega svežega sadja prebivalcem Grosupljega, pridelanega v neposredni bližini
- število kmetij, ki se ukvarjajo s predelavo sadja
- registrirana blagovna znamka

9.2.3 Spodbujanje rejcev k ohranjanju sonaravne reje domačih živali

Opis stanja

a) GOVEDOREJA

V občini Grosuplje se nahaja 498 kmetijskih gospodarstev, ki obdeluje 3388 ha kmetijskih zemljišč, od tega kar 71 % travnikov in pašnikov. Travinje je v največji meri primerno za rejo prežvekovalcev: goveda, ovac in konjev. V občini od 498 KMG 491 kmetij redi živali in imajo v povprečju 7,3 GVŽ. Pretežno redijo govedo, v začetku leta 2007, so redili na 491 kmetijah 4494 glav goveje živine.

V zadnjem obdobju se kmetije vedno bolj specializirajo in usmerjajo le v en način reje. Opaziti je tudi močno koncentracijo proizvodnje, večje kmetije povečujejo št. živali in količino mleka, manjše pa prirejo mleka opuščajo. Petina kmetij redi krave molznice in njihov glavni tržni produkt je mleko, vsa teleta prodajo že pri starosti 10 do 14 dni. Letno oddajo dvema odkupovalcema nekaj manj kot 5.000.000 litrov mleka.

V občini je tudi nekaj kmetij, ki se so se usmerile na rejo večjega števila govejih pitancev (100-200 kom).

Ostale pretežno manjše kmetije, redijo krave dojlje in mlado pitano govedo.

Večji del intenzivnejših govedorejskih kmetij je na ravninskem delu, del pa tudi v hribovitih predelih. Ekstenzivnejše kmetije se nahajajo v večini na hribovitem področju občine. Del manjših in večjih kmetij, ki so na ravninskem delu so v zadnjih letih postale del urbanega okolja. Hitro rastoča stanovanjska naselja, močno otežuje kmetovanje in rejo živine. Poleg urbanizacije, ki močno omejuje kmetovanje je še drugi razlog za oteženo kmetovanje v občini Grosuplje. Po podatkih PRP 2007-2013 je kar 344 kmetij oz. 69 % kmetijskih površin nahaja na območju z težjimi pridelovalnimi pogoji.

Naravni dejavniki, ki omejujejo kmetovanje so predvsem nagibi, slabša struktura tal, neizenačena kakovost zemljišč, plitva tla.... Pomanjkanje obdelovalnih parcel, razdrobljenost parcel, nezanimanje za zložbo kmetijskih zemljišč in tudi slabo vzdrževana kmetijska zemljišča in travna ruša, so posledica človeških dejavnikov, ki tudi močno omejujejo kmetovanje. Našteti naravni in človeški faktorji v veliki meri neugodno vplivajo na kmetovanje. V prihodnje se pričakuje trend padanje števila kmetij. Najbolj ogrožene so kmetije z mlečno proizvodnjo in manjše kmetije, z ostarelo populacijo.

Zlasti v hribovitem predelu se je, predvsem zaradi ukinitve organiziranega zbiranja mleka, zmanjšalo št. kmetij z mlečno proizvodnjo. Dodelitev mlečnih kvot in uvedba vse strožjih pogojev pri pridelavi mleka je velika omejitev za širjenja in ohranjanja reje krav molznic.

V hribovitem delu je 3,5 krat več dojlj in rejnic s teleti za zakol in nadaljnjo rejo kot molznic. Nekateri rejci so se delno specializirali za pitanje mladega goveda (predvsem bikov). Glede na to, da obravnavano območje sodi med območja z omejenimi dejavniki za kmetovanje, moramo v govedoreji izbirati tudi dovolj odporne, ter danemu okolju in načinu reje prilagojene pasme govedi. Ekstenzivna reja goveda se nadaljuje zaradi naravnih danosti. Na večini kmetij ohranjajo tudi živinorejo zaradi tradicije, v večini primerov kot dopolnilno dejavnost.

b) DROBNICA

Proces zaraščanja strmih površin lahko zaustavimo le z uvajanjem paše. Reja drobnice je primerna predvsem za pašo na strmih površinah, ki jih ni mogoče strojno obdelovati. Na najbolj strmih zemljiščih, drobnica ne poškoduje travne ruše, toliko kot mnogo težje govedo. Koze so še posebno primerne za pašo na zaraščajočih površinah, saj zelo dobro čistijo pašnik in dokaj učinkovito uničujejo grmovje. Na tak način se omeji širjenje grmovja in nezaželenih zeli v travni ruši.

V občini so le štiri kmetije, ki redijo večje število živali. To predvsem ovce mesnih pasem.

c) KONJEREJA

Konjereja je bila včasih zelo razširjena, konji so bili glavna vlečna sila na kmetijah in zato nepogrešljivi pri mnogih kmečkih opravilih in pri prevozu ljudi in pridelkov. S pojavom in množično uporabo traktorjev in avtomobilov, se je reja konj zelo zmanjšala. V zadnjem času se reja konj počasi vrača na kmetije, ki svoje pašne površine izkoriščajo tudi za rejo konj. Manjše število rej je za meso in več za rejo konj namenjenih za šport in rekreacijo. Reja konj je predvsem prisotna v ravninskem delu.

Jahanje vse bolj priljubljen šport in v povezavi s šolo jahanja je taka reja zelo donosna kot dopolnilna dejavnost na kmetiji. Nekaj rejcev se odloča tudi za oskrbo konj za posameznike. Kmet lastnikom konj nudi nastanitev in krmo za konje, na tak način si lahko zagotovi dodatni del dohodka na kmetiji.

Cilji

Enakomeren in specializiran razvoj različnih načinov reje

Specializacija živinorejskih kmetij je pozitiven pojav, kmetije tako lažje dosegajo vse zahtevnejše standarde pri določenem načinu reje. Specializacija pomeni tudi zmanjšanje stroškov in povečanje donosnosti na kmetiji. Cilj je povečevanje št. živali na kmetijo in povečati stalež živali predvsem na področjih, kjer so pogoji reje, za posamezno vrsto živali (konji, ovce, krave, mlečna proizvodnja, pitanje na paši, alternarivne vrste živali...) najprimernejši. Spodbujanje rejcev k obnovi čred s primernim genetskim potencialom in spodbujanje rejcev k ohranjanju in povečanju št. živali avtohtonih pasem. Prav tako je potrebno povečati število rej, ki imajo kontrolirano proizvodnjo čred in tropov.

9.2.3.1 Sonaravno pridelano meso

Splošni cilji:

- Ohranjanje proizvodne kapacitete travne ruše in kulturne krajine s sonaravnim načinom vzreje živali
- Ekonomsko zanimiva prireja kvalitetnega, sonaravno pridelanega mesa

Specifični cilji:

a) Govedoreja

- vzpostaviti pašni način sonaravne reje krav dojilj in rejnic s teleti, mladih živali bikov, volov, plemenskih telic, drobnice, konjev in alternativnih vrst živali
- izboljšati zdravstveno stanje živali na paši

b) Ovčjereja

- Povečano število rejcev drobnice,
- Ustanovitev lokalnega društva
- Pomoč pri pridobitvi ustreznih dovoljenj za ureditev hlevov in možnosti za izgradnjo objektov za klanje in predelavo mesa in mleka.

c) Konjereja

- Obuditi rejo konj ter uvesti tradicijo reje na Radenskem polju in drugih področjih, kjer prevladujejo vlažni travniki.
- Spodbujati konjerejo kot dopolnilno dejavnost na kmetijah
- Vključevanje rejcev konj v turistično ponudbo občine

Na obrobni hribovitih in terasastih predelih občine je relativno veliko travnih površin, ki so primerne za pašno. S kontinuiranim delom, skozi več let, lahko dosežemo, da se večji del travnatih površin, pripravi na tovrstno rabo.

Ukrepi

- Izboljšanje znanja kmetov na področju tehnologij sonaravne reje in pri pridobivanju dodatnih sredstev za poseben način reje z uveljavljenimi metodami, izobraževanjem in prikazi primernih tehnologij reje in paše. Izbor pasem in kategorij živali ter sonaravna reja pripomorejo k boljšem zdravju živali
- Prikazi prednosti paše in spodbujanje rejcev k temu načinu reje. Paša je najbolj naraven in ekonomičen način reje domačih živali. Tako vzrejene živali so bolj zdrave, ker imajo možnost gibanja in svoji vrsti primerno obnašanje. S sonaravnim načinom reje priredimo kvalitetno, zdravo meso in mleko.
- Spodbujanje služnostne paše in sodelovanje ravninskih kmetij s kmetijami, ki imajo pašne površine v hribovitih predelih in tako tudi preprečiti zaraščanja v hribovitem predelu občine.
- Spodbujanje in izobraževanje rejcev konj za pašo in pridelavo krme na površinah, ki so primerne predvsem za pridelavo krme za konje, z izjemo občutljivih in zahtevnih športnih konj.

- Ohraniti in nadaljevati povezavo med tradicionalnim znanjem in novimi tehnologijami in obenem omogočiti posameznim rejcem in društvom rejcev, da se vključijo v promocijo in trženje pod sloganom » Priložnost od jasli do mize«.
- Pomoč rejcem pri združevanju v svoje lokalno društvo (ovčjerejci, govedorejci, konjerejci). Pomoč pri pridobivanju dodatnih znanj pri tehnološkem in selekcijskem delu.
- Spodbujanje obnove in gradnje enostavnih, cenejših in živalim prijaznih hlevov ter pomožnih živinorejskih objektov s čim večjim vložkom domačega lesa z ustreznimi izpusti.
- Z organizacijo strokovnih ekskurzij in ogledov dobrih kmetijskih praks in živalim prijaznih objektov.
- Vsaj 2% kmetij usmeriti v ekološko prirajo. Organizacija tečajev za ekološko kmetovanje. Na ekoloških kmetijah kot dopolnilno dejavnost urediti direktno prodajo na domu in prodajo iz sosednjih kmetij.
- Izobraževanje in usmerjanje rejcev k možnosti za pridobitev dodatnih sredstev in dodatno plačilo na glavo živali, ki ga v novi shemi ponuja EU.

Kazalci

- Število rejcev in živali (register živali, popis kmetij, registri na ARSKTRP)
- Število rejcev in živali v kontroliranih rejah (register selekcijske službe)
- Število rejcev vključenih v društva (evidenca občina in KGZS)
- Število rejcev in živali z avtohtonimi pasmami (register VF, BF)
- Število kmetij vključenih v okoljske ukrepe (evidenca ARSKTRP, KGZS)
- Število pašnikov in živali na paši (evidenca občina, register živali)
- Število uspešnih malih kmetij (evidenca občina in KGZS)
- Odpravljene zaraščene površine (MKGP-GERKI)
- Št. hlevov, ki izpolnjujejo etološke normative (evidenca občina in KGZS)
- Število ekoloških kmetij (evidenca ARSKTRP, kontrolne organizacije)
- Število uspešnih malih kmetij (dopolnilne dejavnosti konji, turizem..)

Pričakovani rezultati

Povečano število kmetij, ki bodo uvedle ali obudile pašni način reje. Povečano število pašnikov in pašnih površin. Povečano število živali, ki bodo vzrejene sonaravno in na živalim prijazen način.

Paša konj na površinah Radenskega polja in drugih vlažnih travnikih. Radensko polje spada pod ekološko pomembna področja in ekološko omrežje NATURA 2000. Na teh travnikih se nahajajo različne vrste habitatnih tipov, ki jih lahko ohranimo le s priporočeno kmetijsko prakso. To je v večji meri pozna košnja, pri kateri se upošteva razvoj faze nekaterih zaščitene rastlin in živali. Za vzrejo konj je primerna krma tudi tista, ki je košena pozno poleti. Konji so kategorija živali, ki jim ostarela voluminozna krma, še pokriva večji del prehranskih potreb.

Reja konj vključena v turistično ponudbo in ponudbo dopolnilnih dejavnosti na kmetijah. Prevozi s konjsko vprego kot priložnost za povečanje promocije lokalne turistične ponudbe.

Ohranjati in nameniti še večjo pozornost manjšim kmetijam. V mnogih primerih so prav to kmetije, ki še vedno obdelujejo mejna zemljišča (površinska skalovitost terena, plitva, poplavna, močvirna tla, strmine v hribovitih predelih)

K realizaciji zastavljenih ciljev bo pripomogla tudi skupna kmetijska politika. Ta z reformo politike neposrednih plačil prinaša odmik od proizvodne vezanosti, ter s tem omogoča večje prilagajanje trgu, obenem pa izpostavlja tudi skrb za okolje, kar zahteva nadaljnje intenzivno prestrukturiranje kmetijstva in podeželja.

V okviru PRP 2007 - 2013 bodo lahko kmetijska gospodarstva tudi v bodoče zaprosila, neodvisno od vključenosti v regionalno shemo enotnega plačila, dodatno plačilo za posebne načine reje in izboljšanje kakovosti.

Slednji večnamenski ukrep, naj bi prispevali k ohranjanju in povečanju okolju prijazne, ekstenzivne reje, ki zagotavlja ohranjanje kmetijstva ter obenem spodbuja proizvodnjo govejega mesa višje kakovosti.

9.2.3.2 Strokovna podpora rejcem krav molznic in spodbujanje ohranjanja sonaravnega načina priraje mleka

Opis stanja

V zadnjem obdobju se kmetije vedno bolj specializirajo in usmerjajo le v en način reje. Opaziti je tudi močno koncentracijo proizvodnje, večje kmetije povečujejo št. živali in količino mleka, manjše pa priraje mleka opuščajo. Petina kmetij redi krave molznice in njihov glavni tržni produkt je mleko, vsa teleta prodajo že pri starosti 10 do 14 dni. Letno oddajo dvema odkupovalcema nekaj manj kot 5.000.000 litrov mleka.

Cilji

Splošni cilji

- Specializacija živinorejskih kmetij
- Uravnoteženi krmni obroki pri prehrani krav molznic
- Strokovna pomoč pri vodenju prehrane krav molznic.

Specifični cilji

- Usposobiti rejce za samostojno vodenje prehrane krav molznic in računanje krmnih obrokov
- Vzreja krav molznic z dolgo življenjsko dobo in visoko življenjsko proizvodnjo

Ukrepi

- Individualni pristop, k reševanju morebitnih tehnoloških problemov in usmerjanje v gospodarnost
- Strokovno vodenje tehnologije in prehrane na kmetiji z načrtovanjem bilance krme in računanjem obrokov.
- Strokovna pomoč in svetovanje pri preprečevanju in odpravljanju presnovnih in plodnostih motenj, slabe priraje ter boleznih vimena in parkljev.
- Načrtovanje in prikaz možnosti pridelave večjih količin kvalitetne in neoporečne krme (koruzna silaža, žita, alternativnih virov beljakovinske

krme). ter s tem omogočene oskrbe živali s primerno količino in kvaliteto hranilnih snovi.

- Izdelava strokovnih podlag (tehnološki listi).
- Seznanjanje rejcev in vpeljevanje specializiranih pasem in ustreznega genskega materiala, ki dosegajo boljše proizvodne rezultate.
- Spodbujanje rejcev k reji in ohranjanju avtohtonih pasem.
- Širjenje znanja in podporo pri izvajanju zahtevanih standardov.
- Individualni pristop do rejcev pri reševanju problemov s prenovo (ali novogradnjo) nastavitvenih kapacitet in prehodov tehnologij iz vezane v prosto rejo, upoštevajoč pri tem sodobne etološke normative ter dobrobit in dobropoučutje živali (Animal Welfare).

Kazalci

- Število rejcev in živali (register živali, popis kmetij, registri na ARSKTRP)
- Število rejcev in živali v kontroliranih rejah (register selekcijske službe)
- Število rejcev vključenih v društva (evidenca občina in KGZS)
- Število kmetij vključenih v okoljske ukrepe (evidenca ARSKTRP, KGZS)
- Število uspešnih specializiranih kmetij
- Doseganje najvišjih parametrov pri kvaliteti in ceni mleka (evidenca odkupovalca, GSS služba)
- Dober dohodkovni položaj kmetij
- Št. hlevov, ki izpolnjujejo etološke normative (evidenca občina in KGZS)

Pričakovani rezultati

- Specializacija proizvodnje, kmetije tako lažje dosegajo vse zahtevnejše standarde pri določenem načinu reje.
- Zmanjšanje stroškov, povečanje donosnosti na kmetiji
- Povečana konkurenčna sposobnost na trgu.

Pri specializaciji kmetij v prirajo mleka, je prišlo do sprememb v pasemski strukturi krav. Krave molznice z višjo mlečnostjo, imajo visoke potrebe po hranilih, ki jih težko pokrijemo. obroki oz. oskrba živali z vsemi potrebnimi hranili mora biti uravnotežena, tako se ohrani proizvodne, zdravstvene in reprodukcijske parametre na primernem nivoju.

- Ciljna skupina pridobi osnovna in dopolnjena znanja o tehnologiji in prehrani krav molznic in drugih kategorij živali (vzreja telet in plemenskih telic)
- Kmetije se osamosvojijo pri vodenju prehrane na kmetiji.
- Kmetije pridobijo orodje za samostojno delo
- Kmetije dosegajo vse zahtevane parametre za najvišjo kakovost mleka.
- Dosežena je max. ekonomika vzreje in zahtevani okoljski standardi.

9.2.4 Pridelava krmnih rastlin in zagotavljanje prehranske varnosti zaradi ohranjanja njivskih površin

Opis stanja

Grosupeljska dolina, kot del Dolenjskega podolja, ima v večjem delu svojih kmetijskih površin, precej kamnita, delno vlažna in namočena tla z visoko podtalnico. V jugovzhodnem delu občine (Radensko polje) so tla tipična za t.i. dolenjski kras, s posameznimi kraškimi značilnostmi (kraško polje, poplavne kotanje, vrtače, uvale, podzemni odtoki. Razgiban kraški relief onemogoča intenzivnejšo obdelavo (otežena strojna obdelava). Prav tako visoka podtalnica in pogosto odtekanje voda močno spira hranila v tleh. Taka tla so osiromašena in težja za pridelavo intenzivnejših kmetijskih kultur. Tla so večinoma poraščena s travo, nizkim grmovjem in gozdom. Le v predelih, kjer so globlja tal, se nahajajo manjše njivske površine. V predelih doline, kjer vpliv kraškega sveta manjši, tla pokrivajo pokarbonatne prsti rdeče rjave glinice z rumenimi plastmi ilovice. V večji meri so te plasti plitve, do globine 40 cm. Fizikalne lastnosti takih tal so ugodne za kmetijsko pridelavo. Teh predelov je malo oz. so v manjšem obsegu, ker je ostali del tal prepleten z razgibanim kamnitim kraškim reliefom. Taka struktura onemogoča pripravo večjih njivskih površin. V občini so v pretežnem delu travnate površine, njivske površine se raztezajo na 939 ha oz. le slabih 28 % vseh kmetijskih zemljišč. Večina njivskih površin, kjer se kmetuje intenzivno, se nahaja na rodovitnem nižinskem delu.

Na hribovitem območju in izrazito kraških predelih se je zaradi težavnosti pridelovalnih razmer, zmerne intenzivnosti in slabe izkoriščenosti zemljiškega potenciala ohranilo le manjše število njivskih površin. Na teh veliki meri majhnih njivskih površinah se ohranja predvsem tradicionalni naravni način obdelave.

Slabše izkoriščanje njivskih površin delno lahko pripišemo tudi pomanjkanju znanja kmetovalcev pri uvajanju novih, naravi prijaznejših tehnologij.

Večina kmetij, ki obdeluje njivske površine so se opredelile kot mešane kmetije. V občini sta le dve kmetiji, ki pridelujeta večje količine zelenjave za trg in ena, ki je čista poljedelska in vse pridelano prodajo na trgu. V poljedelski proizvodnji prevladujejo krmne rastline, predvsem koruza, ki jo pridelujejo na 597 ha vseh njivskih površin (63 %). Večino krmnih rastlin na kmetijah porabijo za krmo svojih živali. Pridelava ostalih poljščin in s tem pestrejši kolobar, je v večji meri onemogočen zaradi razdrobljene strukture površin. Ozek kolobar se pojavlja tudi na kmetijah, ki so pretežno živinorejske in imajo premalo njivskih površin za pridelavo zadostnih količin krmnih rastlin. To so tako kmetije v nižinskem delu kot tudi v hribovitih predelih občine. Vsako KMG prideluje manjše količine poljščin za lastne potrebe, predvsem krompir in nekaj zelenjave.

Koruza zavzema, vsaj v ravninskem delu, velik del v kolobarju. S stališča varovanja talnih virov pitne vode to ni najbolj ugodno, ker koruza spada med tiste kmetijske rastline katerih pridelovanje povečuje tveganje za izpiranje nitratov v nižje plasti tal.

V občini je sicer manj nevarnosti za onesnaženja podtalnice, ker so tla v predelu kjer se sadi koruza, srednje težka do težka in je nevarnosti za izpiranje dušika manjša. Večji problem predstavlja nevarnost prihoda škodljivca korusa- korusnega hrošča. V letu 2007 se je na področju Grosupeljske doline, ta škodljivec v manjši meri že pojavil. Zaradi avtocestnega koridorja in splošno hitrega širjenja tega škodljivca se bo

v naslednjih letih področje občine Grosuplje proglasilo za širše in nato ožje področje okužbe s koruznim hroščem.

Cilji

Splošni cilji

- Okoljevarstveno naravnana kmetijska politika zahteva od kmetovalcev, da dosledno izvajajo zahtev NS (Standard za dobre kmetijske in okoljske pogoje) in temu prilagodijo tudi tehnologijo pridelave. Zahteve NS zavezujejo kmetovalce, da kot dober gospodar v okviru ustrezne tehnologije redno obdeluje in vzdržuje kmetijska zemljišča, ter da ohranja in povečuje rodovitnost tal. Prav tako ne sme povzročati degradacije kmetijskih zemljišč kot so erozija, zbitost in onesnaženost.
- Izvajanje zahtev standardov NS zavezuje kmetovalce, da uporabljajo načine kmetijske pridelave, ki omogočajo čim boljšo rast in pridelek, in pri tem ne ogrožajo okolja, predvsem pa ne podtalnice. Cilj torej ni maksimalni pridelek ampak ekološko sprejemljiv maksimalni pridelek ob uporabi naravi prilagojene tehnologije. Še posebej morajo biti tehnologije naravi prijazne na vodovarstvenih območjih.
- Upoštevanje zahtev standardov za gnojenje in pri varstvu rastlin (Standard za nitrate, Standard za fitofarmaceutska sredstva). Posamezni ukrepi znotraj kmetijsko okoljskih programov SKOP in KOP določajo in predpisujejo pogoje in mehanizme za varovanje okolja v kmetijski dejavnosti ter pridobitve neposrednih plačil za izvajanje teh zahtev.
- Razširitev kultur na njivskih površinah, sprememba datuma setve, izbira manj ranljivih vrst in dejavnosti na izpostavljenih območjih. K temu cilju bo pripomogla tudi, predlagana shema neposrednih plačil v Sloveniji. Ta vključuje regionalno enotno plačilo na površino v kombinaciji z različnimi zgodovinskimi dodatki in nekaterimi proizvodno vezanimi plačili. Ta način plačil na površino spreminja dosedanjo vezanost neposrednih plačil na setev oz. sajenje točno določenih kultur (koruza, žita...).
- Ohranjanje kvot njivskih površin

Specifični cilji

- Pridelava usmerjena v sonaravne oblike kmetovanja.
- Pridelovanje kakovostnejših pridelkov in zmanjša onesnaževanje okolja.
- Razširitev kolobarja in setev alternativnih poljščin.
- Preprečitev škod zaradi prihajajočih klimatskih sprememb.
- Ohranitev njivskih površin zaradi zagotavljanja prehranske varnosti.

Ukrepi

- Izobraževanje in pomoč pri uvajanju integriranega kmetovanja, ki je usmerjeno v zmanjšanje uporabe mineralnih gnojil in pripravkov za varstvo rastlin. Gnoji se na podlagi analize tal, za zatiranje bolezni oz. škodljivcev se odloči šele, ko je presežen prag gospodarske škode. Integrirana pridelava je kontrolirana, pridelovalec mora tudi pridobiti certifikat.
- Izobraževanje in pomoč pri uvajanju ekološkega kmetovanja, ki predpisuje pridelovanje brez uporabe sintetičnih mineralnih gnojil in pripravkov za

varstvo rastlin, razen tistih, ki jih dovoljuje Pravilnik o ekološkem kmetovanju. Ekološka pridelava je kontrolirana, pridelovalec mora pridobiti certifikat.

- Prikazi, načrtovanje in uvajanje ustreznega kolobarja s spremenjeno setveno strukturo. Najpomembnejši ukrep za preprečevanje širitve in škode, ki jo povzroča koruzni hrošč je ustrezen kolobar. Populacija koruznega hrošča se bistveno zmanjša na njivah, kjer koruza sledi pšenici, sončnicam in drugim rastlinam kot na njivah, kjer koruzo pridelujejo v monokulturi.
- Spodbujanje kmetovalcev k uvajanju novih, naravi prijaznejših tehnologij. S stališča varovanja talne vode ima pridelovanje ozimnih žit vsekakor prednost pred jarimi žiti, ker posevki ozimnih žit omogočajo poraščenost tal že v jesenskem in zimskem času. Ozelenitev njivskih površin zmanjšuje možnost izpiranja dušika v tem obdobju.
- Strokovno vodenje tehnologije pri prilagoditvi kultivarja, namakanju, izbiri sort, ki niso občutljive na sušo.
- Izdelava strokovnih podlag (tehnološki listi).
- Spodbujanje k pridelovanju opuščenih žit in prehransko zelo iskanih proizvodov (ajda, pira...) ter energetskih rastlin (oljna ogrščica).
- Načrtovanje in prikaz možnosti pridelave večjih količin kvalitetne in neoporečne krme (koruzna silaža, žita, alternativnih virov beljakovinske krme).
- Administrativna in finančna podpora za nemoteno gospodarjenje na obstoječi lokaciji (sofinanciranje investicij za izboljšanje in prilagoditev tehnologij, ki ne povzročajo konfliktov v ruralno urbanem okoljem);
- Administrativna in finančna podpora pri zaokroženju posesti na nadomestni lokaciji ali z menjavami zemljišč (sofinanciranje in pomoč pri urejanju upravno administrativnih postopkov);
- Administrativna in finančna podpora pri zaokroženju posesti z menjavami zemljišč (sofinanciranje in pomoč pri urejanju upravno administrativnih postopkov).

Kazalci

- Število aktivnih KMG (MKGP- register KMG)
- Evidentirane njivske površine (MKGP- Gerki- ARSKTRP vloge neposrednih plačil)
- Povprečna velikost kmetijskih gospodarstev- zložbe zemljišč (MKGP, ARSKTR)
- Spremenjena setvena struktura, razširjen kolobar (ARSKTRP- D obrazec)
- Zajezitev širjenja koruznega hrošča - občina ostane vsaj v zadrževalnem območju (Evidenca FURS-a)
- Število kmetij vključenih v integrirano pridelavo (evidenca ARSKTRP, kontrolne organizacije)
- Število kmetij vključenih v ekološko kmetovanje (evidenca ARSKTRP, kontrolne organizacije)
- Število kmetij, ki izpolnjujejo vse zahteve standardov NS (ARSKTP- izpolnjevanje zahtev NS)
- Št. kmetij, ki izpolnjujejo kriterije (finančno, tehnološko, izobrazbeno, starostno) za vlaganje v investicije na KMG (ARSKTRP- evidenca odobrenih vlog na različnih razpisih)

Pričakovani rezultati

- Ohranjen dosednji obseg kvalitetnih zemljišča, predvsem njivskih površin, ki so proizvodni funkciji. Postavljeni strogi kriteriji za spremembo namembnosti najkvalitetnejših zemljišč.
- Zmanjšana neugodna velikostna struktura kmetijskih gospodarstev in zemljiška razdrobljenost posesti. Predvsem na predelih, kjer so najugodnejše razmere za kmetijsko pridelavo.
- Prilagoditev oz. sprememba usmeritev na kmetijah, kjer dosedanja dejavnost negativno vpliva na okolje ali pa kmetijska pridelava onemogoča doseganje primerne dohodka za vloženo delo.
- Povečano število kmetij vključenih v sonaravno obliko kmetovanja (integrirane in ekološke). Upoštevanje in izvajanje novih, naravi prijaznejših tehnologij. Uvedena kontrola vnosa hranil v tla, gnojenje na podlagi analize tal in na podlagi N_{min} metode
- Spremenjena setvena struktura, razširjen kolobar, povečan humus v tleh.
- Večje število kultur vključenih v njivski kolobar. Predvsem razširjen kolobar z uporabo krmnih rastlin, ki nadomestijo koruzo in hkrati preprečijo razmnoževanje koruznega hrošča. To so npr. oves, sirek, sudanska trava, delno tudi detelja in lucerna.
- Prilagojen kultivar in izbira sort alternativnih poljščin, ki niso občutljive na sušo. V to nas bodo v prihodnjih letih prisilile tudi prihajajoče klimatske spremembe. Kmetijstvo je zaradi neposredne odvisnosti od vremena in podnebja med najbolj ranljivimi sektorji.
- Zgrajeni namakalni sistemi, kjer je to potrebno in vodena kontrola namakanja na namakanih površinah.
- Dobro obveščeni in ustrezno izobraženi kmetje, ki znajo samostojno izpeljati razvojne projekte

9.2.5 Upravljanje s kmetijskimi zemljišči Opis stanja

V občini Grosuplje je od 7.009 ha zemljišč kmetijskih zemljišč v uporabi le 3.388 ha. Ta zemljišča obdeluje 498 kmetij, kar je 6,8 ha kmetijskih zemljišč na kmetijsko gospodarstvo. Prevladujejo travniki in pašniki – 2.408 ha (71 %), njiv pa je 939 ha (27,7%).

Na podlagi opisanega stanja kmetijskih zemljišč, bomo posebno pozornost posvetili ohranjanju sedaj aktivnih kmetijskih zemljišč. Pritisk urbanizacije je zaradi bližine gospodarskega središča Slovenije zelo velik, problem pa je ker na ta način trajno izgublamo zemljišča in s tem razvojni in proizvodni potencial kmetij. V prostorskih planih bomo najboljša območja za kmetijsko pridelavo še posebej varovali. Na žalost je pritisk na najboljša kmetijska zemljišča največji, čeprav nam nekateri vzorčni primeri v Sloveniji kažejo, da je mogoč razvoj, tako v gradnji objektov, kot v infrastrukturi na slabših kmetijskih zemljiščih, katerih je v občini dovolj. Ta najboljša kmetijska zemljišča predstavljajo v večini njive, katerih je že v celoti malo in imajo zato najvišjo stopnjo varovanja. Ta območja ležijo od Šmarja-Sap proti Grosuplju, od Grosuplja proti Ponovi vasi in od Grosuplja proti Mlačevu.

Na drugi strani pa se v hribovitem območju pojavlja že znaten delež zaraščanja kmetijskih zemljišč. Zaraščene površine je sicer možno vrniti v kmetijsko rabo, vendar ekonomsko gledano ni pričakovati povrnitve takih zemljišč, zato je potrebno vsa trenutno uporabljana zemljišča ohraniti. Ta kmetijska zemljišča imajo pomen pri izgledu kulturne krajine, torej v povezavi z razvojem turizma. Pomemben pa je tudi vidik ohranjanja dediščine, možnosti razvoja sonaravne živinoreje in rekreacijski prostor, kar predstavlja vedno pomembnejši vidik. To so hribovita območja od Št. Jurija proti Lipljenjem, od Zagradca proti Lučam in območje okoli Police.

Radensko polje predstavlja posebnost z vidika varovanja narave in je vključeno v Naturo 2000. Za kmetijsko rabo teh površin je še poseben izziv, saj so omejitve zares velike, po drugi strani pa le smotrna kmetijska raba lahko ohrani te površine v zeleni obliki.

Ne glede na omejeno rabo večine kmetijskih zemljišč in večplastno problematiko kmetijskih zemljišč, predstavlja reševanje teh problemov temeljno izhodišče za načrtovanje razvoja, povečevanje storilnosti in tržne naravnosti na kmetiji.

Cilji

- a) ohranjanje obsega kmetijskih zemljišč
- b) povečevanje obsega obdelave kmetijskih zemljišč na kmetijo
- c) izboljšanje kmetijskih zemljišč z vidika kmetijske rabe
- d) povečevanje proizvodne učinkovitosti na kmetijskih zemljiščih

a) Ohranjanje obsega kmetijskih zemljišč

Ohranjanje kmetijskih zemljišč je najtežja in najpomembnejša naloga, katera nam na dolgi rok predstavlja vitalni potencial za preživetje naroda. Tudi v smernicah enotne kmetijske politike Evropske skupnosti ugotavljajo dosedanja podcenjeni pomen prehranske varnosti. Letošnji pokazatelji na trgu žit, podnebne – klimatske spremembe in populacijska rast prebivalstva na svetu vodi snovalce enotne kmetijske politike EU v spremembe z vidika poudarjanja pomena prehranske varnosti. Obseg kmetijske zemlje bo na dolgi rok tu odigral odločilno vlogo.

b) Povečanje obsega obdelave kmetijskih zemljišč

Po podatkih Slovenija močno zaostaja v velikosti kmetijskih gospodarstev, pa še večino zemljišč leži na območjih z omejeno kmetijsko rabo. To se odrazi s slabo učinkovitostjo kmetij in nizkimi dohodki iz kmetijske dejavnosti. Razdrobljenost posestne strukture ta problem samo še povečuje, zato je zaokroževanje kmetijskih zemljišč nuja, katera se že bistveno predolgo odlaga.

c) Izboljšanje kmetijskih zemljišč z vidika kmetijske rabe

Ureditev vodnega režima v tleh na določenih območjih kjer je to ekonomsko in okoljsko sprejemljivo lahko močno pripomore k uporabnosti kmetijske zemlje in pa strukturnemu izboljšanju gospodarjenja na kmetiji. Določena hribovita območja je še

smotrno z agromelioracijami usposobiti za strojno obdelavo, kar predstavlja temelni vidik borbe proti zaraščanju marginalnih območij. Z uvajanjem paše pa lahko na celotnem območju dosegamo navedene cilje. Najslabša kmetijska zemljišča, ki so pa še v rabi pa lahko ohranimo le s pašo primernih kategorij živali. Pomen ima tudi infrastrukturna ureditev kmetijskih zemljišč.

d) Povečevanje proizvodne učinkovitosti na kmetijskih zemljiščih

Ureditev zgoraj navedenih ciljev kar samo vodi k povečevanju proizvodne učinkovitosti na kmetiji. S primernimi tehnološkimi rešitvami bomo ustavili stagnacijo in ekonomsko nezainteresiranostjo kmetij za določena območja.

Ukrepi

- spodbujanje zakupov in menjave zemljišč (administrativno tehnična pomoč),
- administrativne in finančne pomoči pri urejanju zemljišč (agromelioracije, pašniki, infrastruktura,...)
- izobraževanje, prikazi in dobre kmetijske prakse za povečevanje proizvodne učinkovitosti

Kazalci

- površine kmetijskih zemljišč, ki so bila zamenjana,
- površine kmetijskih zemljišč, kjer z zakupom povečujemo strukturo,
- površine kmetijskih zemljišč, kjer so bila izvedena ureditvena dela,
- povprečna velikost kmetijskih zemljišč v uporabi na kmetijo,
- število kmetij kjer se je bistveno povečala proizvodna učinkovitost.

9.2.6 Povečanje ponudbe za aktivni oddih, rekreacijo in razvoj podjetništva in dopolnilnih dejavnosti na kmetijah

Opis stanja

Občina Grosuplje ima dobro cestno in železniško povezavo z glavnimi prometnicami proti Kočevju, Novemu mestu in še posebej z glavnim mestom RS Slovenije.

Prebivalstvo v občini Grosuplje narašča hitreje kot v Sloveniji na splošno. Razlog naraščanja števila prebivalstva ni le v nataliteti, pač pa v doseljevanju predvsem mestnega prebivalstva.

Po uradnih podatkih v občini Grosuplje prenočitvene/nastanitvene možnosti ponujata le dva poslovna subjekta in sicer Hotel&Casino Kongo in Penzion Podržaj. Na podeželju/kmetijah v tem trenutku ni nikakršne tovrstne ponudbe.

V zadnjih letih se povečuje število turistov, ki prihajajo v občino in povečuje se tudi število nočitev. Predvidevamo, da bi bilo to število še večje, če bi v grosupeljskem območju obstajalo več ponudnikov tovrstnih storitev.

Na podeželskem območju delujejo naslednja društva: Društvo podeželskih žena SONČNICA, Strojni krožek KMETOVALEC, Govedorejsko društvo Grosuplje,

Čebelarstvo Grosuplje, Društvo čebelarjev Carica Grosuplje, Konjeniško društvo Trubarjeva konjenica in Ribiška družina Grosuplje. Društvena dejavnost je razvita in omogoča popestritev družabnega in kulturnega življenja v občini.

Naravna, kulturno – zgodovinska in etnološka dediščina je v občini ohranjena v veliki meri in omogoča v povezavi z drugimi subjekti na podeželju razvoj turizma in z njim povezanih dejavnosti. Odprte so vse možnosti za razvoj različnih dopolnilnih dejavnosti na podeželju oziroma na kmetijah.

Le 2,4% kmetijskih gospodarstev se registrirano ukvarja z dopolnilno dejavnostjo in še to so usluge pluženja, sečnje v gozdovih, pridelava in dodelava medu in izdelkov iz njega ter zelenjava.

Cilji

- povečanje oskrbe mestnega prebivalstva s kvalitetnimi proizvodi iz kmetij: pridelki, izdelki, storitvami
- izgradnja turistično - nastanitvenih in prenočitvenih zmogljivosti na podeželju
- animacija in usmeritev posameznih kmetij v različne dopolnilne dejavnosti (predelava primarnih kmetijskih proizvodov, turizem, domača, umetnostna obrt, pedagoške – učne kmetije...)
- vključevanje kmetij v različne tematske in učne poti

Ukrepi

- animacijska predavanja, delavnice, tečaji
- priprava in vključevanje kmetij v tematske in učne poti

Kazalci

- število različnih izobraževanj
- število kmetij z registrirano dopolnilno dejavnostjo na kmetiji
- število kmetij vključenih v tematske in učne poti

10. ANKETA IZVEDENA MED »AKTIVNIMI« KMETIJAMI

Pravilnost strategije in začrtanih ciljev razvoja kmetijstva in z njim povezanega razvoja podeželja, smo poskušali podkrepiti z anketo, ki je bila poslana 344 anketirancem, ki so bili t.i. »aktivne« kmetije – to so kmetije, ki se še ukvarjajo z mlečno proizvodnjo, rejo krav dojlj, rejo pitancev in kmetije s tržno proizvodnjo na ostalih področjih kmetijstva.

Od poslanega števila anket je bilo vrnjenih 119 pravilno izpolnjenih vprašalnikov.

Zastavljeno je bilo 12 vprašanj, na osnovi katerih je bilo ugotovljeno naslednje:

1. VELIKOST KMETIJ

- 40% kmetij, ki so poslale odgovore, so kmetije s 5 – 10 ha, 40% kmetij je večjih od 10 ha

1. PROIZVODNA USMERITEV KMETIJE

- glavna usmeritev kmetij je živinoreja

3. KOLIČINA PRIDELKOV IN IZDELKOV PRIDELANIH NA KMETIJI

- 60% anketiranih živinorejskih kmetij vzredi od 1.000 do 2.000 kg mesa na leto (3-6 pitancev), ostale kmetije vzredijo večje količine mesa
- okrog 40 % anketiranih kmetij s proizvodno mleka proizvede 20.000 do 40.000 l mleka na leto, ostale kmetije proizvedejo več kot 60.000 l mleka, 10 kmetij celo več kot 100.000 l mleka na leto
- okrog 70 % anketiranih poljedelskih kmetij pridelava 3 – 10 ton žita na leto, 20 % anketiranih kmetij 10 – 50 ton in ena kmetija pridelava več kot 100 ton žita
- med anketiranimi kmetijami je le 10 takšnih, ki pridelujejo sadje; le 2 pridelata 1 – 2 toni sadja na leto, vse ostale manj
- zelenjadarskih kmetij je v Grosupljem 13 (med anketiranimi); 5 kmetij pridelava več kot 1 tona pridelkov in izdelkov iz zelenjave, vse ostale manj
- nekaj kmetij se ukvarja tudi z: lesno pridelavo in predelavo, pridelavo oljne ogrščice, koruze, krompirja in šparglje, s konjerejo in čebelarstvom – pridelavo medu

4. NAMEN POVEČEVANJA PROIZVODNJE V BODOČNOSTI

- 70% anketiranih meni, da proizvodnje količinsko ne bodo povečevali
- 30 % anketiranih pa meni, da bi količinsko proizvodnjo lahko povečali
- po mnenju anketiranih bi se lahko povečala naslednja proizvodnja: mlečna, mesna, proizvodnja zelenjave in medu

5. SPECIALIZACIJA PROIZVODNJE

- 83% anketiranih ne namerava specializirati svoje proizvodnje
- 17% vprašanih namerava specializirati proizvodnjo na področju: živinoreje (mleko, meso), predelave mleka in mesa ter zelenjadarske proizvodnje

6. MOŽNOST TRŽENJA NOVIH PRIDELKOV/IZDELKOV S KMETIJE

- 73 % anketiranih meni, da možnosti trženja novih pridelkov in izdelkov s kmetije ne obstajajo

- 23 % vprašanih pa meni, da so možnosti za trženje novih pridelkov in izdelkov s kmetij

7. POSODOBITEV KMETIJE

Z anketo je bilo ugotovljeno, da nameravajo anketirane kmetije posodobiti kmetijsko mehanizacijo na kmetijah, hleve in hlevsko opremo, dokupiti zemljišča, registrirati dopolnilno dejavnost, graditi obrate za predelavo kmetijskih pridelkov in lesa, razvijati domačo obrt in začeti z uslugami s kmetijsko mehanizacijo

8. REGISTRIRANE DOPOLNILNE DEJAVNOSTI NA KMETIJAH

- 81% anketiranih nima in ne namerava registrirati kakršnekoli dodatne dejavnosti na kmetijah
- 13% želi registrirati dejavnost (to pomeni 15 kmetij), 7 kmetij (6%) pa že ima registrirano dejavnost na kmetiji – nudenje uslug s kmetijsko mehanizacijo, trženje zelenjave, pridelava gob in razrez lesa
- kmetije, ki so izrazile željo po registraciji dejavnosti na kmetiji se nameravajo usmeriti v:
  - a) turistično dejavnost (ureditev sprehajalnih poti, športne dejavnosti, organizacija ogledov naravnih zanimivosti)
  - b) storitve s kmetijsko mehanizacijo (baliranje...)
  - c) pridelavo in predelavo sadja in zelenjave
  - č) predelavo mleka
  - d) prodajo svežega mesa
  - e) vzrejo sladkovodnih rib
  - f) predelavo lesa in spravilo lesa

9. PRIPRAVLJENOST POVEZOVANJA VAŠČANOV ZA NAMENE SKUPNEGA TRŽENJA PRIDELKOV IN STORITEV

- od 112 – ih kmetij, jih 60% meni, da povezava med vaščani ni mogoča
- 12% jih meni, da še ni dozorel čas za povezovanje
- 12% jih meni, da imajo kaj ponuditi, ni pa volje za povezovanje
- le 2% jih meni, da so krajani/vaščani složni in bi lahko organizirali skupno ponudbo
- 15% jih meni, da je složnost na vasi dovolj velika, da bi lahko skupno nastopali na trgu, potrebujejo pa zunanjo pomoč

10. POMOČ OBČINE

- 42 % od 171 odgovorov, v izrazile svoje mnenje o pomoči občine pri odločanju kmetij za razvoj, je menilo, da bi občina lahko pomagala finančno
- 27% kmetij meni, da bi občina lahko nudila pomoč s hitrejšo pridobitvijo potrebne dokumentacije
- 24% kmetij meni, da bi občina lahko veliko pomagala s promocijo in obveščanjem vseh prebivalcev občine o pomembnosti kmetijstva, proizvodnje na kmetijah in ohranjanja podeželja
- le 6% kmetij meni, da občina pri razvoju kmetij ne more nič pomagati

11. POMOČ KMETIJSKE SVETOVALNE SLUŽBE

- v 73% od 131 odgovorov je izraženo mnenje, da kmetijska svetovalna služba lahko pomaga z nasveti, s svetovanjem

- v 23% od vseh odgovorov je izraženo mnenje, da kmetijska svetovalna služba lahko pomaga z organiziranjem, povezovanjem kmetov, vrtcev, šol, društev, podeželjanov in občine
- 5% odgovorov pravi, da kmetijska svetovalna služba ne more vplivati na razvoj kmetij oz. »ne more nič pomagati«

12. PREDLOGI IN MNENJA KMETIJ V ZVEZI Z RAZVOJEM KMETIJSTVA V OBČINI

⇒ Odziv kmetov: na 47 anketah od 119 so zapisali svoja mnenja (39,50 %)

- Več samostojnih predelav in povezovanj med kmeti
- Finančne pomoči kmetom, tudi za manjše kmete
- Več nepovratnih sredstev in ugodni krediti
- Ustanovitev LAS za razvoj podeželja in trženje produktov kmetijstva in podeželja
- Proti pozidavi boljših kmetijskih zemljišč
- Pomoč občine pri trženju izdelkov in proizvodov ter pri nakupu kmet. mehanizacije
- Potreba po modernizaciji mehanizacije in po izobrazbi kmetovalcev
- Vzdrževanje, obnova cest in čimprejšnje komasacije
- Kmetijska zemljišča naj bodo namenjena kmetijskim potrebam
- Premalo sredstev za melioracije zemljišč
- Premalo obiskov KSS na terenu
- Vplivati na izboljšanje odnosov nekmetov do kmetijstva
- Preveč je opuščanja kmetovanja
- Nekonkurenčnost pri odkupih
- Hitrejši, organiziran odkup kmet. pridelkov
- Več podpore in posluha za malega kmeta
- Več obveščanja v vseh smereh (subvencije, podpore, tečaji)
- Obdržati mlade na vasi - pomoč občine, da bi lahko gradili doma in ne odhajali od doma
- Možnost nakupa državne zemlje
- Ureditev katastra kmetijskih zemljišč
- Ureditev romskih naselij
- Podpora občine hribovskim kmetijam z nepovratnimi sredstvi za pašnike
- Manj administracije in birokracije
- Bolj proste roke pri kolobarjenju
- Olajšave pri nakupu kmetijske mehanizacije, boljši pogoji za odobritev zazidljivosti in več nepovratnih sredstev za male kmete
- Ugodna kmetijska politika tudi s strani države ne samo s strani občine
- Ni perspektive zaradi prepoceni mesa
- Pomoč kmetom pri cenah njegovih pridelkov in da bi mogel dostojno živeti od svojega dela
- Širitev zazidljivih površin po vaseh bi se vasi napolnile in s tem bi bile večje možnosti obdelave

” Kljub temu, da je Grosuplje mesto, si mora občina prizadevati za sobivanje s podeželjem. Biti tankočutna ob širitvah mesta v prostor – v kulturno krajino, katero so naši predniki obdelovali, jo negovali in je naš narod živela ter vezala na ta prostor, ne oziraje se na kapital, kateri velikokrat podira vse meje razuma. Biti prizanesljiva do ljudi, kateri imajo še voljo kmetovati v tem surovem času do narave in poštenega dela, saj bi mnogim bil lahko kruh in socialna varnost. Skrbeti, da ne bo umirala narava in kultura zaradi ekonomije.

Predlagam, - da se ustvari strategija

- da se ustanovi strokovno in politično neodvisno telo katero bo sposobno:

1. samostojno pristopiti in voditi projekte

2. prisluhni in se hitro odzvati na predloge
3. pozitivne projekte spodbujati strokovno svetovati in jim pomagati v čim krajšem času pripeljati do cilja. ”

11. ZAKLJUČEK

Na osnovi analize stanja na področju kmetijstva, opredelitve ciljev razvojne strategije in izvedbe ankete med kmetijami, se predlaga izdelava akcijskega načrta razvoja kmetijstva v občini Grosuplje, s primernim naborom ukrepov, ki bo omogočil specializacijo kmetijske proizvodnje na kmetijah, ki so izrazile namen za specializacijo. Predlagamo nabor ukrepov, ki bodo pospešili količinsko povečanje proizvodnje pridelkov, izdelkov in storitev na kmetijah (zagotovitev zadostne ponudbe na lokalni tržnici – mlečni in mesni proizvodi, zelenjava, med..) ter razvoj turistične in drugih dejavnosti na kmetijah (storitve s kmetijsko mehanizacijo, vzrejo sladkovodnih rib, predelavo in spravilo lesa...).

Občina lahko preko primernih ukrepov kmetijam pomaga pri razvoju na naslednje načine:

1. finančno (pomoč pri izvedbi potrebnih investicij),
2. s pridobivanjem potrebne projektne dokumentacije,
3. s promocijo kmetijske proizvodnje, pridelkov, izdelkov in storitev s kmetij in s podeželja tako pri potrošniku kot pri drugih institucijah družbenega pomena – šolstvo, zdravstvo, turizem,
4. s povezovanjem in vključevanjem vseh akterjev, ki se jih razvoj podeželja tiče, v akcijski načrt (določene projekte promocije, pospeševanja pridelave...) in pripravo primernih ukrepov za razvoj (Kmetijska svetovalna služba, društva, organizatorji odkupa, šole...)

VIRI

Agencija RS za kmetijske trge in razvoj podeželja, podatki iz zbirnih vlog, 2006
Centralni register govedi (CRG), Služba za identifikacijo in registracijo živali pri MKGP
Interni podatki občine Grosuplje
Interni podatki Kmetijske svetovalne službe Grosuplje
Mikuš Stane: Umetnostnozgodovinska topografija grosupeljske krajine, Ministrstvo za notranje zadeve, Centralni register prebivalstva
Nacionalni strateški načrt razvoja podeželja 2007-2013 (analiza stanja), julij 2005
Prihodnost slovenskega kmetijstva in podeželja v skupni kmetijski politiki. XXII.
Razvojni program Sožitje med mestom in podeželjem 2002-2006
Statistični urad RS, Demografsko in socialno področje
Statistični urad RS, Ekonomsko področje (turizem)
Statistični urad RS, Popis kmetijskih gospodarstev 2000
Statistični urad RS, Popis prebivalstva 2002
Spletni portal občine Grosuplje <http://www.grosuplje.si>
Spletni portal Krajinski park Radensko polje <http://www.radenskopolje.si>
Spletni portal Slovenske turistične organizacije <http://www.slovenia.info>
Tradicionalni posvet Kmetijske svetovalne službe Slovenije, november 2007
Urad RS za makroekonomske analize in razvoj, delovni zvezki
Zavod za gozdove Slovenije, krajevna enota Grosuplje

PRILOGE

- **anketa**
- **rezultati ankete s komentarji**

ANKETA O RAZVOJU KMETIJSTVA V OBČINI GROSUPLJE

1. OSNOVNI PODATKI O KMETIJI:

Površina obdelovalnih površin po GERK-ih: _____

2. PROIZVODNA USMERJENOST KMETIJE (obkroži črko)

- a) živinorejska proizvodnja
- b) rastlinska proizvodnja
- c) mešana kmetija

3. KOLIČINA PRIDELKOV IN IZDELKOV PRIDELANIH NA KMETIJI (v kg, tonah)

- a) meso, mesni izdelki _____
- b) mleko, mlečni izdelki _____
- c) žita, izdelki iz žit _____
- č) sadje, izdelki iz sadja _____
- d) zelenjava, izdelki iz zelenjave _____
- e) drugo _____

4. ALI NAMERAVATE (imate možnost, pogoje) V NASLEDNJIH 5. LETIH POVEČATI PROIZVODNJO? (obkroži ustrezno)

- a) DA
- b) NE
- c) če DA, kaj _____, za koliko _____

5. ALI NAMERAVATE SVOJO PROIZVODNJO SPECIALIZIRATI (pridelovati, predelovati) samo eno vrsto proizvodov?

- a) DA
- b) NE
- c) ČE da, v kaj se nameravate usmeriti _____

6. ALI VIDITE MOŽNOST ZA TRŽENJE NOVIH PRIDELKOV, IZDELKOV IN STORITEV, KI BI JIH LAHKO PONUDILA VAŠA KMETIJA? (obkroži ustrezno)

- a) DA
- b) NE
- c) Drugo _____

7. ALI IMATE NAMEN V PRIHODNJIH LETIH POSODOBITI KMETIJO (odgovori z DA ali NE - če odgovorite DA, v katerem letu)

- a) nakup kmetijske mehanizacije, opreme v hlevu _____
- b) obnova oz. gradnja novih objektov _____
- c) nakup zemljišč _____
- č) registracija dopolnilne dejavnosti _____
- d) izgradnja obratov za predelavo _____
- e) predelava lesa _____
- f) domača obrt _____
- g) storitve s kmetijsko mehanizacijo _____

8. ALI ŽE IMATE REGISTRIRANO DOPOLNILNO OZ. KAKŠNO DRUGO DEJAVNOST NA KMETIJI OZ. JO ŽELITE IMETI?

- a) DA, imam (katero?) _____
- b) DA, želim imeti (vidim možnost) za _____
- c) NE

9. ALI MENITE, DA BI SE V VAŠEM KRAJU VAŠČANI LAHKO POVEZALI IN ORGANIZIRALI SKUPNO PONUDBO ZA TURISTE, NAKLJUČNE OBISKOVALCE, GOSTE...BI IMELI KAJ PONUDITI?

- a) mislim, da ne
- b) čas še ni primeren za takšno organiziranost
- c) ponudbe je dovolj, manjka nam povezanost
- č) lahko bi oblikovali skupno ponudbo, saj smo krajani složni
- d) lahko, samo potrebujemo zunanjo pomoč

10. KAKO BI PO VAŠEM MNENJU PRI VAŠI ODLOČITVI POMAGALA OBČINA?

- a) finančno
- b) s hitrejšim pridobivanjem dokumentacije
- c) z osveščanjem občanov o pomembnosti kmetijske proizvodnje in ohranjanja poseljenosti podeželja
- d) občina mi ne more pomagati v nobenem primeru

11. KAKO BI PO VAŠEM MNEJU PRI VAŠI ODLOČITVI POMAGALA KMETIJSKA SVETOVALNA SLUŽBA?

- a) z nasveti, s svetovanjem
- b) z organiziranostjo in povezovanjem kmetov, vrtcev, šol, društev podeželanov in občine
- c) KSS nam ne more pomagati

12. VAŠI PREDLOGI, MNENJA V ZVEZI Z RAZVOJEM KMETIJSTVA V OBČINI GROSUPLJE

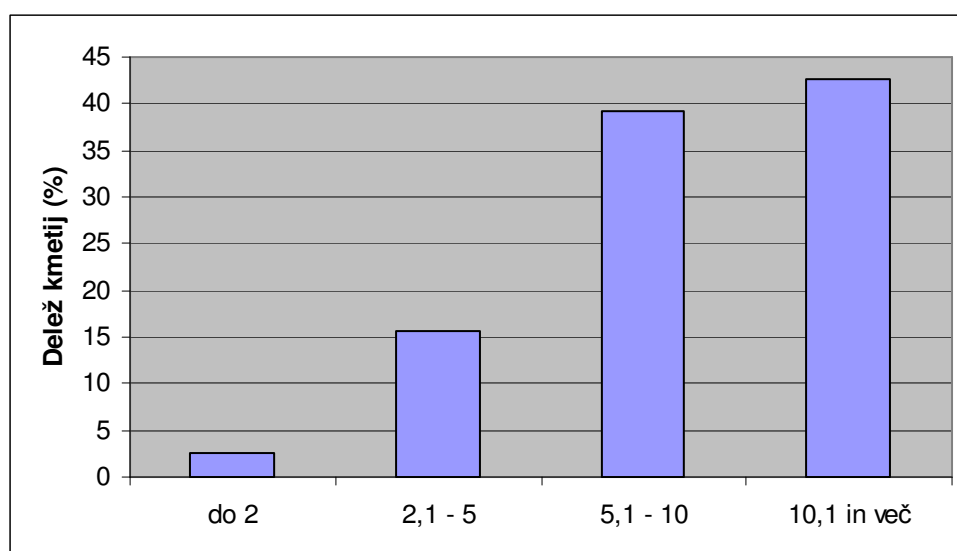

Za vaš čas in trud pri izpolnjevanju ankete se vam zahvaljujemo!

REZULTATI ANKETE S KOMENTARJEM**13. OSNOVNI PODATKI O KMETIJI:**

Preglednica 1: Površina obdelovalnih površin po GERK-ih

Površina obdelovalnih površin (ha)	Število kmetij	Odstotek kmetij (%)
do 2	3	2,61
2,1 - 5	18	15,65
5,1 - 10	45	39,13
10,1 in več	49	42,61
SKUPAJ	115	100

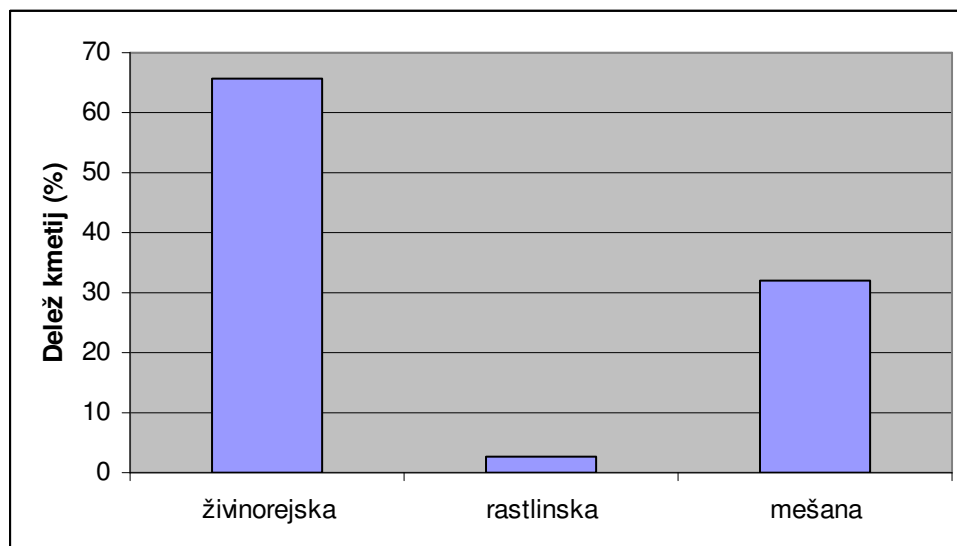
Slika 1: Površina obdelovalnih površin po GERK-ih (ha)

Anketa je pokazala, da je v občini Grosuplje od anketiranih kmetij 39,1% velikih 5,1-10 ha in kar 42,6% kmetij večjih od 10,1 ha.

14. PROIZVODNA USMERJENOST KMETIJE

Preglednica 2: Proizvodna usmerjenost kmetije

Proizvodna usmerjenost kmetij	Število kmetij	Odstotek kmetij (%)
živinorejska	78	65,55
rastlinska	3	2,52
mešana	38	31,93
SKUPAJ	119	100

Slika 2: Proizvodna usmerjenost kmetije

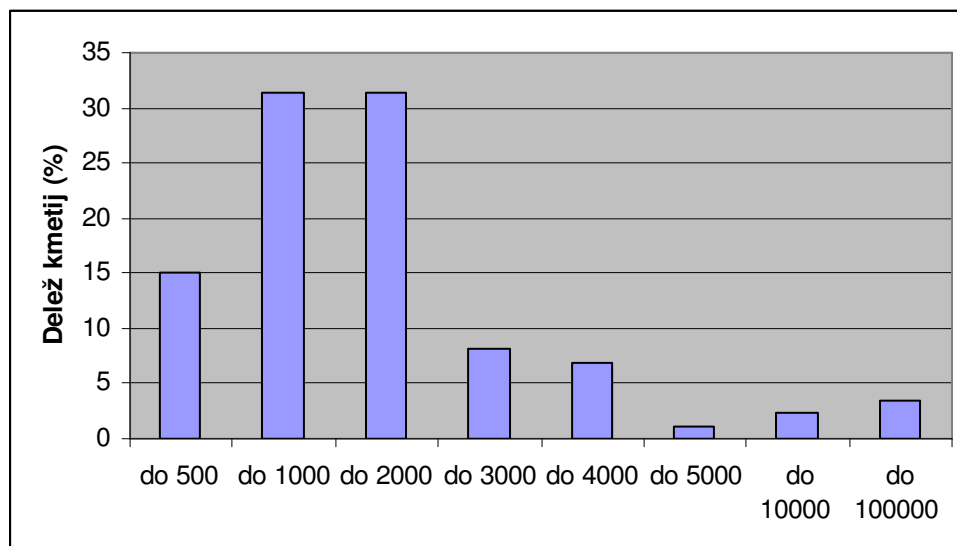
Anketirane kmetije so pretežno živoorejsko usmerjene (65,6%), kot mešana kmetije se jih je opredelilo 31,9% in 3 kmetije (2,5%) imajo rastlinsko proizvodnjo.

15. KOLIČINA PRIDELKOV IN IZDELKOV PRIDELANIH NA KMETIJI (v kg, tonah)

- a) meso, mesni izdelki
- b) mleko, mlečni izdelki
- c) žita, izdelki iz žit
- č) sadje, izdelki iz sadja
- d) zelenjava, izdelki iz zelenjave
- e) drugo

Preglednica 3a: Količina mesa in mesnih pridelkov na kmetijah (v kg)

Količina pridelkov (kg)	Število kmetij	Delež kmetij (%)
do 500	13	15,11
do 1000	27	31,4
do 2000	27	31,4
do 3000	7	8,14
do 4000	6	6,97
do 5000	1	1,16
do 10000	2	2,33
do 100000	3	3,49
SKUPAJ	86	100

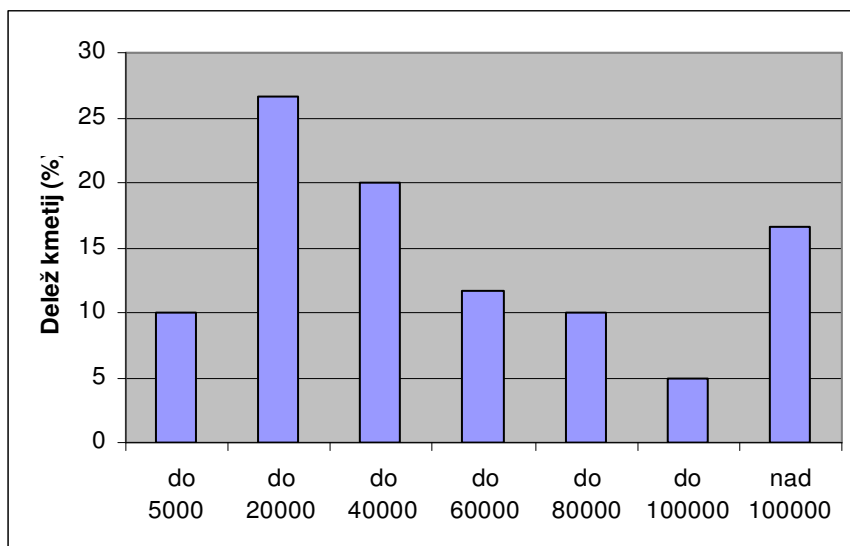

Slika 3a: Količina mesa in mesnih pridelkov na kmetijah (v kg)

Na anketiranih kmetijah 31,4% kmetij letno prodaja do 1000 kg, 31,4% kmetij do 2000 kg mesa in izdelkov iz mesa, 15% je takšnih, ki prodajajo manj, 25% pa takšnih, ki prodajajo več kot 2.000 kg mesa na leto.

Preglednica 3b: Količina mleka in mlečnih izdelkov na kmetijah (v litrih)

Količina pridelkov (l)	Število kmetij	Delež kmetij (%)
do 5000	6	10
do 20000	16	26,67
do 40000	12	20
do 60000	7	11,67
do 80000	6	10
do 100000	3	5
nad 100000	10	16,66
SKUPAJ	60	100

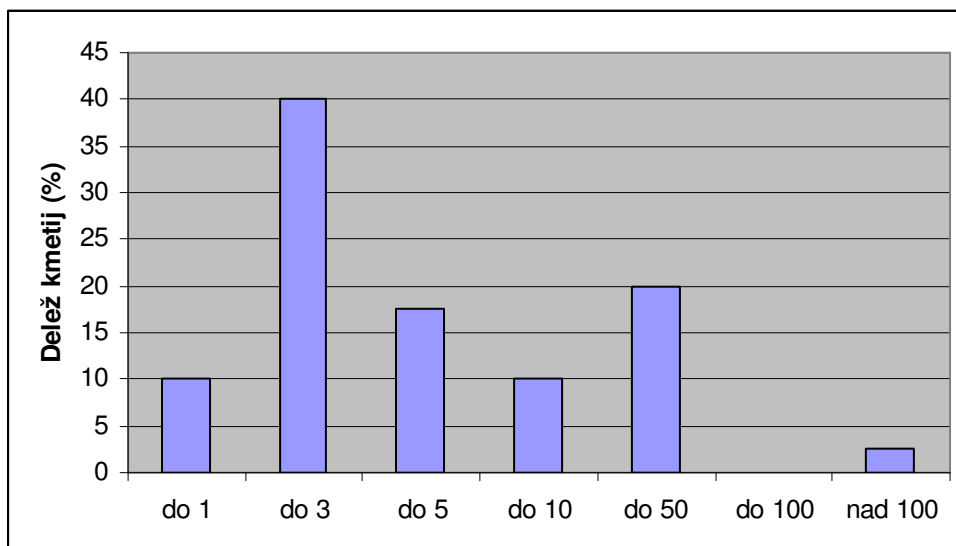
Slika 3b: Količina mleka in mlečnih izdelkov na kmetijah (v litrih)

Največ, kar 26,7% anketiranih kmetij odda do 20.000 l mleka letno, 20% kmetij ga odda do 40.000 l in kar 16,7% ga oddaja nad 100.000 l letno.

Preglednica 3c: Količina žit in izdelkov iz žit (v tonah)

Količina pridelkov (t)	Število kmetij	Delež kmetij (%)
do 1	4	10
do 3	16	40
do 5	7	17,5
do 10	4	10
do 50	8	20
do 100	0	0
nad 100	1	2,5
SKUPAJ	40	100

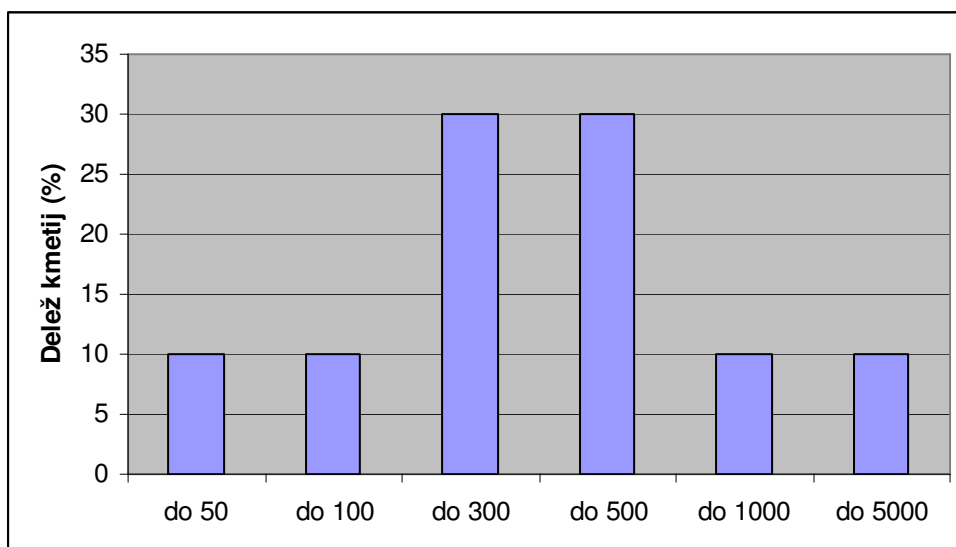

Slika 3c: Količina žit in izdelkov iz žit (v tonah)

40 kmetij od vseh anketiranih prideluje žito, od tega 50% kmetij pridelava do 3 tone žita letno, ostale pa več.

Preglednica 3č: Količina sadja in izdelkov iz sadja (v kg)

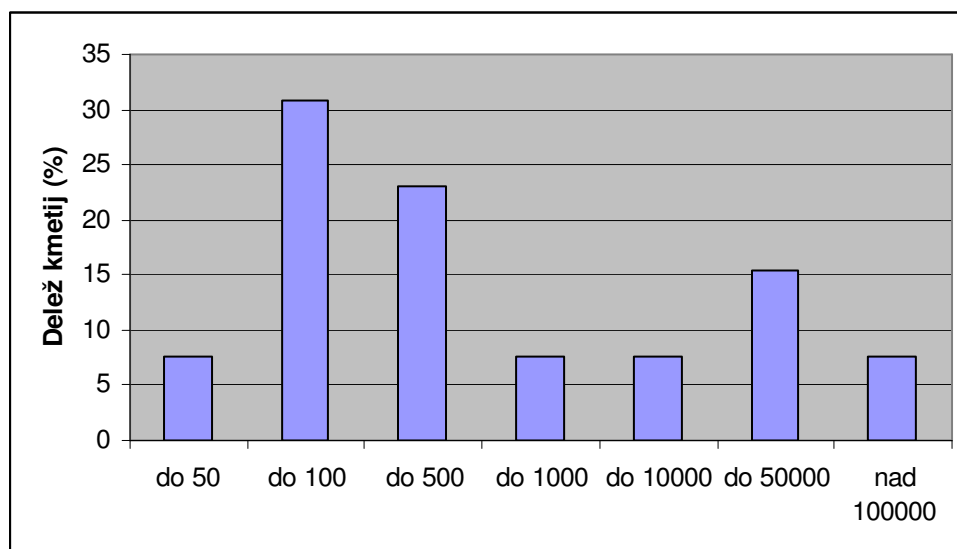
Količina pridelkov (kg)	Število kmetij	Delež kmetij (%)
do 50	1	10
do 100	1	10
do 300	3	30
do 500	3	30
do 1000	1	10
do 5000	1	10
SKUPAJ	10	100

Le 10 kmetij od vseh anketiranih je odgovorilo, da prideluje sadje, od tega 3 kmetije pridelajo do 300 kg sadja, 3 kmetije do 500 kg sadja, ostale pa več.

Preglednica 3d: Količina zelenjave in izdelkov iz zelenjave (v kg)

Količina pridelkov (kg)	Število kmetij	Delež kmetij (%)
do 50	1	7,69
do 100	4	30,77
do 500	3	23,08
do 1000	1	7,69
do 10000	1	7,69
do 50000	2	15,39
nad 100000	1	7,69
SKUPAJ	13	100

Slika 3d: Količina zelenjave in izdelkov iz zelenjave (v kg)

Zelenjavo gojijo na 13 kmetijah od vseh anketiranih. Na 4 kmetijah jo pridelajo do 100 kg, na 3 kmetijah do 500 kg. Na 2 kmetijah je pridelava obsežnejša in sicer do 50 ton. Ena kmetija dosega nad 100 ton pridelkov letno.

Preglednica 3e: Ostali pridelki na kmetiji

Ostali pridelki
les
oljna ogrščica
koruza
krompir
konjereja

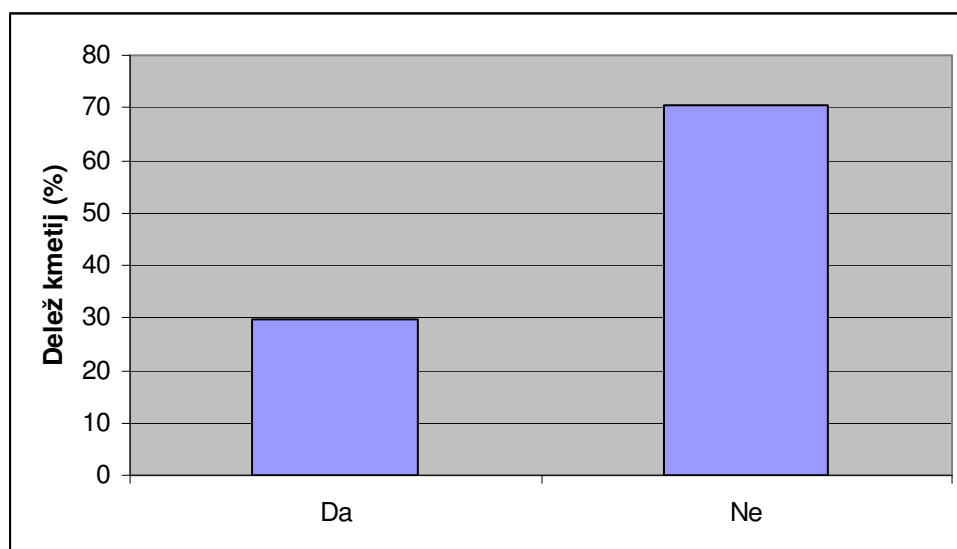
med
šparglji

16. ALI NAMERAVATE (imate možnost, pogoje) V NASLEDNJIH 5. LETIH POVEČATI PROIZVODNJO? (obkroži ustrezno)

- a) DA
 b) NE
 c) če DA, kaj _____, za koliko _____

Preglednica 4: Namen količinskega povečanja proizvodnje v naslednjih 5. letih

	Da	Ne	Skupaj
Delež kmetij (%)	29,57	70,43	100
Število kmetij	34	81	115

Slika 4: Namen količinskega povečanja proizvodnje v naslednjih 5. letih

Preglednica 4a: Katero proizvodnjo imajo kmetje namen povečati ?

Povečanje proizvodnje
med
mlečna proizvodnja
živinoreja
mleko + meso
zelenjava

Kmetije v večji meri nimajo interesa povečati proizvodnje (70,4%), 29,6% pa bi jo povečali. Med odgovori, kaj želijo povečati, najdemo sledeče: med, mlečna proizvodnja, živinoreja, mleko+meso ter zelenjava.

17. ALI NAMERAVATE SVOJO PROIZVODNJO SPECIALIZIRATI (pridelovati, predelovati samo eno vrsto proizvodov)?

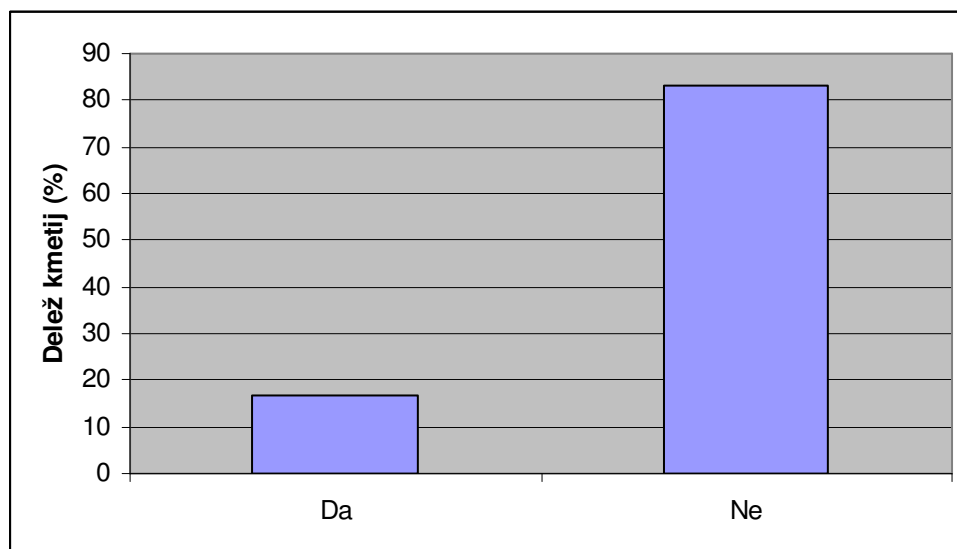
d) DA

e) NE

f) ČE da, v kaj se nameravate usmeriti _____

Preglednica 5: Namen specializacije kmetijske proizvodnje

	Da	Ne	Skupaj
Delež kmetij (%)	16,82	83,18	100
Število kmetij	18	89	107

Slika 5: Namen specializacije kmetijske proizvodnje

Preglednica 5a: Katero proizvodnjo imajo kmetje namen specializirati ?

Specializacija proizvodnje
mleko + meso
mleko + zelenjava
predelava mleka
predelava + trženje
vzreja pitancev
mlečna proizvodnja

83,2% kmetij nima namena specializirati svojo proizvodnjo, 16,8% pa jih ima. Želje po specializaciji so sledeče: mleko + meso, mleko + zelenjava, predelava mleka, predelava + trženje, mlečna proizvodnja in vzreja pitancev.

18. ALI VIDITE MOŽNOST ZA TRŽENJE NOVIH PRIDELKOV, IZDELKOV IN STORITEV, KI BI JIH LAHKO PONUDILA VAŠA KMETIJA? (obkroži ustrezno)

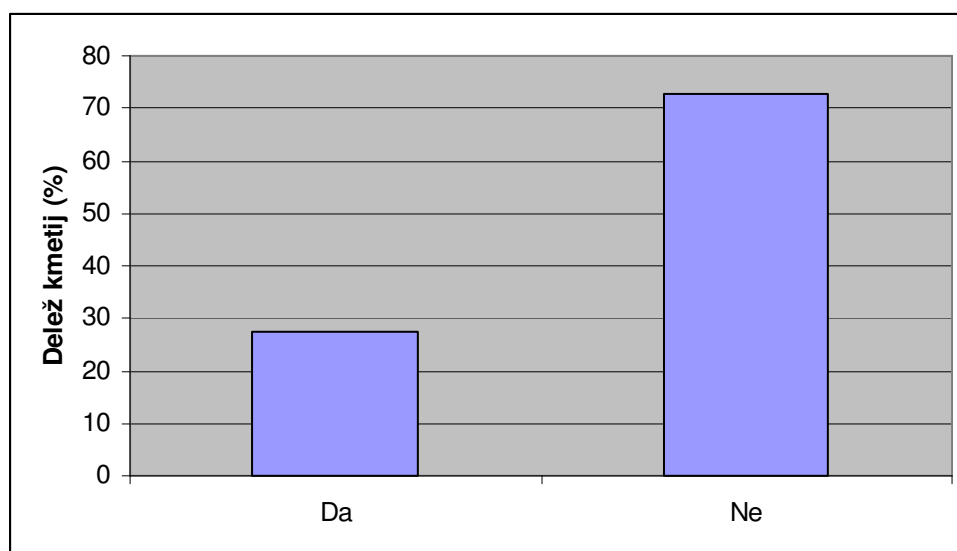
a) DA

b) NE

c) Drugo _____

Preglednica 6: Možnost za trženje novih pridelkov, izdelkov in storitev

	Da	Ne	Skupaj
Delež kmetij (%)	27,27	72,73	100
Število kmetij	30	80	110

Slika 6: Možnost za trženje novih pridelkov, izdelkov in storitev

72,7 % kmetij ne zanima trženje na kmetiji, 27,3 % kmetij bi tržilo svoje pridelke.

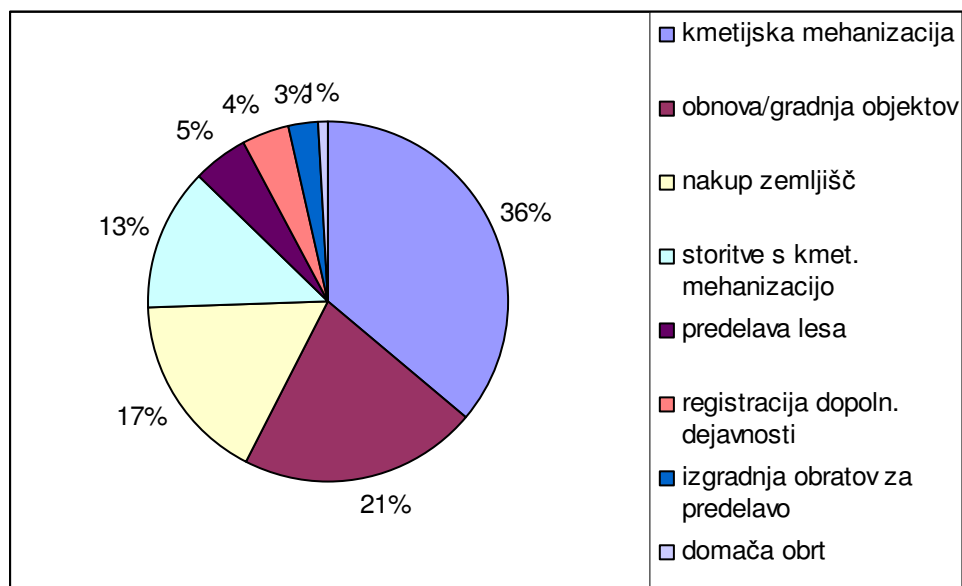
19. ALI IMATE NAMEN V PRIHODNIH LETIH POSODOBITI KMETIJO (odgovori z DA ali NE - če odgovorite DA, v katerem letu)

- nakup kmetijske mehanizacije, opreme v hlevu _____
- obnova oz. gradnja novih objektov _____
- nakup zemljišč _____
- registracija dopolnilne dejavnosti _____
- izgradnja obratov za predelavo _____
- predelava lesa _____
- domača obrt _____
- storitve s kmetijsko mehanizacijo _____

Preglednica 7: Namen posodabljanja kmetij

	Število kmetij	Delež kmetij (%)
kmetijska mehanizacija	51	36,17
obnova/gradnja objektov	30	21,28
nakup zemljišč	24	17,02
storitve s kmet. mehanizacijo	18	12,76

predelava lesa	7	4,96
registracija dopolnilne dejavnosti	6	4,26
izgradnja obratov za predelavo	4	2,84
domača obrt	1	0,71
SKUPAJ	141	100

Slika 7: Namen posodabljanja kmetij

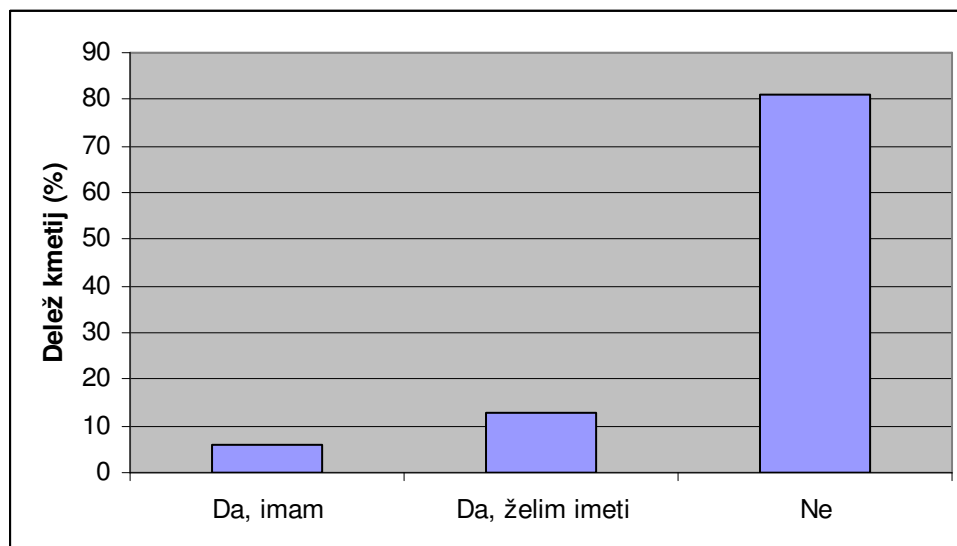
Na kmetijah se kaže potreba po posodabljanju kmetijskih gospodarstev, saj je na to vprašanje odgovorila velika večina anketiranih. Največja je potreba po kmetijski mehanizaciji (36%), sledi obnova/gradnja objektov (21%), storitve s kmetijsko mehanizacijo (17%) in predelava lesa (13%). Manjši interes je za registracijo dopolnilne dejavnosti, izgradnjo obratov za predelavo in domačo obrt.

8. ALI ŽE IMATE REGISTRIRANO DOPOLNILNO OZ. KAKŠNO DRUGO DEJAVNOST NA KMETIJI OZ. JO ŽELITE IMETI?

- a) DA, imam (katero?) _____
 b) DA, želim imeti (vidim možnost) za _____
 c) NE

Preglednica 8: Dopolnilna dejavnost na kmetiji

	Da, imam	Da, želim imeti	Ne	Skupaj
Delež kmetij (%)	6,03	12,94	81,03	100
Število kmetij	7	15	94	116

Slika 8: Dopolnilna dejavnost na kmetiji

Od 116 kmetij, ki so odgovorile na to vprašanje, jih je 7 (6,03%), ki že imajo registrirano dopolnilno dejavnost, 15 kmetij (12,9%)jo želi imeti, preostalih 81,03% pa ni zainteresiranih.

Registrirane dopolnilne dejavnosti:

- Nudjenje uslug
- Trženje zelenjave
- Razrez lesa in gobe

Želje/namen po dopolnilni dejavnosti:

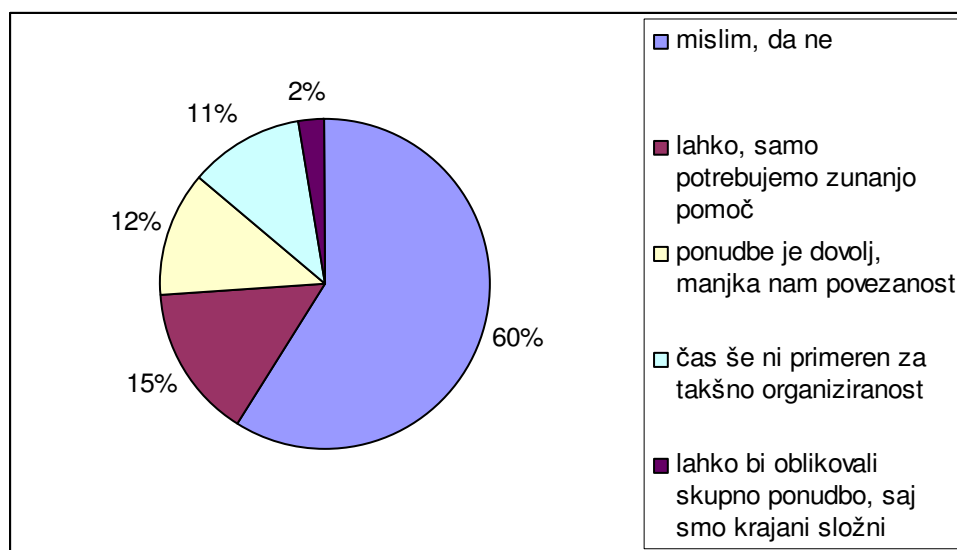
- Turistična kmetija
- Storitve s kmetijsko mehanizacijo
- Predelava sadja in zelenjave
- Sprehajalne poti (Krka, Ilova Gora)
- Športne dejavnosti
- Jame (izbruh vode, ponikalnice, Lisičja jama)
- Zelenjadarstvo
- Predelava mleka
- Diskont prodaja svežega mesa
- Vzreja sladkovodnih rib
- Predelava lesa
- Spravilo lesa in baliranje
- Turizem

9. ALI MENITE, DA BI SE V VAŠEM KRAJU VAŠČANI LAHKO POVEZALI IN ORGANIZIRALI SKUPNO PONUDBO ZA TURISTE, NAKLJUČNE OBISKOVALCE, GOSTE...BI IMELI KAJ PONUDITI?

Preglednica 9: Organizacija skupne ponudbe za turiste, obiskovalce, goste

	Število kmetij	Delež kmetij (%)
mislim, da ne	72	59,02
čas še ni primeren za takšno organiziranost	14	11,48
ponudbe je dovolj, manjka nam povezanost	15	12,30

lahko bi oblikovali skupno ponudbo, saj smo krajani složni	3	2,45
lahko, samo potrebujemo zunanjo pomoč	18	14,75
SKUPAJ	112	100,00

Slika 9: Organizacija skupne ponudbe za turiste, obiskovalce, goste

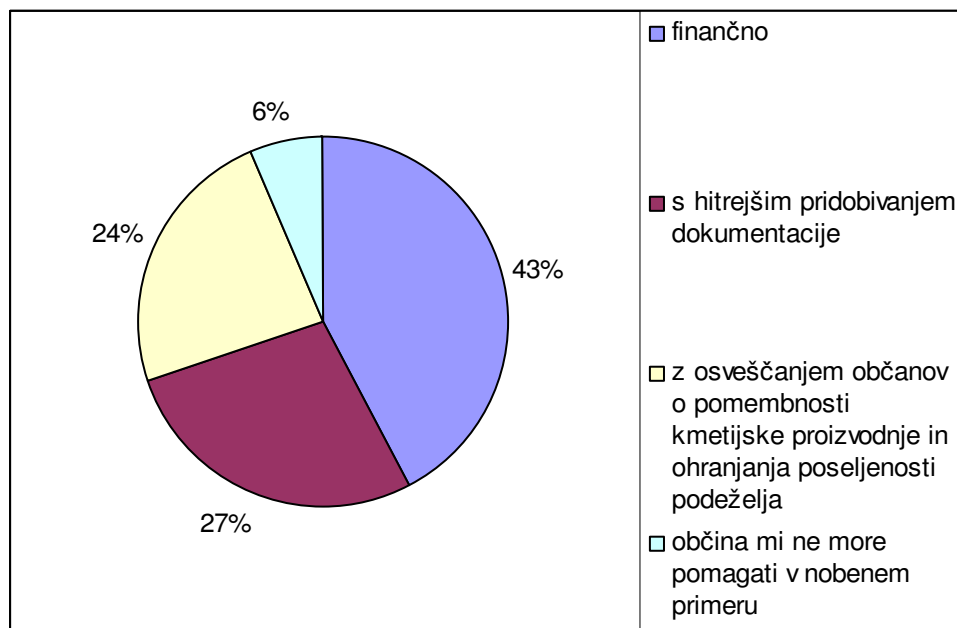
Večina kmetij, ki so odgovorile na to vprašanje (60%) meni, da ne bi imeli kaj ponuditi turistom, obiskovalcem, 15 % kmetij jem mnenja, da potrebujejo zunanje pomoč, 12% meni, da je ponudbe dovolj-manjka le povezanost, 11% pa meni, da čas še ni primeren za to.

10. KAKO BI PO VAŠEM MNENJU PRI VAŠI ODLOČITVI POMAGALA OBČINA?

Preglednica 10: Pomoč občine

	Število kmetij	Delež kmetij (%)
finančno	72	42,11
s hitrejšim pridobivanjem dokumentacije	47	27,49
z osveščanjem občanov o pomembnosti kmetijske proizvodnje in ohranjanja poseljenosti podeželja	41	23,98
občina mi ne more pomagati v nobenem primeru	11	6,42
SKUPAJ	171	100

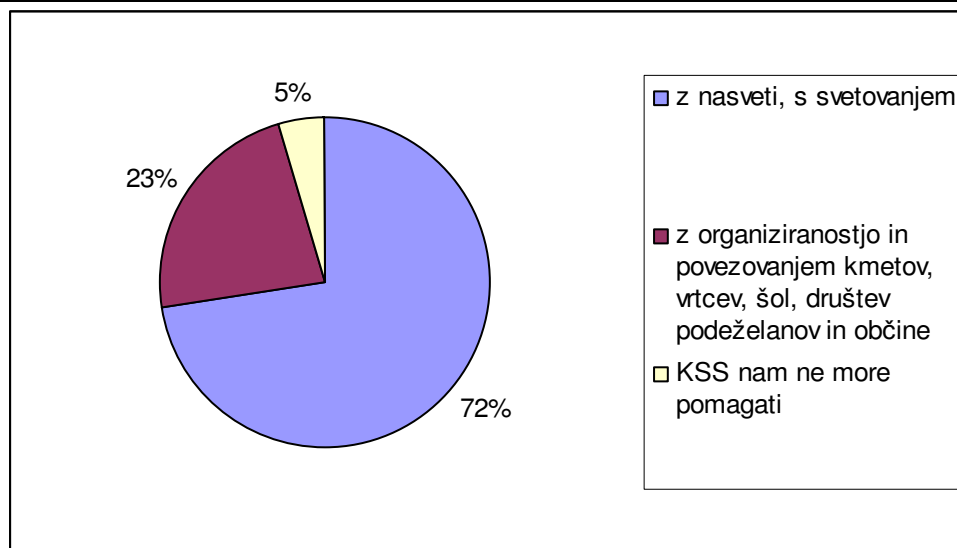
Slika 10: Pomoč občine

Kmetije menijo, da bi občina lahko kmetom pomagala finančno (43%), s hitrejšim pridobivanjem dokumentacije (27%) in z osveščanjem občanov o pomembnosti kmet. proizvodnje in poseljenosti podeželja. Le 6% jih je mnenja, da jim občina ne more pomagati.

20. KAKO BI PO VAŠEM MNEJU PRI VAŠI ODLOČITVI POMAGALA KMETIJSKA SVETOVALNA SLUŽBA?

Preglednica 11: Pomoč svetovalne službe

	Število kmetij	Delež kmetij (%)
z nasveti, s svetovanjem	95	72,52
z organiziranostjo in povezovanjem kmetov, vrtcev, šol, društev podeželanov in občine	30	22,90
KSS nam ne more pomagati	6	4,58
SKUPAJ	131	100

Slika 11: Pomoč svetovalne službe

72% od pridobljenih odgovorov navaja, da bi KSS lahko pomagala z nasveti in svetovanjem, v 23% z organiziranostjo, povezovanjem kmetov, vrtcev, šol, društev in podeželjanov. Le 5% jih je mnenja, da jim KSS ne more pomagati.

12. VAŠI PREDLOGI, MNENJA V ZVEZI Z RAZVOJEM KMETIJSTVA V OBČINI GROSUPLJE

⇒ Odziv kmetov: na 47 anketah od 119 so zapisali svoja mnenja (39,50 %)

- Več samostojnih predelav in povezovanj med kmeti
- Finančne pomoči kmetom, tudi za manjše kmete
- Več nepovratnih sredstev in ugodni krediti
- Ustanovitev LAS za razvoj podeželja in trženje produktov kmetijstva in podeželja
- Proti pozidavi boljših kmetijskih zemljišč
- Pomoč občine pri trženju izdelkov in proizvodov ter pri nakupu kmet. mehanizacije
- Potreba po modernizaciji mehanizacije in po izobrazbi kmetovalcev
- Vzdrževanje, obnova cest in čimprejšnje komasacije
- Kmetijska zemljišča naj bodo namenjena kmetijskim potrebam
- Premalo sredstev za melioracije zemljišč
- Premalo obiskov KSS na terenu
- Vplivati na izboljšanje odnosov nekmetov do kmetijstva
- Preveč je opuščanja kmetovanja
- Nekonkurenčnost pri odkupih
- Hitrejši, organiziran odkup kmet. pridelkov
- Več podpore in posluha za malega kmeta
- Več obveščanja v vseh smereh (subvencije, podpore, tečaji)
- Obdržati mlade na vasi - pomoč občine, da bi lahko gradili doma in ne odhajali od doma
- Možnost nakupa državne zemlje
- Ureditev katastra kmetijskih zemljišč
- Ureditev romskih naselij
- Podpora občine hribovskim kmetijam z nepovratnimi sredstvi za pašnike
- Manj administracije in birokracije
- Bolj proste roke pri kolobarjenju
- Olajšave pri nakupu kmetijske mehanizacije, boljši pogoji za odobritev zazidljivosti in več nepovratnih sredstev za male kmete
- Ugodna kmetijska politika tudi s strani države ne samo s strani občine
- Ni perspektive zaradi prepoceni mesa
- Pomoč kmetom pri cenah njegovih pridelkov in da bi mogel dostojno živeti od svojega dela
- Širitev zazidljivih površin po vaseh bi se vasi napolnile in s tem bi bile večje možnosti obdelave

” Kljub temu, da je Grosuplje mesto, si mora občina prizadevati za sobivanje s podeželjem. Biti tankočutna ob širitvah mesta v prostor – v kulturno krajino, katero so naši predniki obdelovali, jo negovali in je naš narod živela ter vezala na ta prostor, ne oziraje se na kapital, kateri velikokrat podira vse meje razuma. Biti prizanesljiva do ljudi, kateri imajo še voljo kmetovati v tem surovem času do narave in poštenega dela, saj bi mnogim bil lahko kruh in socialna varnost. Skrbeti, da ne bo umirala narava in kultura zaradi ekonomije.

Predlagam, - da se ustvari strategija

- da se ustanovi strokovno in politično neodvisno telo katero bo sposobno:
  1. samostojno pristopiti in voditi projekte
  2. prisluhniti in se hitro odzvati na predloge

3. pozitivne projekte spodbujati strokovno svetovati in jim pomagati v čimkrajšem času pripeljati do cilja. ”